

LIVEJOURNALISTIT LAVALLA
Journalismin uudet keinot yleisön sitouttamiseen

Tarja Anita Vilén
Helsingin yliopisto
Valtiotieteellinen tiedekunta
Viestintä
Pro gradu -tutkielma
Marraskuu 2020

HELSINGIN YLIOPISTO - HELSINGFORS UNIVERSITET

Tiedekunta/Osasto - Fakultet/Sektion Valtiotieteellinen tiedekunta		Laitos - Institution Sosiaalitieteiden laitos	
Tekijä - Författare Tarja Vilén			
Työn nimi - Arbetets titel Livejournalistit lavalla - Journalismin uudet keinot yleisön sitouttamiseen			
Oppiaine - Läroämne Viestintä			
Työn laji - Arbetets art Pro gradu -tutkielma	Aika - Datum Marraskuu 2020	Sivumäärä - Sidoantal 83 (+lähteet, liitteet)	
<p>Tiivistelmä - Referat</p> <p>Tämän pro gradu -tutkielman aiheena on Helsingin Sanomien Musta laatikon toimittajien kokemukset livejournalismista ja sen tehokeinojen hyödyntämisestä yleisön sitouttamiseen. Livejournalismi on uusi journalismin muoto, joka on viime aikoina alkanut kiinnostaa akateemista tutkimusta. Suomessa livejournalismin edelläkävijä on Helsingin Sanomien Musta laatikko. Käsitteellä livejournalismi viitataan tapahtumaan, jossa journalistit esittävät aiemmin julkaisemattomia ja käsikirjoitettuja, editoituja ja harjoiteltuja puheenvuoroja läsnäolevalle liveyleisölle. Tutkielman tavoitteena on selvittää, minkälaisin keinoin livejournalistit lisäävät yleisön sitoutumista, ja miten näitä keinoja voisi hyödyntää journalismiin laajemmin. Tätä tarkoitusta varten on haastateltu kahdeksaa Mustan laatikon livejournalistia.</p> <p>Tutkielman teorialuvussa käydään läpi median murroksen myötä tapahtunutta journalismin käännettä yleisölähtöisyyteen ja perehdytään uuden media-ajan ilmiöihin. Livejournalismin ideana on tarjota tarinoita elävälle yleisölle, minkä vuoksi yleisösuhte ja sen rakentuminen on hyvin keskeinen käsite. Livejournalismia lähestytään uuden media-ajan ilmiönä, jota tutkimalla voi olla mahdollista saada uutta tietoa journalismin yleisösuhteesta sekä sen tulevaisuudesta. Ratkaisuna yleisön luottamuksen ja sitoutumisen kasvattamiseen on esitetty journalismin laadun määrittämistä uudelleen niin, että sisällöt ovat yleisölähtöisiä ja vastaavat yleisön tarpeisiin. Aika näyttää olevan otollinen livejournalismin kaltaisille elämyksellisille journalismin ilmiöille, sillä yleisöt haluavat livekohtaamisia ja aitoja kokemuksia. Uudet journalismin muodot haastavat luopumaan perinteisestä jaottelusta populaarin viihteen ja laadukkaan tiedon sekä tunteen ja järjen välillä. Tämän tutkimuksen haastatteluaineiston keräämiseen käytetään menetelmänä teemahaastattelua ja analysointiin hyödynnetään temaattista analyysiä.</p> <p>Mustan laatikon toimittajat pitävät livejournalismia perinteistä journalismia syvällisempänä, läpinäkyvämpänä, tarinallisempänä, subjektiivisempänä, tunteellisempänä ja vuorovaikutteisempänä journalismin muotona. Kaikkien näiden koettiin lisäävän sekä yleisön kiinnostusta että luottamusta, mutta samalla niiden käyttämiseen journalismissa suhtauduttiin kriittisesti. Perinteisessä journalismissa toimittajat puolustavat edelleen objektiivisuuden tavoittelun säilyttämistä journalismin keskiössä ja korostavat subjektiivisen sekä objektiivisen sisällön erottelun tärkeyttä. Yleisölähtöisyyteen suhtauduttiin osin kriittisesti, koska osan mielestä liiallinen yleisön miellyttäminen voi olla uhka journalismin objektiivisuudelle. Journalismin yleisösuhteessa nähtiin parantamisen varaa ja moni kertoi Mustan laatikon tehneen näkyväksi sen, että yleisöllä on tarve ja halu olla yhteydessä toimittajiin. Toimittajien liveläsnäolo tuntuu inhimillistävän journalismia, jonka myötä yleisö luottaa esiintyjään ja mahdollisesti myös journalismiin enemmän.</p>			

Journalismin teossa koettiin tärkeäksi journalistinen prosessi, ja että sisällöt olisivat entistä läpinäkyvämpiä. Livejournalismin tehokeinojen hyödyntämisestä esiin nousivat myös yhteistyön lisääminen, kirjoitus- ja innovaatiotyöpajat, livekohtaamiset yleisön kanssa, yleisövuorovaikutus, hidas tutkiva journalismi sekä uudenlaiset muodot, kuten podcastit, journalistinen essee ja videoanalyysi. Musta laatikko nähtiin avauksena uudenlaisille tavoille tehdä journalismia ja sen koettiin palauttavan niin yleisön kuin toimittajienkin uskoa journalismin merkityksellisyyteen. Vaikka alalla on kova tarve yleisön sitouttamiseen, toimittajat olivat yhtä aikaa sekä vastahakoisia että innokkaita ottamaan käyttöön tunnepitoisia ja sitouttavia tarinankerrontakäytäntöjä. Siihen, onko Mustalla laatikolla vaikutusta journalismin kenttään laajemmin, osa suhtautui kriittisesti tai varovaisesti media-alan vallitsevan tilanteen takia.

Tämän tutkimuksen pohjalta voidaan esittää, että on tartuttava syvällisesti ja luovasti siihen, miten livejournalismin keinoja voisi hyödyntää laajemmin journalismin kentällä. Tähän tarvitaan erityisesti journalismin yleisötutkimusta. Iso kysymys tutkimuksessa ja alalla lopulta on, että vaikka yleisö haluaisi tietyn tyyppistä sisältöä, onko sen tuottaminen taloudellisesti kannattavaa.

Avainsanat – Nyckelord

Journalismi, toimittajat (media), media, sanomalehdet, toimitustyö, ammatti-identiteetti, mediainnovaatio, yleisö, yleisösuhteet, yleisön luottamus, narratiivinen journalismi, livejournalismi, journalismin läpinäkyvyys, hybridimedia, journalismin tulevaisuus, median murros, teemahaastattelu, laadullinen tutkimus, temaattinen analyysi.

Säilytyspaikka – Förvaringställe

Helsingin yliopiston kirjasto, Keskustakampuksen kirjasto, Viestintä

SISÄLLYSLUETTELO

1 JOHDANTOA MUSTAAN LAATIKKON	1
1.1 Mikä ihmeen Musta laatikko?	1
1.2 Tutkimushanke ja livejournalismin tutkimus	4
1.3 Tutkimusongelma ja -kysymykset	6
1.4 Menetelminä teemahaastattelut ja temaattinen analyysi	7
1.5 Käsitteiden määrittely	7
1.6 Tutkielman rakenne	9
2 UUSI MEDIA-AIKA, YLEISÖLÄHTÖISYYS JA LIVEJOURNALISMI	10
2.1 Median murros, käänne yleisölähtöisyyteen ja uusi media-aika	10
2.2 Yleisön luottamus ja sitoutuminen	13
2.2.1 Objektiiivisuus vs. subjektiivisuus	14
2.2.2 Läpinäkyvyys ja vuorovaikutus	16
2.2.3 Tarinallinen tutkiva journalismi ja tunteiden aika	18
2.3 Uuden median trendit	22
2.4 Yleisölähtöisyyden ja livejournalismin riskit	26
3 LIVEJOURNALISTIT HAASTATTELUSSA	28
3.1 Hermeneuttinen tutkimusperinne ja teemahaastattelu	28
3.2 Analyysimenetelmän valinta ja asiantuntijat	30
3.2.1 Analyysiprosessin eteneminen	31
3.2.2 Asiantuntijahaastattelut ja temaattinen analyysi	32
3.3 Aineiston keruu, eli haastattelut ja saturaatio	35
3.4 Haastatteluaineiston analyysi	38
3.5 Kriittikki, luotettavuus ja anonymisointi	39
4 ANALYYSI LIVEJOURNALIMIN VOIMASTA	44
4.1 Teemakartta - uuden journalismin voima	44
4.2 Mustan laatikon eroista opeiksi	46
4.2.1 Tulkitsevia tarinoita ja tutkittua faktaa	47
4.2.2 Editointia yhteistyössä	53
4.2.3 Kiinnostunut yleisö ja vuorovaikutus	55
4.3 Median murroksesta kohti uutta journalismia	60
4.3.1 Muutosvoimaa	61
4.3.2 Uusia ideoita	65
5 LIVEJOURNALISMIN OPPEJA - LAVALTA ARKEEN	75
5.1 Mustan laatikon erottelua ja oppeja	76
5.2 Hyödyntämistä - lavalta arkeen	78
5.3 Kohti kriittistä pohdintaa ja miten tästä eteenpäin?	81
LÄHTEET	84
LIITTEET	

1 JOHDANTOA MUSTAAN LAATIKKOON

Tehdään tähän alkuun pieni koe. Pyydän, että suljemme nyt kaikki hetkeksi silmät. Kuvittele käteesi sitruunan lohko, laita sitruuna suuhusi, puraise sitä. Suuhun pursuaa sitruunanmehu, aistit sen happaman maun. Imeskele sitruunaa. Tunnet kielellä sen siemenen.

Voitte nyt avata silmät.

Monella meistä alkaa tämän kokeen aikana syljeneritys kiihtyä. Se johtuu siitä, että ruumis uskoo, mitä aivot sanoo ja toimii sen mukaan. Me on totuttu ajattelemaan, että meillä on erikseen mieli ja ruumis. Mutta tosiasiasa mieli ja ruumis on erottamaton pari, ei niiden symbioosia haittaa sellainen sivuseikka kuin, että oliko sitruuna suussa oikeasti.

Näin alkaa *Helsingin Sanomien* tiedetoimittaja Annikka Mutasen puhe Musta laatikko-livejournalismiesityksessä 9.10.2017. Kansallisteatterin suuri näyttämö on pimeä lukuun ottamatta valokeilaa, joka osoittaa Mutaseen. Yleisö on hiljaa ja kuuntelee keskittyneesti. Tämä esimerkki kuvaa hyvin livejournalismin ideaa; aistihavainnoilla elävöitettyllä tarinalla sekä toimittajan aidon läsnäolon ja keskusteleavan tyylin avulla yleisöä kutsutaan lähemmäs journalismia.

1.1 Mikä ihmeen Musta laatikko?

Helsingin Sanomien toimittajien ja kuvajournalistien Musta laatikko-livejournalismiesityksiä on järjestetty *Kansallisteatterissa* vuodesta 2016 lähtien. Vuosien 2016-2020 aikana 15 eri tuotannossa ja yhteensä 54 näytöksessä on esiintynyt 91 journalismin ammattilaista (tilanne keväällä 2020). Tuotannolla tarkoitetaan aina uutta esityskautta, jossa esiintyjät ja aiheet vaihtuvat. Musta laatikko palkittiin vuonna 2018 Bonnierin journalistipalkinnolla vuoden journalistisena tekona ja esityksissä on käynyt tähän mennessä jo yli 30 000 katsojaa. (Kansallisteatteri, 2019; Lyytinen, 2020.)

Mustassa laatikossa jokaisen esityksen rakenne on samanlainen ja hyvin yksinkertainen. Näytöksessä esiintyy 8-10 *Helsingin Sanomien* toimittajaa tai kuvajournalistia ja ilta kestää noin kaksi ja puoli tuntia. Toimittajat tai kuvajournalistit esittävät ennakkoon harjoitellun puheensa ja esityksensä lavalla. Esitystyyli vaihtelevat tutkivan journalismin taustoittamisesta, kolumnityylisiin monologeihin ja kuvaesseyksiin. Näytöksessä on nähty myös musiikkiesityksiä, videoita, kuvia, animaatioita ja muita tehosteita osana esityksiä. Puheet käsittelevät tarinoita, joita ei ole ennen kuultu ja jokaisen tuotannon kokoonpano yritetään muodostaa niin, että puheiden aiheet vaihtelisivat kuten sanomalehdessä: taloutta ja politiikkaa, ulkomaan reportaasia, tutkivaa journalismia tai henkilökohtaisia puheenvuoroja, tiedettä, lifestyle-sisältöä, historiaa, arkkitehtuuria, kulttuuria ja urheilua. Mustan laatikon ensi-ilta oli helmikuun 4. päivänä 2016, ja samana vuonna tuotantoja oli peräti viisi. Vuodesta 2019 lähtien tuotantoja on järjestetty kaksi vuodessa: yksi keväällä ja toinen syksyllä. Suurin osa Mustan laatikon jutuista julkaistaan esitysten jälkeen lehden verkko- ja printtiversioissa, mutta ensijulkaisu tapahtuu aina teatteriyleisölle. Kansallisteatterin lisäksi vierailevia esityksiä on järjestetty *Turun Kaupunginteatterissa*, *Tampereen Teatterissa* ja *Tampereen Työväen Teatterissa*. (Erho, 2016; Lyytinen, 2016; Lyytinen, 2020; Koivuranta & Mahlamäki, 2016; Sanoma, 2016.)

Musta laatikko -esitykset saivat inspiraationsa Yhdysvalloista. *Helsingin Sanomien* toimittaja Riikka Haikarainen (2015) oli vuonna 2014-2015 Sanomain säätiön stipendiaattina Los Angelesissa. Etelä-Kalifornian yliopiston journalismiohjelmassa opiskellut Haikarainen kävi katsomassa *California Sunday Magazine* -aikakauslehden järjestämän Pop-Up Magazinen esityksen. Haikarainen (2015) kirjoitti Stipendiblogissa tapahtumasta:

Pop-Up Magazine -iltojen idea on kiintoisa – ja kopioimisen arvoinen Suomessa! Konseptin voi tiivistää kysymykseen: jos aikakauslehden sisältö muuttuisi live-tapahtumaksi, millainen speaktaakkelista tulisi? Reilun kahden tunnin mittainen show koostuu esityksistä, joissa journalistit ja dokumentaristit nousevat lavalle kertomaan tarinan. Tarinat ovat totta, siis toistaiseksi julkaisematonta journalistista sisältöä. Puheen ja ääninauhojen lisäksi esitykset

sisältävät valkokankaalle heijastettuja videoita, valokuvia ja musiikkia.

Pop-Up-iltoja on järjestetty jo vuosia, ja ne vetävät poikkeuksetta salit täyteen.

Haikaraisen (2015) arvion mukaan Pop-Up Magazine -livetapahtumat tekevät voittoa, mutta tärkein tavoite niissä on lukijasuhteen vahvistaminen ja uskottavan edelläkävijäbrändin säilyttäminen.

Onko live-tapahtumista journalismin pelastajiksi? Ei tietenkään. Itseäni kuitenkin innostaa ajatus siitä, että digitaalinen murros voi vapauttaa journalistien mielikuvituksen keksimään uusia tapoja yleisön kohtaamiseksi.

Palattuaan Suomeen Haikarainen kertoi ideasta muutamille kollegoilleen ja Haikaraisen lisäksi ensimmäiseen livejournalismityöryhmään tulivat *Helsingin Sanomien* toimittajat Tuomas Kaseva, Jaakko Lyytinen, Kimmo Norokorpi sekä esiintymisvalmentaja Kaisa Osola. Nimi Musta laatikko valittiin sattumalta: kun työryhmä etsi sopivaa esiintymispaikkaa, yhtenä vaihtoehtona oli *Helsingin Musiikkitalon* Black Box -niminen tila. Yhteistyöhön päädyttiin lopulta *Kansallisteatterin* kanssa, mutta nimi Black Box, Musta laatikko, jäi elämään, koska se tuntui kuvaavan hyvin esityksien ideaa. Nimi viittaa lentokoneista tuttuun laitteeseen: samaan tapaan kuin lentokoneiden mustan laatikon, myös journalismin tehtävänä on kertoa yksityiskohtaisesti siitä, mitä todellisuudessa tapahtui. (Erho, 2016; Lyytinen, 2016; Lyytinen, 2020; Koivuranta & Mahlamäki, 2016; Sanoma, 2016.)

Livejournalismi on kasvava journalistisen kerronnan ilmiö, joka kiinnostaa ja osallistaa yleisöjä niin Euroopassa kuin Yhdysvalloissakin. Monet mediayritykset tuottavat journalistisia tapahtumia, joista tyypillisimpiä ovat journalistien vetämät keskustelutilaisuudet (Larson, 2015). Harvat toimijat alalla kuitenkin tuottavat livejournalismiesityksiä. Merkittävimpiä livejournalismikonsepteja ovat Pop-Up Magazine Yhdysvalloissa, Zetland Tanskassa, Live Magazine Ranskassa ja Belgiassa, Diario Vivo Espanjassa ja Musta laatikko Suomessa. Kaikki nämä produktiot ovat itsenäisiä tuotantoja ja jokainen tuotantoryhmä on luonut omanlaisensa livejournalismikonseptin. Ulkomaisista livejournalismituotannoista Musta laatikko

eroaa siinä, että se on ainoa säännöllinen livejournalismiesitys, joka tehdään yhden sanomalehden toimituksessa, talon sisäisenä tuotantona. Esitys onkin sisällöltään ja käsittelytavaltaan journalistisempi kuin esimerkiksi Pop-Up Magazine, jonka esityksistä monet ovat eritaustaisten taiteilijoiden käsikirjoittamia. Mustan laatikon työtavat muistuttavat kuitenkin hyvin pitkälle Pop-Up Magazinen ja Diario Vivon työskentelytapoja. Yllättävät aiheet, tarkkaan mietitty tarinallinen muoto, huolellinen taustatyö ja editointi, audiovisuaalisten elementit, suora yleisökontakti, toimittajien subjektiiviset havainnot sekä läpinäkyvyyden lisääminen kertomalla juttuprosessista ovat alusta saakka olleet tärkeitä elementtejä. (Erho, 2016; Lyytinen, 2016; Lyytinen, 2020; Koivuranta & Mahlamäki, 2016; Sanoma, 2016.)

Mustan laatikon määrittely on vaikeaa. Kriittisempi arvio on, että Musta laatikko on “infotainmentia”, tiedon ja viihteen yhdistelmää, johon liitetään yleensä kielteisiä merkityksiä, kuten pelkoa, että viihteellisyys vaarantaa faktapohjaisuuden ja yhteiskunnallisen valvontatehtävän sekä muut journalismin tärkeimmät arvot (Deuze, 2005; Peters, 2011). Kritiikkiä vastaa puhuu kuitenkin se, että Mustan laatikon ytimessä on aina perinteinen journalismi ja journalistinen prosessi: tarinat, jotka kerrotaan ovat totta ja ne koetaan toimituksessa yhteiskunnallisesti merkittäviksi. Livejournalismitoteutuksessa ne vain halutaan tarjoilla muodossa, joka jäisi mieleen, olisi viihdyttävä, ja jonka pystyisi omaksumaan kertakuulemalla.

1.2 Tutkimushanke ja livejournalismin tutkimus

Perinteinen journalismi on ollut pitkään murroksessa ja digitaalinen aikakausi on johtanut media-alan kriisin partaalle, kun median ansaintalogiikka on muuttunut. Laatujournalismi on kohdannut haasteen siitä, miten voidaan tuottaa kiinnostavaa sisältöä, joka samalla kasvattaa yleisön luottamusta mediaan. (mm. Seppänen & Väliverronen, 2015, 147; Nielsen & Selva, 2019; Chen et al. 2019.) Livejournalismi voi olla yksi vastaus siihen, miten journalismista voidaan tehdä entistä sitouttavampaa, läpinäkyvämpää ja vastuullista. Mustan laatikon livejournalismissa julkiseen esitykseen yhdistyy retoriikan voima ja inhimillisyys tarinankerronnassa. Journalisti esiintyy lavalla haavoittuvana itsenään ja inhimillisenä. Livejournalismilla on mahdollisuus

toimia tärkeässä roolissa tulevaisuudessa, kun pyritään rakentamaan ja vahvistamaan yleisön sitoutumista, kiinnostusta sekä luottamusta journalismiin.

Varsinaista livejournalismiin keskittyvää tutkimusta ei ole juurikaan aiemmin tehty, mutta ilmiöön liittyviä samantyyllisiä journalismin muotoja (journalistinen dokumentaarinen teatteri tai journalistien järjestämät tapahtumat) on tutkittu (Larson, 2015; Gröndahl et al. 2017; Taylor, 2011; Adams, 2020). Musta laatikko -esitykset ovat herättäneet paitsi yleisön myös viestinnän tutkijoiden kiinnostuksen. The Power of Live Journalism—From Insights to Applications -tutkimushanke tutkii livejournalismia ja sen merkitystä median tulevaisuudelle. Hanke selvittää, mistä syntyy livejournalismin vetovoima, ja toiseksi, voiko livejournalismin yleisölähtöistä periaatetta ja editointiprosessia soveltaa journalismin tekoon muissa mediasisällöissä sekä -kanavissa. Voidaanko siis livejournalismin avulla vahvistaa yleisön kiinnostusta ja luottamusta mediaan? Livejournalismin tutkiminen on tärkeää, koska se tarjoaa mahdollisuuden journalismin tulevaisuuden näkymien hahmottamiseen.

Yleisö on ottanut Mustan laatikon kiinnostuneena vastaan. Katsojakyselyiden mukaan yleisö kokee, että livejournalismissa suhde toimittajaan on intiimimpi ja syvällisempi kuin journalismissa tavallisesti. Esityksiä pidetään vangitsevina ja niiden koetaan herättävän voimakkaampia tunteita kuin perinteinen journalismi. (Lyytinen, 2020.) Tutkimushankkeen yleisötutkimusaineiston analyysin havainnot antavat viitteitä myös siitä, että live-esityksen kuunteleminen on yleisölle voimakkaampi elämys kuin painetun artikkelin lukeminen, videon katseleminen tai radiokuunnelman seuraaminen. Livejournalismiesitykset ovat saaneet ihmisiä kiinnostumaan aiheista, joita he ovat aiemmin pitäneet vain vähän kiinnostavina tai merkityksellisinä. Tutkimuksen valossa näyttää siltä, että yleisö on kokenut esitysten lisäävän journalismin läpinäkyvyyttä. Tämä on saavutettu sillä, että toimittajat ovat esityksissään paitsi kertoneet tarinan myös kuvailleet journalistisen työn arkea; materiaalin ja aineistojen keräämisen käytäntöjä, näkökulman valintaa ja koko lopullisen tuotoksen muodostumista (Hänninen, 2020.) Yleisökokeilut ovat lisäksi antaneet viitteitä siitä, että journalistisen tuotantoprosessin avaaminen, eli läpinäkyvyys, lisää merkittävästi yleisön luottamusta (Chen et al. 2019).

Tutkimushankkeen etnografisen tutkimuksen kenttämerkintöjen teemakohtainen luokittelu on näyttänyt, kuinka harjoituksissa annettu palaute ja kommentit liittyvät toimittajan välittämään subjektiivisuuteen (Chalaby, 1996) ja luovat merkityksellisyyden tunnetta. Palaute rohkaisi toimittajia käyttämään innostustaan, kokemustaan ja tietämystään aiheesta herättääkseen yleisön subjektiivisen kiinnostuksen ja syventämään suhdetta yleisöön. Esityksien tavoitteena on luoda ”yhteinen todellisuus toimittajan ja yleisön välillä”, kuten yksi kommentoivista toimittajista sanoi, ja antaa yleisölle pääsy muualle, johon heillä normaalisti ei ole pääsyä. (Ruotsalainen, 2019.) The Power of Live Journalism—From Insights to Applications -tutkimushanke on Helsingin Sanomien säätiön rahoittama (Helsingin Sanomien Säätiö, 2019) ja tämä pro gradu -tutkielma on osa sitä.

1.3 Tutkimusongelma ja -kysymykset

Tämän tutkimuksen keskiössä on selvittää, minkälaisin keinoin livejournalistit luovat esityksissä läheisempää suhdetta yleisöön, ja voisiko näitä käytäntöjä soveltaa laajemmin journalismin teossa. Mustan laatikon livejournalisteja haastatteleminen on tarkoitus selvittää, millä keinoin he kokevat pystyvänsä saamaan ja pitämään yllä yleisön kiinnostusta. Tarkastelun kohteena toimittajien haastatteluissa ovat lähtökohtaisesti erityisesti tarinankerronta, tunteiden välittäminen, subjektiivisuus ja objektiivisuus, luottamus, sitoutuminen, vuorovaikutus ja journalismin läpinäkyvyys. Nämä teemat pohjaavat tutkielman teoreettisen taustatutkimuksen havaintoihin.

Tutkimuskysymykset:

1. Miten Mustan laatikon toimittajien käyttämät yleisön sitoutumista, kiinnostusta ja läheisyyttä lisäävät keinot eroavat perinteisen journalismin tuotannon keinoista?
2. Mitä ovat Mustan laatikon opit, ja miten niitä voisi hyödyntää tai soveltaa journalismiin laajemmin vallitsevassa mediaympäristössä?

Tämä tutkielma on rajattu Musta laatikko -livejournalismiesityksissä esiintyneiden toimittajien kokemuksiin. Livejournalismi on varsin uusi ja suosittu journalismin muoto

ja siitä ei ole olemassa juurikaan aiempaa tutkimusta (esim. Adams, 2020). Sitä tutkimalla voikin olla mahdollista saada uutta tietoa journalismin yleisösuhteesta sekä journalismin tulevaisuudesta. Tutkielmani pyrkii siis tuottamaan uutta tietoa Mustan laatikon livejournalismista ja kehittämään livejournalismigenreä, jossa voi löytyä potentiaalia journalismin kentän uudistamiseen myös livekontekstin ulkopuolella. Tutkimalla livejournalismia on mahdollista tarkastella journalistien uudenlaista yleisölähtöistä ja osallistavaa roolia (Costera Meijer & Bijleveld, 2016) sekä auttaa kehittämään yleisölähtöistä sisällöntuotantoa ja käytäntöjä tiedotusvälineissä.

1.4 Menetelminä teemahaastattelut ja temaattinen analyysi

Tutkimuksen päämenetelmänä on puolisturkturoidut teemahaastattelut *Helsingin Sanomien* toimittajien kanssa, jotka ovat osallistuneet Musta laatikko -tuotantoon vuosina 2016-2020. Puolisturkturoidussa haastattelussa esitetään kaikille haastateltaville suunnilleen samat kysymykset samassa järjestyksessä (Hirsjärvi & Hurme, 2015). Haastattelut ja tutkimus jaetaan toisen pro gradu -tutkijan kanssa, kuitenkin niin että molemmilla on omat tutkimusteemat ja tutkimuskysymykset. Haastatteluaineisto on analysoitu laadullisen analyysin perusmenetelmän temaattisen analyysin avulla.

1.5 Käsitteiden määrittely

Tämä tutkielman aihepiirin kannalta tärkeimpiä määriteltäviä pääkäsitteitä ovat livejournalismi ja yleisön sitoutuminen (engagement). Yleisön sitoutumiseen liittyy taas olennaisesti journalistinen subjektiivisuus ja objektiivisuus sekä journalismin läpinäkyvyys, joiden avulla livejournalismi pyrkii sitouttamaan ja pääsemään lähemmäs yleisöään.

Mustan laatikon livejournalismille ei ole olemassa vahvistettua määritelmää, koska se on käsitteenä, ilmiönä ja tutkimuskohteena vielä uusi. Sille on tarjottu kuitenkin livejournalismia käsittelevissä artikkeleissa joitakin varsin laajoja määritelmiä. Yksi esimerkki näistä määrittelee livejournalismin alkuperäisen mediasisällön näyttämösovitukseksi, jonka esittää esimerkiksi toimittaja tai muu media-alan

ammattilainen. Artikkelitarkentaa vielä, että livejournalismissa puhe, multimedia ja pitkät tarinat yhdistyvät ja esitetään henkilökohtaisesti sitoen yhteen performanssitaidetta, teatteritekniikkaa ja syvällisen laadukasta journalismia. Muoto sitouttaa yleisöjä uusilla ja erilaisilla tavoilla sekä laajentaa heidän käsitystään journalismin sisällöstä siinä määrin, että sitä on kutsuttu uudeksi "äärimmäisen sitoutumisen" lajiksi (What's New in Publishing, 2018.) Livejournalismista löytyy myös Vodanovicin (2020) määritelmä, jonka mukaan livejournalismi tuo yhteen journalistiset arvot, tarinat ja ammattilaiset sekä elementtejä teatteri- ja puhe-esityksistä sitouttaakseen yleisön fyysisesti läsnäolevaan/live-kokoontumiseen.

Tämä tutkimus määrittelee livejournalismin tapahtumana, jossa journalisti esittää aiemmin julkaisemattoman, käsikirjoittamansa ja ennakkoon editoidun sekä harjoitellun journalistisen sisällön läsnäolevalle liveyleisölle. Tämän määritelmän avulla erotellaan livejournalismi tapahtumista, joissa journalistit vetävät tai juontavat keskusteluja, joiden sisältö ei ole etukäteen tuotettu tai editoitu. Määritelmää voidaan vielä tarkentaa tämän tutkielman havaintojen mukaisesti, että livejournalismi pohjaa hitaan narratiivisen tutkivan journalismin perinteisiin ja on perinteiseen journalismiin verrattuna usein tarinallisempaa, subjektiivisempaa ja läpinäkyvämpää journalismia, joka pyrkii inhimillisellä läsnäololla sitouttamaan ja pääsemään lähemmäs yleisöään.

Sitoutumisen käsitteellä viitataan yleisön ja journalismin läheiseen suhteeseen. Sitoutuminen määritellään kiintymykseksi/kiinnittäytymiseksi ja vaikuttaviksi, henkilökohtaisiksi sekä sosiaalisiksi kokemuksiksi, joita yleisöllä on julkaisun ja sen sisällön kanssa (Barnes, 2014; Mersey et al. 2010).

Yleisön sitoutumisen kannalta keskeisiä käsitteitä tässä tutkielmassa ovat journalismin objektiivisuus ja subjektiivisuus. Raeijmaakerin ja Maeseelen (2017, 648) määritelmän mukaan objektiivisuuden ideaalin taustalla on ajatus siitä, että toimittajien noudatettaessa journalistisia työtapoja sekä sitoutuessa niissä järkiperusteisiin ja yleiseen persoonattomuuteen, he päätyvät puolueettomaan totuuteen sekä totuudenmukaiseen kuvaan yhteiskunnasta. Maras (2013) taas pohjaa objektiivisuuden Everett E. Dennisin (1984, 111) muotoilemaan kolmeen tavoitteeseen: faktan

erottamiseen mielipiteestä, tunteisiin sitoutumattoman näkökulman esittämiseen uutisoinnissa ja pyrkimys tasapuolisuuteen sekä tasapainaisuuteen. Subjektivisuus määritellään perinteisesti objektiivisuuden vastakohtaksi, mutta Wahl-Jorgensen (2012) kuitenkin haastaa tämän ja näkee, että subjektivisuus voidaan määritellä journalististen tekstien arviointimuotona. Tämä merkitsee poikkeamista puolueettomasta objektiivisen journalismin lähestymistavasta, mutta perustuu kuitenkin journalistisiin käytäntöihin. Tässä mielessä subjektivisuus voidaan nähdä journalismissa täydentävänä ja läheisesti siihen liittyvänä diskursiivisena resurssina. Tämän tutkielman kannalta tärkeä ajatus on, että laadukas journalismi voi olla yhtä aikaa sekä subjektivistista että objektiivista (Chadwick, 2013).

Keskeisenä teemana tässä tutkielmassa näkyy myös journalismin läpinäkyvyys. Allen (2008, 323) määrittelee journalismin läpinäkyvyydeksi, että uutisessa tuodaan yleisön tietoisuuteen ja avoimesti esiin yksityiset tekijät, jotka ovat vaikuttaneet uutisen tuottamiseen. Karlsson (2010) tarkentaa, että uutisessa on tehtävä näkyväksi journalistin persoona, avattava journalistista prosessia ja otettava yleisö mukaan uutistuotantoon. Karlsson erottelee vielä tarkemmin kahdenlaista läpinäkyvyyttä: julkistamisen läpinäkyvyyttä ja osallistamisen läpinäkyvyyttä. Ensimmäisellä tarkoitetaan perinteistä korjausten julkaisemista ja myös menetelmällisten valintojen sekä tulkintojen tuontia julki. Jälkimmäinen taas tarkoittaa, että yleisölle tarjotaan mahdollisuuksia esimerkiksi julkaisujen kommentointiin, palautteeseen tai jopa osallistumiseen jutuntekoon. (Karlsson, 2010.)

1.6 Tutkielman rakenne

Tämän tutkielman toisessa luvussa käydään läpi aiheen kannalta keskeistä teoriaa, tutkimuskirjallisuutta ja tärkeitä käsitteitä. Luvussa kolme taas keskitytään esittelemään tutkimusmenetelmää, eli teemahaastattelua. Kolmannessa luvussa käydään lisäksi läpi haastatteluaineiston keräämistä ja analyysimenetelmää, eli temaattista analyysiä. Luvussa neljä analysoidaan haastatteluaineistoa. Päätän tutkielman luvussa viisi vetämällä yhteen johtopäätökset sekä pohdinnan aiheesta.

2 UUSI MEDIA-AIKA, YLEISÖLÄHTÖISYYS JA LIVEJOURNALISMI

Tässä luvussa käsitellään livejournalismi-ilmiön kannalta keskeistä tutkimuskirjallisuutta. Tarkoituksena on hahmottaa, millaisessa mediaympäristössä journalismi tällä hetkellä toimii, ja mihin suuntaan se on mahdollisesti kehittymässä. On selvää, että journalismin asema tiedon portinvartijana on muuttunut ja samalla yleisö on pirstaloitunut verkkoon (esim. Nielsen & Selva, 2019). Yleisö on löydettävä uudestaan ja voitettava jälleen sen luottamus.

Jos journalismissa onnistutaan luomaan läheisempi suhde yleisön kanssa lisäämällä mediasisältöjen avoimuutta, kiinnostavuutta ja vuorovaikutteisuutta, voi tämä potentiaalisesti tarjota apua median murrokseen sekä yleisön luottamuspulaan. Vaarana kuitenkin on journalistisen itsenäisyyden menettäminen. Kun yleisö otetaan mukaan uutistuotantoon, voi se olla uhka journalistisen riippumattomuuden säilyttämiselle tai johtaa subjektiivisuuden ylikorostumiseen. (Karlsson, 2011.)

2.1 Median murros, käänne yleisölähtöisyyteen ja uusi media-aika

Median ja journalismin murros 2000-luvulla johtuu pitkälti internetin luomasta nopeuden kulttuurista, digitaalisen teknologian kehittymisestä ja printtilevikin laskusta (Seppänen & Väliverronen 2015, 147; Nielsen & Selva, 2019). Journalismilla on edelleen merkittävä rooli tiedon tuottajana, mutta verkon julkaisumahdollisuuksien myötä journalisteilla ei ole enää yksinoikeutta tiedon julkaisuun. Ennen muut instituutiot loivat kontaktin yleisöön journalismin kautta, mutta nykyään medialla ei ole enää vastaavaa portinvartijan roolia. Yksi esimerkki tästä on blogien ja muun kansalaisjournalismin nousu sekä suosio. (Seppänen & Väliverronen 2015, 160.)

Murros liitetään usein keskusteluissa kriisiin. Journalismin luotettavuus on heikentynyt muun muassa kaupallistumisen ja viihteellistymisen vuoksi, mikä on vahvistanut kriisi-kuvaa. Sosiaalinen media on noussut tärkeäksi uutisten jakelukanavaksi ja tiedonhaun välineeksi. Lisäksi on pakko miettiä juttujen ”myyvyyttä”. Juttutyypit, kuvatyylit ja visuaalisuus lehtien sivuilla ovatkin muuttuneet aikakauslehtimäisempään

suuntaan, jossa sisällön on vastattava mainostajien ja yleisön toiveita. (Seppänen & Väliverronen 2015, 147.) Journalistien ammatti tarvitsee uudelleen määrittelyä ja perustelua (Lewis, 2012). Samalla toimittajien on pysyttävä yhteiskunnallisen ja teknologisen kehityksen perässä sekä tarjottava ajan tasalla tai sen edellä olevaa mediasisältöä siellä missä yleisö on. (Seppänen & Väliverronen 2015, 147.) Tämän päivän uutistuotannon suuri haaste on myös ammattimaisen ja amatöörien sisällöntuotannon rajan hämärtyminen, journalistisen työn epävarmuus sekä tiedon erottuminen kommentaareista (Kovach & Rosenstiel, 2011).

Media on menettänyt monopoliasemansa mainosrahoihin, kun sisältö on ollut saatavilla verkossa ilmaiseksi (Newman, 2019). Nielsenin ja Selvan (2019) mukaan media-alalla on tulevaisuudessa odotettavissa, että medioiden anasaintalogiikan muutokset ja heikentynyt taloustilanne vaativat entistä suurempaa muutosta mediatalojen rakenteissa. Toimituksellista työtä ja sisältöjä on kehitettävä sekä uudistettava jatkuvasti. Toimittajat ja kuvaajat joutuvat sopeutumaan työskentelyn kulttuuriin, jossa nopeus on valttia. Journalistinen työ, tiedonhankinnasta tarinankerrontaan, on sinällään kuitenkin samaa kuin ennenkin. (Seppänen & Väliverronen 2015, 147; 154; 159–162.) Muutosalto on tutkijoiden mukaan niin suuri, että ammatillinen journalismi ajautuu heikkoon tilanteeseen, jossa sen on yhä vaikeampi taistella erilaisia kaupallisia ja poliittisia vaikutusyrityksiä vastaan. Myös huoli valeuutisoinnista kasvaa alalla yhtä aikaa, kun harhaanjohtavan, väärän ja äärimmäisen tiedon välittäminen lisääntyy ja murentaa demokratiaa. (Nielsen & Selva, 2019.)

Jatkossa media yhä määrittelee uutisagenda, mutta eri julkaisualustat hallitsevat pääsyä yleisön luo. Yleisö tulee tulevaisuudessa pirstaloitumaan vielä enemmän eri julkaisukanavien pariin ja kilpailu yleisön huomiosta kiristyy. Yleisön kokemus epäluottamus journalismia kohtaan myös lisääntyy. (Nielsen & Selva, 2019.) Tämän myötä nykyajan journalismissa on tapahtunut merkittävä käänne yleisölähtöisyyteen. Kiinnostus yleisötutkimukseen on samalla kasvanut. Alalla tarvitaan lisää tietoa yleisöstä ja sen toiveista sekä haluista. Pelkkä klikkien ja analytiikan seuraaminen ei riitä. Aiempi tutkimus antaa viitteitä siitä, että yleisö kaipaa uutistuotannolta entistä laajempaa aihevalikoimaa, osallistavampaa sisältöä sekä laadukkaampia näkökulmia ja

kerrontaa. (Costera Meijer ja Bijleveld, 2016.) Kaiken kattavien verkkoyhteyksien ja informaatiotulvan kontekstissa ammatillinen livejournalismi voidaan nähdä osana journalismin kehitystä, jossa journalismin perus- ja ydintehtävä tulee korostumaan faktatiedon välittämisen ohella tai sen sijaan jonkinasteisen sosiaalisen sementin, opastuksen ja vertailuarvojen tarjoaminen yhteiskunnalle (Deuze (2008, 113). Costera Meijer ja Bijleveld (2016) ovat tulleet yleisötutkimuksissaan siihen tulokseen, että laadukkaan journalismin yleisten kriteerien, eli totuudenmukaisuuden, uskottavuuden ja hyvän kerronnan lisäksi, yleisö pitää tärkeänä erityisesti neljää ominaisuutta (Costera Meijer & Bijleveld 2016):

1. Paikallisen uutistuotannon tarjoaman tiedon tulee olla täysin ajankohtaista.
2. Tiedon on tarjottava yhteisöllistä paikallistuntemusta, joka valottaa keskustelunaiheiden taustoja. Tämä osoittaa journalismin alueellisen merkityksen henkilökohtaisten verkostojen ja ihmisten identiteetin ylläpitämisessä.
3. Yleisö ei niinkään tarvitse uutta tietoa, vaan tietoa johon voi samaistua tai verrata omia kokemuksiaan.
4. Yleisön reagointikyky heijastaa todennäköisesti yleisön kasvavaa itsevarmuutta. Uutismedian odotetaan ottavan huomioon ja kuuntelevan huolellisesti kaikkien ihmisten kokemuksia eri elämän osa-alueilla.

Tutkimukset ovat myös antaneet viitteitä siitä, että yleisön uutisten kulutus lisääntyisi erityisesti, jos uutisaiheet käsittelisivät enemmän luontoa, elinympäristöä ja historiaa. Yleisesti tutkijat toteavat, että yleisön uutisvalinnat ovat osallistavampia ja merkityksellisempiä kuin toimittajat usein olettavat ja seurantamittarit antavat ymmärtää. (Costera Meijer ja Bijleveld, 2016.) Kun journalistit ja sen tutkijat pitävät laatujournalismin elinehtoina luotettavuutta ja siitä seuraavaa uskottavuutta, yleisöt kaipaavat journalismilta ennen kaikkea syvällisyyttä ja yhteiskunnallisesti merkittävien aiheiden ymmärrystä lisäävää journalistista tulkintaa. (Heikkilä et al. 2012.) Costera Meijer (2007) on havainnut tutkiessaan nuorten median kulutusta, että nuoriso ei niinkään etsi uutissisällöistä uutta tietoa, vaan enemmänkin haluaa löytää keskustelunaiheita, tuntea yhteenkuuluvuutta ja löytää merkitystä elämälleen. Costera Meijerin (2007) tulkinnan mukaan palvelukseen nuorta kohderyhmään journalismin

laatua on kuitenkin nostettava samalla kun perinteisistä journalismin arvoista itsenäisyydestä, paikkansapitävyydestä ja totuudenmukaisuudesta tulee entistä tärkeämpää. Median on luovuttava perinteisestä jaottelusta populaarin ja laadukkaan tiedon sekä tunteen ja järjen välillä. Laatu on määriteltävä uudestaan, niin että se on ennen kaikkea yleisölähtöistä ja sisällöt vastaavat yleisön tarpeisiin. (Costera Meijer, 2007.)

Nykyjournalismin kriittisimpiä ongelmia on, miten tehdä sisältöjä, joista yleisö on valmis maksamaan, ja jotka kiinnostavat? Suuri osa uusista media-innovaatioista ja uusista ideoista journalismin ympärillä keskittyy uskollisten ja maksavien kuluttajien saavuttamiseen sekä säilyttämiseen. Tämä on osa mediayhtiöiden yleisölähtöistä strategiaa. (Lehtisaari et al. 2018.) Monet mediayhtiöt ovatkin kiinnittäneet huomiota uudelleen journalismin laatuun ja ainutlaatuisuuteen saadakseen ihmiset jälleen maksamaan sisällöistä (Newman, 2019.) Livejournalismi on yksi yleisölähtöisistä journalismi-innovaatioista, ja se tavoittelee yleisön kiinnostusta ja sitoutumista ilman, että uhrataan journalismin itsenäisyyttä ja riippumattomuutta.

2.2 Yleisön luottamus ja sitoutuminen

Yksi media-alan haasteista tänä päivänä on kasvattaa yleisön luottamusta ja tätä kautta saada yleisöä sitoutettua journalismin äärelle (Chen et al. 2019). Sitoutuminen voidaan määritellä kiintymykseksi/kiinnittymiseksi ja vaikuttaviksi, henkilökohtaisiksi sekä sosiaalisiksi kokemuksiksi, joita yleisöllä on julkaisun ja sen sisällön kanssa. Sitoutumisella siis viitataan yleisön ja journalismin läheiseen suhteeseen. (Barnes, 2014; Mersey et al. 2010.) Sitoutumisen näkökulmasta käänne yleisölähtöiseen journalismiin lisää erityisesti vaikuttavuuden, identiteetin ja tunteiden merkitystä journalismissa ja haastaa journalismin yli sata vuotta vanhan sitoutumattoman perinteen (Beckett & Deuze, 2016). Lisääntyvässä tunnepitoisessa, eli affektiivisessä, mediaympäristössä uutishuoneet ovat samaan aikaan sekä vastahakoisia että innokkaita ottamaan käyttöön tunnepitoisia ja sitouttavia tarinankerrontakäytäntöjä (Papacharissi, 2015).

Westergaars ja Jørgesen (2018) huomauttavat, että jos journalismi haluaa pysyä merkityksellisenä ja luotettavana yleisölle, sen tuotannon pitää olla vaihtelevaa, monipuolista, elävää ja avointa. Samaan aikaan tulisi kuitenkin pitää kiinni journalismin faktantarkistuksen ja totuudenetsinnän perinteestä (Westergaars & Jørgesen, 2018). Livejournalismi voidaan nähdä tässä uudessa tunteikkaamassa ja henkilökohtaisemmassa mediaympäristössä uutena keinona luoda läheisempi, merkityksellisempi ja sosiaalisempi suhde yleisön kanssa. Samalla se kuitenkin nojaa vahvasti perinteiseen totuudenmukaisuuteen sekä ammatillisen journalismin tuotannon tapoihin ja etiikkaan. Potentiaalisesti livejournalismi vois parantaa journalismin luotettavuutta sekä kiinnostavuutta ja laatua sillä, että se vastaa paremmin yleisön tarpeisiin.

2.2.1 Objektiivisuus vs. subjektiivisuus

Yleisön sitoutumisen kannalta tarkastelun alle journalismin laadun lisäksi on joutunut journalismin perinteinen tiedollinen ohjenuora, eli objektiivisuus. Tavoite objektiivisuuteen ei suinkaan aina ole ollut ihanne journalismin historiassa, eikä se sitä ole tänä päivänäkään kaikissa maissa. Se on kehittynyt vasta myöhemmin modernin yhteiskunnan mukana. (Maras, 2013.) Schudson (1978) on sijoittanut nykyaikaisen median objektiivisuuden alun 1920-luvulle, jolloin alkoi amerikkalaisten journalistien ammatillistuminen. Journalismin sitoutuminen objektiivisuuteen on johtanut siihen, että toimittajat on perinteisesti nähty etäisiksi ja sitoutumattomiksi tarkkailijoiksi, joiden päätehtävä on kerätä yleisölle tietoa sekä esittää se neutraaliin sävyyn (esim. Epstein, 1973).

Raeijmaakerin ja Maeseelen (2017, 648) määritelmän mukaan objektiivisuuden ideaalin taustalla on ajatus siitä, että toimittajien noudatettaessa journalistisia työtapoja sekä sitoutuessa niissä järkiperusteisiin ja yleiseen persoonattomuuteen, he päätyvät puolueettomaan totuuteen ja totuudenmukaiseen kuvaan yhteiskunnasta. Maras (2013) taas pohjaa objektiivisuuden Everett E. Dennisin (1984, 111) muotoilemaan kolmeen tavoitteeseen: faktan erottamiseen mielipiteestä, tunteisiin sitoutumattoman näkökulman esittämiseen uutisoinnissa ja pyrkimys tasapuolisuuteen sekä tasapainoisuuteen.

Raeijmaeker ja Maesele (2017) toteavat, että vaikka objektiivisuutta sekä sen sukulaiskäsitteitä tasapainoa ja puolueettomuutta pidetään journalismin perustana, niin analyttinen objektiivisuuden ihanne mahdollistamisen sijaan estää median moniarvoisuutta. Objektiivisuus on alkanut näyttää tiedollisesti epäuskottavalta ja eettisesti arvelluttavalta käsitteeltä journalismissa (Apunen 2010) sekä sen tutkimuksessa (Väliaverron 2009). Taustalla on yhteiskuntatieteissä vahvistunut konstruktivistinen ajattelu, jonka mukaan kaikki tieto on ihmisten tekemää rakennelmaa (Apunen 2010). Objektiivisuuden ihanne tunnustetaan laajalti ja useista syistä saavuttamattomaksi (esim. Schudson, 1978). Yksi merkittävä syy on jo lähtökohtaisesti kielen luontainen ja väistämätön subjektiivisuus. Lisäksi muun muassa journalististen tarinankerronnan käytännöt, kuten tarinan rakenne, näkökulmien valinta ja aiheen rajaaminen perustuvat aina subjektiivisiin valintoihin. Journalismin ja viestinnän tutkimuksen kentällä onkin kiinnitetty huomiota subjektiivisemmän journalismin nousuun, jossa esimerkiksi tunteet ovat vahvemmin läsnä. (Wahl-Jorgensen, 2012.)

Wahl-Jorgensen (2012) on tutkinut subjektiivisuuden roolia Pulitzer-palkinnon voittaneiden artikkelien kerronnassa. Analyysin tärkein havainto oli, että huolimatta objektiivisuuden ihanteen merkittävästä asemasta journalismissa, palkinnon voittaneiden artikkelien tarinankerronnan rakenne vetoaa tunteisiin sekä sisältää paljon subjektiivista ilmaisua. Subjektiivinen kieli ei kuitenkaan Wahl-Jorgensenin (2012) mukaan suoranaisesti heikennä objektiivisuuden tavoitetta. Subjektiivisuus määritellään perinteisesti objektiivisuuden vastakohtaksi. Wahl-Jorgensen (2012) kuitenkin haastaa tämän ja näkee, että subjektiivisuus voidaan määritellä journalististen tekstien arviointimuotona. Tämä merkitsee poikkeamista puolueettomasta objektiivisen journalismin lähestymistavasta, mutta perustuu kuitenkin journalistisiin käytäntöihin. Tässä mielessä subjektiivisuus voidaan nähdä journalismissa täydentävänä ja läheisesti siihen liittyvänä diskursiivisena resurssina. Tämän perusteella Wahl-Jorgensen (2012) esittääkin, että objektiivisuuden ja subjektiivisuuden sekä siihen liittyvän emotionaalisuuden ja järkipäisyyden vastakkainasettelu luo liian yksinkertaisen kuvan journalistisesta tarinankerronnasta. Todellisuus on huomattavasti monimutkaisempaa ja monitasoisempaa. (Wahl-Jorgensen, 2012.)

Merkittävä osa media-alan toimijoista haluaa tutkimuksen mukaan haastaa perinteisen ”objektiivisen” journalismin raportointityylin ja puoltaa sen sijaan subjektiivisuuden asettamista keskeiseen rooliin (Carpentier, 2003). Kansalaisjournalismi ja muut uudet journalismimuodot sekä subjektiiviset käytännöt ovat syntyneet tyytymättömyydestä tavanomaisen journalismin kykyyn muodostaa yhteys yleisönsä (Rosen, 1996). Erityisesti ilmiöt, jotka tunnetaan nimillä uusi journalismi (New Journalism) ja narratiivinen journalismi (Literary Journalism), on liitetty subjektiivisen tarinankerronnan tapaan, jossa toimittaja on näkyvässä roolissa tekstissä ja aihetta hahmotetaan henkilöiden kautta (Hartsock, 2000).

Sen sijaan, että journalismin olisi joko objektiivista tai subjektiivista, on esitetty, että se voi olla molempia yhtä aikaa (Chadwick, 2013). Livejournalismissa toimittajat tuovat esityksissään esiin avoimesti subjektiivisia mielipiteitä aiheesta ja ovat aidosti läsnä omana itsenään. Potentiaalisesti tämä lisää yleisön kiinnostusta ja luottamusta sekä tuo journalismia lähemmäs yleisöään. Subjektiivisten mielipiteiden esittäminen ei poista sitä, että esitykset perustuvat pohjimmiltaan perinteiseen journalistiseen työprosessiin sekä käytäntöihin ja objektiivisen tiedon tavoitteluun.

2.2.2 Läpinäkyvyys ja vuorovaikutus

Subjektiivisen sisällön esittämisessä kannalta keskeistä on, että siinä tehdään avoimen läpinäkyvästi selväksi, mikä tieto on subjektiivista tulkintaa ja mikä tieto perustuu objektiivisempaan tutkimustyöhön. Läpinäkyvyys ylipäätään on koettu jo pitkään tärkeäksi journalismissa (Singer, 2017). Tutkimuksissa yhtenä keinona yleisön luottamuksen ja sisältöjen kiinnostavuuden lisäämiseen on esitetty sisältöjen läpinäkyvyyden, vuorovaikutteisuuden ja yleisön osallistumisen mahdollisuuksien kasvattamista (Usher, 2018; Van der Wurff & Schönbach, 2014).

Allen (2008, 323) määrittelee journalismin läpinäkyvyyden sen mukaan, että uutisessa tuodaan yleisön tietoisuuteen ja avoimesti esiin yksityiset tekijät, jotka ovat vaikuttaneet uutisen tuottamiseen. Karlsson (2010) tarkentaa tätä, että uutisessa on tehtävä näkyväksi

journalistin persoona, avattava journalistista prosessia ja otettava yleisö mukaan uutistuotantoon. Karlsson (2010) erottelee kahdenlaista läpinäkyvyyttä: julkistamisen läpinäkyvyyttä ja osallistumisen läpinäkyvyyttä. Ensimmäisellä tarkoitetaan perinteistä korjausten julkaisemista ja myös menetelmällisten valintojen sekä niiden tulkintojen tuontia julki. Jälkimmäinen taas tarkoittaa, että yleisölle tarjotaan mahdollisuuksia esimerkiksi julkaisujen kommentointiin, palautteeseen tai jopa osallistumiseen jutuntekoon. Avaintekijänä osallistavan läpinäkyvyyden synnyssä Karlsson (2010) pitää journalismin interaktiivisuutta ja vuorovaikutteisuutta. (Karlsson, 2010.)

Merkittävänä syynä esimerkiksi datajournalismin kasvuun on se, että sen on koettu lisäävän journalismin läpinäkyvyyttä ja tarjoavan mahdollisuuksia yleisövuorovaikutukseen (Zamith, 2019). Myös verkkojournalismin ylipäättään on koettu tarjoavan printtijournalismia paremmat puitteen läpinäkyvyyden toteuttamiseen. Digitaaliset alustat tarjoavat sisällöntuottajille kasvavissa määrin mahdollisuuksia sisältöjen läpinäkyvyyden lisäämiseen, kuten interaktiiviseen vuorovaikutukseen yleisön kanssa ja yleisön osallistumiseen uutistuotantoon. Nämä voivat olla tekijöitä, jotka lähentävät journalismin yleisösuhdetta, mutta kyse tuskin on mistään ihmelääkkeestä, joka ratkaisisi ongelman kokonaan. (Karlsson, 2010.)

Kun journalistisen sisällön läpinäkyvyydestä huolehditaan kunnolla, voi se lisätä uskottavuuden ja luotettavuuden lisäksi journalismin yhteiskunnallista merkittävyyttä. Näin on mahdollista huolehtia siitä, että journalismi palvelee yleistä etua, kansalaisia ja demokratiaa. (Domingo & Heikkilä, 2012.) Journalismin läpinäkyvyys on tämän päivän kasvavan valeutisointi-ilmion takia keskeistä yleisön luottamuksen palauttamisessa. Yleisötutkimukset ovat näyttäneet, että journalistisen tuotantoprosessin avaaminen on lisännyt merkittävästi yleisön luottamusta. Esimerkiksi Yhdysvalloissa yleisötutkimuksen koeeasetelmassa artikkeleihin lisättiin "Näin juttu tehtiin"-laatikko, jossa käytiin läpi, miten ja miksi juttu oli tehty. Yleisö arvioi tällaiset artikkelit huomattavasti luotettavammiksi, informatiivisemmiksi ja läpinäkyvämmiksi. (Chen et al. 2019.)

Karlsson ja Clerwall (2018) ovat kuitenkin tutkiessaan yleisön näkemyksiä journalismin läpinäkyvyydestä havainneet, että yleisö ei ole erityisen vaikuttunut läpinäkyvyyden eri muodoista. Tutkimuksissa yleisö suhtautui negatiivisesti tarjolla oleviin osallistumismahdollisuuksiin, mutta piti positiivisena erilaisten taustatietojen, kuten journalistisen prosessin ja lähdemateriaalin avaamista. Hyperlinkkien ja aihevalinnan perustelun koettiin tarjoavan lisäarvoa ja avoin virheiden korjaaminen tuntui lisäävän yleisön luottamusta. Toimittajan subjektiivisen mielipiteen ilmaisuun suhtauduttiin sen sijaan kriittisesti; toiset pitivät sitä luottamusta lisäävänä tekijänä ja toiset taas tarpeettomana. Tärkeä havainto oli, että mitä enemmän yleisöllä oli mahdollisuus osallistua uutisen tekoon tai kommentointiin, sitä vähemmän juttua arvostettiin. Karlssonin ja Clerwallin (2018) mukaan mediasisältöjen läpinäkyvyys tuskin ratkaisee journalismin uskottavuus- ja luottamusongelmaa, mutta se voi toimia hyvänä journalismin selkärankana, kunhan yleisöä opetetaan arvostamaan läpinäkyvyyttä ja näkemään sen hyödyt. (Karlsson & Clerwall, 2018.)

Mustan laatikon esityksissä tuodaan vahvasti esiin jutunteon taustoja sekä myös toimittajien subjektiivisia mielipiteitä tai kokemuksia aiheeseen liittyen. Esityksistä on pyritty tekemään mahdollisimman läpinäkyviä tekemällä selväksi, minkälaisia lähteitä tiedonkeruussa on käytetty, ketä on haastateltu ja minkälaisia haasteita jutuntekoprosessissa on ollut. Yleisölle tarjotaan lisäksi mahdollisuuksia vuorovaikutukseen, kun toimittajat ovat tavattavissa teatterin lämpiössä ohjelman väliajalla ja loputtua.

2.2.3 Tarinallinen tutkiva journalismi ja tunteiden aika

Journalismin yleisötutkimus on antanut viitteitä siitä, että yleisö on sitoutuneempi, sisäistää tietoa ja on valmiimpi toimintaa, kun uutistarinoihin syntyy samaistumisen tunne (Wahl-Jorgensen, 2019). Digitaalinen aikakausi ja sosiaalinen media ovat nostaneet keskiöön subjektiivisemmän, tunnepitoisen ja tunnustuksellisen journalismin, mutta niillä on myös pidempi historia, joka pohjaa narratiivisen journalismin perinteeseen (Coward, 2013). Wahl-Jorgensen (2019) puhuu journalismin “tunnekäänteestä” (“emotional turn). Tunteiden rooli journalismissa on kasvanut ja

digitaalisen aikakauden myötä viestinnän kentällä on kiinnitetty enemmän huomiota tunteiden merkitykseen journalismin tuotannossa, journalistissa teksteissä ja yleisön sitoutumisessa. Tunteita käytetään strategisesti journalismin henkilökohtaisessa tarinankerronnassa ja niin sanotuissa human-interest-tarinoissa. Osa toimittajista kokee tutkimusten mukaan tunteiden strategisen käytön oikeutettuna, jos sillä saavutetaan yleisön sitoutuminen, mutta suuri osa pitää sitä objektiivisen journalismin ihanteen uhkana. (Wahl-Jorgensen, 2019.)

Tutkimus on osoittanut, että jopa perinteinen uutisjournalismi on sitoutunut tunteisiin ja uutisagenda muokkautuu niiden mukaan (Wahl-Jorgensen, 2019). Ajatus objektiivisesta journalismista on perinteisesti sulkenut pois tunteiden ja arvojen ilmaisun teksteissä. Journalistinen kerronta on nähty täytenä vastakohtana tunteille. (Maras 2013.) Populaari tunteisiin vetoava journalismi on tämän takia koettu uhkana journalismin normeille ja perinteelle. Pantti (2010, 169) esittääkin, että perinteessä kova “laatujournalismi” sivistää ja välittää kansalaisille tietoa vetoamalla järkeen ja muu journalismi keskittyy miellyttämään yleisöä vetoamalla tunteisiin.

Eri tutkimuksissa on havaittu, että yleisö jakaa Facebookissa todennäköisemmin sisältöjä, jotka herättävät tunteita, kuten toivoa, vihaa ja huumoria. Tunteilla pelaaminen onkin usein liitetty keskeisesti myös ns. sensaatiojournalismiin tai tosi-tv:n kaltaisiin ilmiöihin, jotka ovat herättäneet huolta perinteisen journalismin kentällä. (Kilgo et. al. 2017.) Yleisön rooli on kasvanut journalismin tuotannossa ja sen myötä on avautunut myös uutta tilaa tunteelliselle tarinankerronnalle ja näkökulmille niin sosiaalisessa mediassa kuin perinteisissä medioissa. Yleisön roolin kasvuun on merkittävästi vaikuttanut osaltaan ns. kansalaisjournalismin ilmiö. Myös teknologiset muutokset ovat tuoneet uusia mahdollisuuksia tunteiden ilmaisuun journalismissa. (Wahl-Jorgensen, 2019, 2-8.) Beckett ja Deuze (2016, 6) ovat myös nähneet tutkimuksissaan trendin kohti henkilökohtaisempaa ja tunteellisempaa uutismediaan.

Pantti (2010) on tutkinut tunteiden käyttöä uutisjournalismissa Suomessa ja havainnut, että vaikka toimittajat suhtautuvat erittäin kriittisesti “tunnepitoisiin uutisiin”, he myös näkevät tunteet merkittävässä roolissa tiedon saattamisessa yleisölle ymmärrettävään

muotoon. Gürsel (2009) puolestaan on etnografisesti tutkinut kuvajournalismia amerikkalaisessa aikakauslehdessä ja tullut vastaavasti tulokseen, että tunteiden herättämisellä “tuodaan tarinaa lähemmäs” lukijaa ja välitetään näin tietoa paremmin. Wahl-Jorgensen (2019) esittääkin, että digitaalinen aikakausi on nostanut kysymyksen tunteista huomion keskipisteeksi uutistuotannossa.

Journalismin tutkimuksessa on esitetty, että journalistinen työ on kautta aikojen ottanut tunteet huomioon ja tuotannossaan mukaan tarinankerrontaa, tulkintaa ja näkökulmia (Wahl-Jorgensen, 2019, 5). Journalismin tunnekäänne on osaltaan nostanut esiin subjektiivisempia ja “intiimimpiä” journalistisen tarinankerronnan tapoja, joista yksi esimerkki on podcastit. Tunnekäänne liitetään ilmiönä vahvasti journalismin yleisökäänteeseen. Uutisjournalismin yleisö vahvasti kyseenalaistaa perinteisen sitoutumattoman journalismin ja valitsee enemmän tunteisiin vetoavaa sisältöä. (Costera Meijer 2013). On myös havaittu, että yleisö muistaa uutistarinan paremmin kun se on henkilökohtaisempaa ja tätä kautta samaistuttavampaa (Mujica & Bachmann, 2018).

Tunteet ovat liittyneet vahvasti tarinallisen journalismin genreen sekä perinteeseen (Coward, 2013). Neveu (2014) on pohtinut, että tutkiva narratiivinen journalismi voi haastaa lyhytikäiset uutispätkät verkossa sekä erilaiset blogijulkaisut ja olla näin yksi ratkaisu taistoon yleisön huomiosta. Narratiivisella journalismilla tarkoitetaan yleisesti ja tässä yhteydessä luovaa kirjoittamisen tapaa sekä tarinaa, joka ei ole fiktiivinen, vaan perustuu tutkittuihin faktoihin ja totuudenmukaiseen asioiden raportointiin. Lajityypille on tyypillistä, että kirjoittaja seuraa aihetta tai teemaa pitkään ja kertoo yksilön kokemuksista syvästi henkilökohtaisesta näkökulmasta. Narratiivisen journalismin sukulaiskäsite on featurejournalismi, jossa ”feature”-sanalla viitataan ”human interest”-aineistoa sisältäviin erikoisartikkeleihin, jotka aiheeltaan pohjautuvat usein uutistapahtumaan, mutta ovat sisältönsä puolesta uutista ajattomampia ja monipuolisempia (Kuutti & Puro 1998, 34). Tässä yhteydessä featurejournalismiin viitataan erityisesti Helsingin Sanomien Kuukausiliitteen ja viikonvaihteen juttuihin sekä laajemmin aikakauslehtijournalismiin. Featuren kirjoittamistapa poikkeavaa uutisesta rakenteeltaan, aiheeltaan ja käsittelytavaltaan. Feature ei ole rakenteeltaan

uutisen tapaan ylösalaisin käännetty pyramidi, vaan usein kertomusrakenteen tai tarinan omaava teksti alkuineen, keskikohtineen ja loppuineen. Uutinen pyrkii informoimaan, mutta featuren tavoitteena on myös herättää elämyksiä. Feature-jutut eivät ole yhtä ajankohtaisia kuin uutisaineisto, mutta niihin pätee samat journalistisen faktapohjaisuuden ja tarkkuuden kriteerit kuin uutisiin. (Friedlander & Lee 2004, 2–6.)

Neveu (2014) mukaan journalismin nykyinen tuotantotapa, eli tuottaa nopeasti tiiviissä muodossa yksinkertaisia sekä hyödyllisiä uutisia vain käytännön asioista kiinnostuneelle yleisölle, paradoksaalisesti murentaa sen kaikista vahvinta ja erityistä ydinosaamista, eli taitoa tutkivaan tiedonhankintaan ja faktantarkistukseen sekä kykyä muokata faktoista kiinnostavia tarinoita. Journalismin tulisi jälleen hyödyntää sen ydinkykyjä. Neveu (2014) mukaan tarinallisuuden voima on siinä, että sen avulla yleisö pääsee kätettyihin, tuntemattomiin tai yllättäviin paikkoihin, joissa he eivät ole ennen käyneet tai joihin heillä ei ole pääsyä muuten. Eläytyminen asioihin ja kokemuksiin ilman hyvää tarinankerrontaa on haastavaa. Neveu huomauttaa kuitenkin, että tutkivan narratiivinen journalismin kehittäminen on vain yksi journalismin uudistumisen mahdollisuuksista. (Neveu, 2014.)

Narratiivisen journalismin perinne kytkeytyy hitaaseen tutkivaan journalismiin, joka sekään ei ole uusi innovaatio journalismissa. Harbers (2016) on tutkinut hitaan journalismin (slow journalism) käytäntöjä, jotka haastavat perinteisen objektiivisuuden idean ja asettavat laadukkaalle journalismille nyky-yhteiskuntaan sopivimmat uudet kriteerit (Harbers, 2016.) Hitaalla journalismilla tarkoitetaan yleensä pitkäkestoista työtä vaativaa journalismia, joka laittaa tiedon laadun, tarkkuuden ja syvyyden nopeuden edelle (Harcup, 2016). Hitaudella voidaan viitata tutkivaan ja valikoivampaan journalismiin, johon kuuluvat myös tarinallisuus ja osallistava sekä yhteisöllisyyttä rakentava kerronta. Etusijalla on usein tarinat, joita ei ole vielä kerrottu. (Neveu, 2016.) Suomessa hitaan journalismin ilmiö yhdistetään monesti hitaan journalismin yhdistyksen vuonna 2013 perustamaan Long Play -julkaisuun (Hitaan journalismin yhdistys, 2020). Hitaan journalismin periaatteet voidaan nähdä vastauksena journalismin murrokseen. "Hitaus" yhdistää monia nykyisiä muutoksia journalistisissa

käytännöissä, mutta se tulisi nähdä enemmänkin kyseenalaistavana eikä kuvaavana todellisuutena journalismista. (Neveu, 2016.)

Harbersin (2016) tutkimuksessa hitaan journalismijulkaisun artikkelit on rakennettu toimittajien välittämän subjektiivisuuden ympärille ja ovat siten avoimesti subjektiivisia. Silti ne hyödyntävät samalla myös empiiristä tutkimusta ja tieteellistä tietoa. Lisäksi ne ovat avoimia raportointiprosessista, josta muodostuu olennainen osa itse tarinaa. Käytännössä artikkeleissa ei eroteta faktatietoa erilleen tunteista, kokemuksista, arvoista ja mielipiteistä (Chalaby, 1996). Livejournalismi yhtä lailla yhdistyy erityisesti niihin uusiin journalismimuotoihin, jotka perustuvat moninaisiin tarinankerronnan tapoihin (Nielsen & Selva, 2019; Ruotsalainen, 2019).

Livejournalismissa yhdistyvät kaksi kilpailevaa lähestymistapaa journalismin historiassa: tosiasioiden ja "toimittajan välittämän subjektiivisuuden" ympärille rakennetut tarinat (Chalaby, 1996). Uudet journalismin muodot haastavat perinteiselle journalismille tyypillisen kaksijakoisuuden, kun rajanveto järjen ja tunteen, kovan ja pehmeän, faktan ja mielipiteen sekä viihteen ja tiedon välillä on hämärtynyt (Peters, 2011). Livejournalismi voidaan nähdä uudenaikaisena tutkivan ja hitaamman narratiivisen journalismin muotona, jossa tunteet sekä toimittajan subjektiiviset tulkinnat voivat olla läsnä, kuitenkin luopumatta perinteisistä objektiivisuutta tavoittelevan journalismin käytännöistä, kuten totuudenmukaisuudesta. Livejournalismin tarkoin editoitu esitys sitoo ammattimaisen journalistisen raportoinnin ja faktojen tarkistuksen yhteen tunteiden ilmaisun ja tarinankerronnan kanssa.

2.3 Uuden median trendit

Chadwick (2013) on määritellyt livejournalismin kaltaiset uuden median ilmiöt hybridimediaksi. Ruotsalainen, Hujanen ja Villi (2019) esittävät, että uudet mediat hyödyntävät journalistista vuoropuhelua muuten objektiivisissa uutisteksteissä huomattavasti enemmän kuin perinteiset mediat. Keskusteleva tyyli tekee tekstistä merkittävästi epävirallisempaa ja sillä pyritään saamaan aiheesta yleisölle helpommin lähestyttävä ja ymmärrettävä. Hybridimedian ilmiön synty on liitetty vahvasti median murrokseen ja käännteeseen kohti yleisölähtöisyyttä (Costera Meijer & Bijlevelled 2016).

Uusia journalismin ilmiöitä on kutsuttu myös edelläkävijäjournalismiksi (pioneer journalism) (Hepp & Loosen, 2019). Mediayleisöt on kasvavissa määrin nähty näissä aktiivisiksi käyttäjiksi (Picone, 2016). Huomio on lisäksi kääntynyt uutistoimituksista kohti uusia tuottajia, kuten tilastotieteilijöitä, kansalaisjärjestöjä, kansalaisia ja sosiaalisen median alustoja kohti (Baack, 2018; Domingo et al., 2015).

Livejournalismin kaltaiset ilmiöt ovat selvä trendi media-alalla, ja niiden suosio nostaa esiin yleisön tarpeen kohdata livenä, saada kokemuksia ja päästä lähemmäs journalismia. Kokeellista, tunnepitoista ja mukaansatempaavaa journalismia ei ole koskaan ollut yhtä paljon, mutta on edelleen harvinaista, että journalistit itse nousevat lavalle kertomaan uutistarinoita liveyleisölle. Myöskään akateemista tutkimusta aiheesta ei ole vielä juurikaan tehty. Adams (2020) on kuitenkin tutkinut livejournalismin historiaa ja journalismin yleisösuhteen tulevaisuutta tekemällä yleisötutkimusta kahdessa livejournalismitapahtumassa; Financial Timesin Weekend Festivalilla ja Byline Festivalilla. Adamsin (2020) esittää, että yksi parhaista tavoista, jolla journalismi pystyy vastaamaan tämänhetkiseen uskottavuus- ja luottamuskriisiinsä, olisi tavata lukijat kasvotusten (face-to-face journalism). Kiinnostus livekohtaamisiin ja halu saada aitoja kokemuksia kukoistaa (Zuckerman 2013, 195), sillä verkkoon pirstaloitunut yleisö kaipaa läheisyyttä. Fyysinen todellisuus voi toimia vastalääkkeenä virtuaalisuuden aiheuttamalle ahdingolle. Yleisö haluaa kasvavissa määrin vetäytyä verkosta ja löytää uudestaan intiimit ja aidot kohtaamiset, henkilökohtaisen vuorovaikutuksen sekä yhteisöllisyyden. Elämyksellisten livejournalismi-tapahtumien suosio antaa viitteitä siitä, että journalismi on siirtymässä uudelleen lähemmäs yleisöä ja tämä kehitys voi johtaa tuottavampaan sekä merkityksellisempään sosiaaliseen vuorovaikutukseen (Hardey & Atkinson 2018, 15-16). Näyttää siltä, että nyt on sopiva ajankohta livejournalismin kasvuille. Kadonnut luottamus on palautettava ja löydettävä yhteisöllinen yhteys. (Adams, 2020.)

Journalismilla on pitkä historia yhdessä teatterin kanssa ja yhteiskunnan poliittisen polarisaation kasvaessa on ennenkin nähty, että kiinnostus teatteria kohtaan kasvaa. Adams (2020) nostaa esiin antiikin Kreikan teatterin poliittisena kokoontumispaikkana, 1500-luvun englantilaiset pop-up-teatterit ja Living Newspaper -näytöksien kaltaiset

ilmiöt Venäjällä. Adams (2020) näkeekin livejournalismissa, että vanha journalistinen ilmiö on palannut uudessa muodossa voimalla ja se voi olla parhaimmillaan keino palauttaa tai löytää uudelleen Jürgen Habermasin aikanaan muotoilema avoin julkinen tila, jossa yhteistä etua koskeva keskustelu voisi johtaa jopa yhteiskunnan muutokseen. (Adams, 2020.)

Mustan laatikon livejournalismiesityksissä journalistit ovat läsnä haavoittuvaisina ja inhimillisinä omine heikkouksineen ja vahvuuksineen. Tämä mahdollistaa sen, että journalisti vaikuttaa aidommalta ja haavoittuvaisemmalta kuin perinteisessä journalismissa (Pelias, 2014). Aitouden kokeminen onkin yksi tapa lisätä luottamusta journalismiin ja sanaton viestintä on merkittävässä roolissa tässä (Afifin, 2007). Adamsin (2020) tutkimus antaa viitteitä siitä läsnäolevien esiintyvien toimittajien kuuleminen inhimillistää sekä tarinat että esiintyjät. Journalismin inhimillistäminen voi olla juuri se, mitä sen pelastamiseen tarvitaan ja "livealusta" tarjoaa ihanteelliset mahdollisuudet, siihen että yleisö pystyy "kokemaan maailmaa" (Carey 1997,89-90). Yleisön mukaan toimittajiin syntyi intiimi yhteys. Yleisö lisäksi piti myönteisenä journalismin läpinäkyvyyttä ja mahdollisuuksia osallistua julkiseen keskusteluun sekä vuorovaikutukseen. Yleisö suhtautui toimittajiin positiivisesti ja vastausten mukaan toimittajien uskottavuus parani osittain myös, koska toimittajat pystyivät selittämään aiheitaan paremmin. Livejournalismia siis arvostetaan ja yleisö haluaa enemmän vuorovaikutusta sekä livenä nähtyjä suoria/tuoreita uutisia.

Jotta livejournalismi on laadukasta journalismia, sen on oltava Adamsin (2020) mielestä yleisen edun mukaista, uutta, omaperäistä, totuutta tavoittelevaa, moniäänistä sekä tarjota selityksiä, analyysyjä ja yhdistää aiheita laajempaan kontekstiin. Sen tulisi myös sopia uudenaikaiseen julkisuuskäsitykseen löytäen tasapainon ilmaisuvoiman, oikeellisuuden ja totuuden välillä (Botham 2008, 317). Livejournalismi potentiaalisesti kannustaa yleisöään verkostoitumaan ja väittelemään (Zuckerman 2013, 171). Lavalla esitetyt uutiset ovat nousemassa menestyväksi konseptiksi laadukkaalle journalismille, joten se hyötyisi uusista tiloista, joissa sen voi kukoistaa. Journalististen tapahtumien järjestäminen auttaa journalismia toteuttamaan demokraattista yhteiskunnan rooliaan paremmin, jos yleisöllä on mahdollisuus osallistua vuorovaikutukseen toimittajien

kanssa ja olla syvällisesti mukana teatterikokemuksessa. Adams (2020) hahmottelee, että hyvässä livejournalismiesityksessä toimittajat johtavat näytöstä ja esitykset perustuvat todistajiin. Esityksissä kerrotaan tositarinoita yksinoikeudella ja apuna voi toimia draamaryhmä sekä yleisö. Myöhemmin olisi mahdollista täydentää julkaisuja yleisöltä saatujen tietojen tai palautteen mukaan. Esiintyjien tulee jakaa tuoreita uutisia yleisölle käyttäen hyödyksi tutkivaa tai narratiivista featurejournalismin kerrotatapaa. Toimittajat voisivat jakaa omia ajatuksiaan ja tunteitaan sekä "nostaa verhoa" uutishuoneen käytäntöihin. Esitys voisi sitouttaa yleisöä human interest -tarinoiden ja huumorin kautta sekä ottaa yleisöä mukaan kertomaan tarinaa, siirtäen sitä sitten eteenpäin. Esityksien ei tarvitsisi rajoittua vain teatteriin, vaan niitä olisi mahdollista pitää työpaikoilla, urheilu- ja yleisötapahtumissa tai pop-up uutisteltoissa, joissa yleisö saisi tietää livenä tuoreimmat uutiset. (Adams, 2020.) Livejournalismia voisi olla mahdollista myös hyödyntää koulutuksessa eri aloilla (Taylor 2013, 39).

Adamsin (2020) lisäksi livejournalismiin liittyen löytyy Tenenboimin ja Stroudin (2019) tutkimus, jossa selvitettiin, kuinka teatteri vaikuttaa yleisöön, kun sitä käytetään journalismin muotona. Aineistona oli kolme eri näytelmää, jotka perustuivat tutkivaan journalismiin. Tutkijoiden mukaan niistä kaikki vaikuttivat yleisön käsityksiin uutismediasta, faktatiedosta ja aikomuksiin osallistua kansalaistoimintaan. Tulokset siis antavat viitteitä siitä, että journalismiin perustuva teatteri voisi auttaa mediaa saamaan yhteyden yleisöön ja välittää sille tietoa sekä voimaannuttaa yleisön jäseniä. Tutkimuksessa havaittiin myös, että journalismiin perustuva teatteri voi saada yleisön pitämään tiettyjä mediarooleja (kuten toimimista valtion vahtikoirana) tärkeämpinä, auttaa yleisöä näkemään uutismediat paremmassa valossa ja lisätä ihmisten tietämystä sekä vaikuttaa heidän uskomuksiinsa ja aikomuksiinsa. Johtopäätöksenä on, että livejournalismin kaltaiset journalismin ja taiteen yhdistämiseen perustuvat kokeilut voivat olla yhtä aikaa sekä viihdyttäviä että totuudenmukaisia. (Tenenboim & Stroud, 2019.) Adams (2020) toteaaakin Tenenboimin ja Stroudin (2020) tutkimukseen liittyen, että jos "näytelty journalismi" voi muuttaa yleisön käsitystä uutismedian roolista (Tenenboim & Stroud 2020), näyttää siltä, että toimittajien esittämä livejournalismi on mahdollisesti vielä tehokkaampaa.

Uusi media-aika ja sen ilmiöt nostavat kysymyksen, että mihin suuntaan media-ala on tästä kehittyvässä? Selvinä alan trendeinä Nielsen ja Selva (2019) pitävät äänen (audio) ja tekoälyn merkityksen kasvua journalismissa. Lisäksi julkaisualustoilla tullaan kiinnittämään enemmän huomiota siihen, että yleisö pystyisi erottamaan, mihin ja kehen se voi luottaa. Yleisö tulee lisäksi olemaan entistä tietoisempi ajasta, jonka se kuluttaa verkossa. Adamsin (2020) tavoin Nielsen ja Selva (2019) näkevät, että yhä enemmän ihmiset tulevat luopumaan sosiaalisen median julkaisualustoista ja suuntaamaan huomionsa merkityksellisempään sisältöön. Hitaan journalismin tuotanto tulee kasvamaan, mutta se onko yleisö valmis maksamaan sisällöstä jää nähtäväksi. Voidaan todeta, että journalismin tulevaisuus ei ole pelkästään uuden tekniikan käyttöönoton varassa (Küng 2017), vaan uusien journalististen toimintatapojen omaksumisessa, jotka vastaavat paremmin yleisön tarpeita. Oxfordin yliopiston Reuters-instituutin (Posetti, 2019) tuoreessa journalismin innovaatioreportissa korostetaan halua keskittyä uudelleen journalismi-innovaatioiden, yleisön tarpeiden ja journalististen käytäntöjen perusteisiin. Downie ja Schudson (2009) ehdottavat tähän, että journalismiin tarvitaan useita luovia sekä uusia ideoita, joissa käytetään vahvaa journalistista mielikuvitusta.

2.4 Yleisölähtöisyyden ja livejournalismin riskit

Mahdollisena riskinä journalismin yleisölähtöisyyden korostamisessa on nähty journalistisen itsenäisyyden menettäminen. Kun yleisö otetaan mukaan uutistuotantoon, voi se olla uhka journalistisen riippumattomuuden säilyttämiselle tai johtaa toimittajan subjektiivisuuden ylikorostumiseen ja läpinäkyvyyden hyödyntämiseen strategisesti väärin motiivein. (Karlsson, 2011.) Mikäli toimittajista tulee alttiimpia yleisön vaikutukselle, on mahdollista, että uutisista tulee merkityksettömämpiä tai toissijaisia, eli uutiset trivialisoituvat. Tämä puolestaan voi murentaa tai vaarantaa demokraattista yhteiskuntaamme. (Costera Meijer & Bijleveld, 2016.)

Narratiivisessa journalismissa taas on vaara ylikorostaa yksittäisiä toimijoita ja heidän tunteitaan sekä kokemuksiaan laiminlyöden rakenteelliset tekijät, jotka ulottuvat yksilön ulkopuolelle. Lisäksi subjektiivinen tarinankerronta, joka on suunniteltu herättämään emotionaalisia reaktioita, voi heikentämään totuudenmukaisuutta ja vääristää tosiasioita. (esim. Kormelink & Costera Meijer, 2015.) Tarinallisuus voi väärin

tulkita ja manipuloida todellisuutta, jos totuutta muokataan kiehtovaksi tarinarakenteeksi ja luodaan henkilöistä stereotyyppisiä kuvia (Mäkelä et al. 2018).

Livejournalismista Adams (2020) on pohtinut, että siinä piilee ylidramatisoinnin vaara. Livejournalismiesityksistä ei tulisikaan tehdä liian voimakasta speaktaakkelia, jolloin on vaara menettää intiimi yhteys sekä läheisyyden tunne yleisön kanssa (Blau 2003). Teatteri ympäristönä voi potentiaalisesti rohkaista esiintyjä teatraalisuuteen tai näyttelemiseen, jolloin sen perusidea aidosta inhimillisestä läsnäolosta ei toteudu. Mustan laatikon kaltaisilla näytöksillä on myös tietty rajattu yleisönsä, joka ei edusta kaikkia yhteiskuntaluokkia tai kansalaisia. Ideaalitapauksessa luokkaerot sulavat, kun yleisön sekoittuu ja kokoontuu yhdessä julkisessa tilassa niin, että kaikkien ääni on samanarvoinen (Cropf 2008, 1525). Koko yhteiskuntaa edustavan joukon kokoaminen yhteen teatterinäytökseen on kuitenkin haastavaa. Ehkä tässä mielessä yleisön edustavuudessa livejournalismilla on jotain opittavaa esimerkiksi kommunistiselta Agitprop-teatterilta, joka suuntasi näytöksiään yhteiskunnan huono-osaisemmille, kuten nuorille työttömille (Bodek 1991, 25). Yhteiskunnallisesti edustavan yleisön tavoittelu tuo toki mukanaan ongelman näytöksen rahoituksesta. Jos livejournalismi olisi kaikille avointa, kuka on valmis maksamaan sen tuottamisen. (Adams, 2020.)

Neveu (2004) toteaa, että yleinen livejournalismin kaltaisten hitaamman ja pitkäjänteistä työtä sekä aikaa vaativan journalismin tuottamisen kohtaama kriitiikki koskee juurikin sitä, että se on pienelle rajatulle joukolle tuotettua ns. "eliittijournalismia". Neveun mukaan olisikin typerää ehdottaa, että tämä journalismi olisi tulevaisuudessa ammatin ydin. Neveu huomauttaa silti, että korkeakoulutettujen määrä on kasvussa ja esimerkiksi monitasoiset sekä yhteiskunnallisestikin kantaaottavat tv-sarjat (Game of Thrones, The Wire, The Newsroom) ovat nauttineet suurta suosiota, vaikka ne sisältävät monimutkaisia toisiinsa kietoutuvia kertomusrakenteita, monia keskeisiä henkilöitä ja vaativat aikaa. Useat niistä lisäksi yhdistävät tutkimustyötä tarinankerrontaan. Laadukas tutkivan journalismin sisältö on arvokasta kulttuurista pääomaa sekä tarjoaa tarinoillaan samaistumis pintaa ihan kaikille, jotka sitä kuluttavat. Iso kysymys, joka jää lopuksi ilmaan on, että jos hitaan journalismin tuotanto tulee kasvamaan, niin onko yleisö valmis maksamaan siitä (Nielsen & Selva, 2019).

3 LIVEJOURNALISTIT HAASTATTELUSSA

Tutkimukseni päämenetelmänä ovat puolistrukturoidut teemahaastattelut *Helsingin Sanomien* toimittajien kanssa, jotka ovat esiintyneet Musta laatikko -näytöksissä vuosina 2016-2020. Haastatteluaineiston kerääminen jaettiin yhdessä toisen pro gradu -tutkijan Jyväskylän yliopiston Esa Liljan kanssa. Aineiston keruussa hyödynnettiin saturaatioajattelua, eli lopetin haastatteluaineiston keruun, kun uudet haastattelut eivät enää tuottaneet tutkimuksen kannalta merkittävää uutta tietoa.

Tässä luvussa esittelen teemahaastattelua menetelmänä, tutkimukseni toteutusta ja laadullista temaattista analyysimenetelmääni. Haastattelu- ja analyysimenetelmässä otin huomioon asiantuntijahaastatteluiden erityispiirteet ja tulkinnat johdin aineistosta käsin peilaten niitä kuitenkin myös teoriaosuuden havaintoihin. Luvun lopussa käyn vielä läpi haastatteluaineiston keruuta ja arvioin kriittisesti aineiston luotettavuutta sekä eettisiä kysymyksiä, jotka liittyvät tämän tutkimuksen tekoon.

3.1 Hermeneuttinen tutkimusperinne ja teemahaastattelu

Tutkimukseni lähestymistapaa voi pitää hermeneuttisena. Hermeneutiikalla tarkoitetaan yleisesti teoriaa ymmärtämisestä ja tulkinnasta. Hermeneutiikan kaksi avainkäsitettä ovat esiymmärrys ja hermeneuttinen kehä. Esiymmärryksellä viitataan siihen, että tulkinta ei synny tyhjästä, vaan siihen vaikuttaa ennako-oletukset ilmiöstä. (Heikkinen & Laine 1997; Laine 2001, lainattu teoksessa Tuomi & Sarajärvi, 2018, 39-41.)

Tiedostamalla omat ennako-oletukset ja niiden vaikutuksen tulkintaan tutkija pystyy tuottamaan parempia sekä pätevämpiä tulkintoja. Hermeneutiikassa tulkinta etenee kehissä. Koko aineiston intuitiivisesta ymmärtämisestä siirrytään tekstin eri osien tulkintaan ja näitä osatulkintoja verrataan kokonaisuuteen. Kierros kierrokselta tätä hermeneuttista kehää kulkemalla pystytään syventämään ymmärtämisen tasoa. (Kvale & Brinkmann 2009, 210-211.)

Tavoitteenani on kasvattaa ymmärrystä livejournalismista. Tämä on tehty tarkastelemalla toimittajien yksilöllisiä kokemuksia esiintymisestä ja livejournalismin teosta. Tuomen ja Sarajärven (2018, 39-41) mukaan hermeneuttinen ulottuvuus tulee näkyviin, kun on tarve tulkita tutkittua ilmiötä. Olen pyrkinyt tulkitsemaan livejournalismia ilmiönä syventymällä aiheeseen, eli hankkimalla esiyymmärrystä aiheesta ja käymällä jatkuvaa keskustelua aineiston sekä tulkintojen välillä.

Hirsjärvi & Hurme (2015, 136) toteavat, että hermeneuttisessa laadullisessa tutkimuksessa ei tehdä selvää eroa aineiston keruun, analyysin ja tulkinnan välillä. Tässä tutkimuksessa analyysi onkin aloitettu yhdessä aineiston keruun kanssa. Tämä on erityisen tärkeää, koska haastateltavat voidaan nähdä ilmiön asiantuntijoina, joten ymmärrys ilmiöstä rakentuu vähitellen haastattelujen myötä.

Tutkimuksen menetelmäksi valikoitui hyvin alkuvaiheessa haastattelu, koska näkemykseni mukaan vain livejournalisteja haastatteleamalla on mahdollista ymmärtää syvällisesti heidän näkökulmaansa ja kokemaansa. Tutkimushaastattelua ohjaakin aina tutkimuksen tarkoitus ja rajattu tiedontarve. Haastattelua käytetään tutkimusaineiston saamiseksi, ja aineistoa analysoidaan ja tulkitaan tutkimustehtävään vastaamiseksi. (Hirsjärvi & Hurme 2015.)

Haastattelua ei tule pitää pelkkänä neutraalina tiedonsiirtona, mutta ei myöskään ajatella ainoastaan tapahtumana, jossa haastateltava pyrkii aina esittämään itsensä edullisessa valossa ja vain miellyttämään haastattelijaa. Todellisuutta kuvataan, mutta myös luodaan haastattelutilanteessa ja tutkijan on pystyttävä haastattelun aikana refleктоimaan asemaansa ja tilannetta. (Hyvärinen 2017, 16-20.) Tässä tutkielmassa toimittajien haastattelun menetelmäksi on valittu puolistrukturoidut teemahaastattelut, jotka pohjautuvat Mertonin, Fiskin ja Kendallin 1950-luvulla kehittämään kohdennettuun haastatteluun (focused interview). Menetelmän peruspiirteenä on, että tutkija on alustavasti perehtynyt tutkittavan ilmiön olennaisiin osiin, rakenteisiin, prosesseihin ja kokonaisuuteen. Näitä analysoidaan on mahdollista kehittää haastattelurunko. (Hirsjärvi & Hurme 2015, 47.) Puolistrukturoitu haastattelu tarkoittaa myös, että siinä esitetään kaikille haastateltaville samat kysymykset samassa

järjestyksessä. Osan ennalta laadituista kysymyksistä voi jättää haastattelun edetessä pois ja vastaavasti haastateltavalta voi kysyä myös ennakkoon suunnittelemattomia kysymyksiä. (Hirsjärvi & Hurme 2015.) Hyvärinen (2017, 36) toteaaakin, että teemahaastattelu on yksi kysymysvetoinen haastattelun laji.

3.2 Analyysimenetelmän valinta ja asiantuntijat

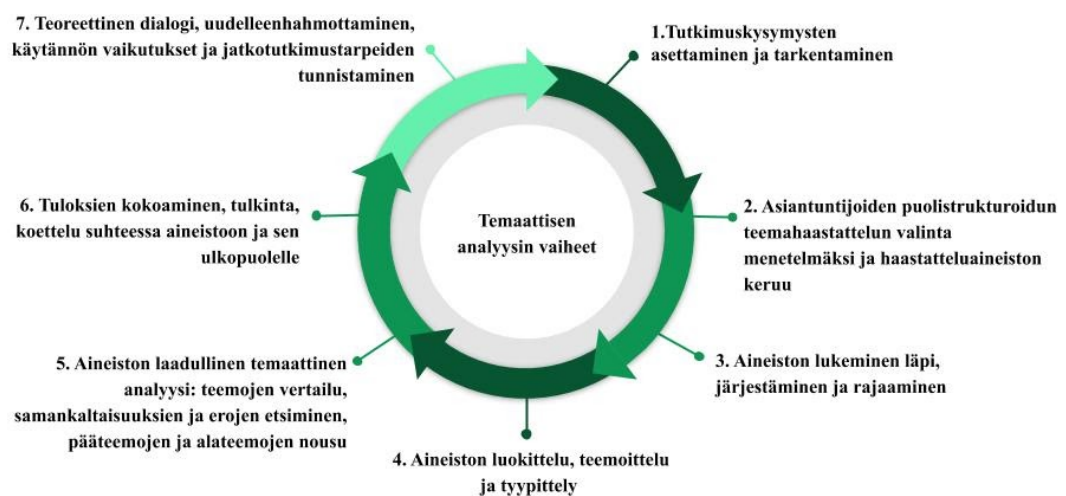
Tutkimuksessa analyysimenetelmä määrittää pitkälti sen, mitä aineistosta tarkastellaan. (Hirsjärvi & Hurme 2015, 153). Maria Alastalo ja Maria Åkerman (2010, 312) puhuvat menetelmällisestä lähestymistavasta nimeltä asiantuntijahaastattelu. Tällaisessa tutkimuksessa haastateltava nähdään tutkittavan ilmiön asiantuntijana.

Kiinnostuksen kohteena ei ole kuitenkaan asiantuntija itse, vaan häntä haastatellaan sen tiedon vuoksi, jota hänellä oletetaan olevan. Toisin kuin kulttuurintutkimuksessa haastateltava on harvoin korvattavissa, koska hän on rajatun ilmiökentän tuntija. Tutkimus painottuu myös kulttuuristen merkitysten sijaan ilmiöön, prosessiin, käytäntöihin ja faktoihin. (Alastalo & Åkerman, 2010, 312-313.)

Alastalo, Åkerman ja Vaittinen (2017, 214) korostavat, että asiantuntijahaastattelut eivät ole itsenäinen menetelmä, mutta asiantuntijoiden haastattelussa on tärkeä ottaa huomioon tiettyjä erityispiirteitä. Analyysin tueksi on lisäksi hyvä käyttää muita menetelmiä. Asiantuntijahaastattelussa korostuu myös pohjatyön merkitys. Haastattelut edellyttävät usein räätälöityjä kysymyksiä ja haastattelurungon muokkaamista haastattelujen edetessä. Erityisesti asiantuntijoiden kanssa kysymyksissä on hyvä tarjota haastateltavalle mahdollisuus kertoa ja kuvailla asiaa omasta näkökulmastaan. Haastattelijan on hyvä muistaa, että haastattelu on vuorovaikutustilanne, jossa haastateltavat helposti muokkaavat puhettaan haastattelijan mukaan. Tutkijan on tarvittaessa esiinnyttävä asiantuntijana myös itse ja toisinaan taas tietämättömän esittäminen voi tuottaa parempaa tietoa. (Alastalo et. al. 2017, 218-230, 327.)

3.2.1 Analyysiprosessin eteneminen

Yleisesti suositellaan, että aineiston keruu, siihen tutustuminen ja alustavan analyysin tekeminen aloitetaan yhtä aikaa ja mahdollisimman aikaisessa vaiheessa (Hirsjärvi & Hurme, 2015; Ruusuvuori et. al. 2010, 9-10). Kuviossa 1 esitetään laadullisen temaattisen analyysin eteneminen tutkimuskysymyksiä muodostamisesta raportointiin. Tämä pohjautuu Ruusuvuoren, Nikanderin ja Hyvärisen (2010, 9-10) muotoilemaan malliin.

Kuvio 1: Tämän tutkimuksen analyysiprosessin eteneminen (Ruusuvuori et al. 2010, 10).

Tutkimuksen menetelmien valintaa ohjaavat tutkimuskysymykset ja tiedontarve. Tutkimuskysymykset ohjaavat lisäksi analyysin välineistön valintaa sekä aineistosta tehtäviä empiirisiä ja teoreettisia päätelmiä. Ennen aineiston analyysiä aineistoon tutustutaan ja sitä järjestetään sekä luokitellaan. Tämä toimii perustana aineiston kanssa keskustelulle sekä löydösten tulkinnalle, ja johtaa tulosten vertaamiseen aiempiin tutkimustuloksiin ja teoreettiseen keskusteluun. Aineiston rajauksessa tulee olla tarkka ja johdonmukainen. Lisäksi tulee pyrkiä eroon ennakoasenteista, teemoista ja argumenteista. Aineiston tulkinta ei kuitenkaan koskaan voi olla täysin vapaata, vaan se pohjautuu väistämättä tutkijan epistemologiselle ja ontologiselle käsitykselle ilmiöstä.

Prosessin ja tulkinnan aukikirjoittaminen, eli läpinäkyvyys, kuitenkin aina parantaa analyysin arvioitavuutta. (Ruusuvuori et al. 2010, 8-9, 11-12.)

Hirsjärvi ja Hurme (2015) toteavat, että teemahaastatteluaineistoa voidaan analysoida sekä kvantitatiivisesti (määrällisesti) että kvalitatiivisesti (laadullisesti). Aineistoa ei tarvitse analysoida juuri tietyllä tavalla, vaikka teemoittelu ja tyypittely on tyypillistä kyseiselle haastattelutyypille. Ruusuvuoren, Nikanderin ja Hyvärisen mukaan (2010, 12-15) puhdas aineistolähtöisyys on tutkimuksessa käytännössä mahdotonta. Jo tutkimusaineiston alustava jäsentely sisältää tutkijan teoreettisia tulkintoja ja valintoja. Haastattelumateriaalin aineistolähtöinen analyysi onkin prosessi, jossa loogisen päättelyn ja tulkinnan avulla aineisto hajotetaan osiin, käsitteellistetään ja kootaan uudelleen loogiseksi kokonaisuudeksi (Tuomi & Sarajärvi 2018, 108).

Tämä tutkimus on lähtökohtaisesti aineistolähtöinen ja tähtää induktiiviseen päättelyyn. Haastattelujen kysymysrunko ja sen teemat pohjaavat kuitenkin teoriapohjan havaintoihin, tutkimuskysymyksiin sekä esitietoihin aiheesta. En myöskään halunnut jättää tulkintaa irralleen teoriasta, joten aineiston analyysivaiheessa aiemmat tutkimukset sekä teoriat tuodaan mukaan tulosten arviointiin. Tällöin voidaan Tuomen ja Sarajärven (2018, 109-110) tulkinnan mukaan puhua myös teoriaohjaavasta analyysistä ja tullaan lähemmäs abduktiivista päättelyä, jossa päättely pohjaa parhaaseen saatavilla olevaan selitykseen. Tutkimusprosessissa vaihtelevat aineistolähtöisyys ja valmiit mallit.

3.2.2 Asiantuntijahaastattelut ja temaattinen analyysi

Koska *Helsingin Sanomien* livejournalistit voidaan nähdä livejournalismin asiantuntijoina, otin haastatteluaineiston analyysiprosessissa huomioon tiettyjä erityispiirteitä, jotka ovat ominaisia asiantuntijahaastatteluille. Usein asiantuntijoita haastatellessa korostetaan huolellista valmistautumista, kuten aiheeseen ja haastateltavan taustoihin tutustumista. Haastateltavaa voidaan kehottaa tutustumaan materiaaliin etukäteen tai muilla tavoin kuten esimerkiksi haastattelussa esitetyillä tarkoilla kysymyksillä tai valokuvilla palauttaa aihe haastateltavan mieleen. (Alastalo

& Åkerman 2010, 316-317.) Tässä tutkimuksessa haastateltaville lähetettiin ennen haastattelua kutsukirje (LIITE 2), jossa käytiin tarkkaan läpi tutkimuksen tavoitteita ja ajatuksia. Lisäksi haastateltavia pyydettiin palauttamaan mieleen oma Musta laatikko -esiintymisensä ja miettimään tiettyjä teemoja etukäteen. Olin lisäksi ennen haastattelujen aloittamista perehtynyt syvällisesti haastateltaviin ja aiheeseen.

Alastalon ja Åkermanin (2010, 312-313) mukaan asiantuntijahaastattelussa annetaan painoarvoa erityisesti tutkimuksen kohteena olevan ilmiön tarkalle kuvaukselle ja asiantuntijoiden tuottamille tulkinnoille sekä merkityksille. Analyysissä tämä tarkoittaa aineistojen ristiinluentaa; haastatteluissa tuotetun informaation vertaamista muihin haastatteluihin ja aineistoihin. Hankkeen tasolla tullaan myöhemmässä vaiheessa vertailemaan ristiin eri aineistoja. Tämä tarkoittaa muun muassa toimittajahaastattelujen analyysin tuloksien vertailua yleisötutkimuksen ja käsikirjoitusanalyysin havaintojen kanssa.

Tämä asiantuntijoiden, eli livejournalistien, haastatteluaineisto on analysoitu laadullisen analyysin perusmenetelmän, sisällönanalyysin ja tarkemmin temaattisen analyysin, avulla. Sisällönanalyysiä voidaan käyttää kaikessa laadullisessa tutkimuksessa. Siinä pyritään järjestämään aineisto tiiviiseen ja selkeään muotoon kadottamatta sen sisältämää informaatiota. Sisällönanalyysissä aineistoa tarkastellaan eritellen, yhtäläisyyksiä ja eroja etsien ja tiivistäen. Sen avulla pyritään muodostamaan tutkittavasta ilmiöstä kuvaus, joka kytkee tulokset ilmiön laajempaan kontekstiin ja aihetta koskeviin muihin tutkimustuloksiin. Sisällönanalyysissä etsitään tekstin merkityksiä ja sillä usein tarkoitetaan jonkinlaista raaka-analyysiä. Tuomi ja Sarajärvi (2018, 140-142) erottelevat sisällönanalyysin temaattisesta analyysistä, mutta korostavat kuitenkin, ettei lopulta ole keskeistä, millä nimellä analyysiä kutsutaan, vaan että tutkimuksessa tehdään selväksi, mitä on tehty ja tulokset perustellaan. Itse näen tämän tutkimuksen väljänä teoreettisena kehyksenä sisällönanalyysin ja käytännön analyysimenetelmänä temaattisen analyysin. Katson, että temaattisen analyysin ero induktiiviseen sisällönanalyysiin on, että aineistoa ei pilkota pieniin osiin, vaan sen avulla kuvataan ja järjestää isompia kokonaisuuksia. Temaattinen analyysimenetelmä on

menetelmänä hyödyllinen, koska halusin tuoda aineistosta esiin laajempia kertomuksia tai kokemusmaailmoja. (Tuomi & Sarajärvi, 2018, 103-105; 122; 140-142.)

Temaattinen analyysi pyrkii hahmottamaan tutkimusaineistosta keskeisiä aihepiirejä, eli teemoja. Lähtökohtana on haastattelukysymykset ja vastauksista tuodaan esiin niiden variaatiota. Olennaista ei ole kuitenkaan vastauksien määrällinen arviointi. (Tuomi & Sarajärvi, 2018, 103,122.) Temaattinen analyysi tarjoaa teoreettisesti joustavan keinon kvalitatiivisen aineiston analysointiin. Analyysin tavoitteena ei ole luoda uutta teoriaa vaan kuvata, analysoida ja raportoida aineistosta esille nousevia malleja (teemoja) yksityiskohtaisesti. Temaattinen analyysi ei edellytä teoreettista tai teknologista tietoa grounded teorian tapaan, vaan se antaa mahdollisuuden grounded teoriaa avoimempaan analyysiin. Braunin ja Clarken (2006) mukaan moni analyysi on tosiasiaa temaattista, mutta tätä analyysimuotoa ei ole nimetty samalla tavalla. Temaattisessa analyysissä pyritään valottamaan erilaisia näkökulmia tutkimuksen keskeisistä aihepiireistä. (Braun & Clarke, 2006.)

Temaattisen analyysin määritelmä on yksinkertaisesti järjestää, ryhmitellä ja kuvata aineistoa. Analyysin pitää lisäksi sisältää tutkijan tulkintaa. Menetelmässä ei valita ennakkoon analyysiyksikköjä, vaan teemoitetaan merkitykselliset asiat. Teemoihin tulee aina sisällyttää konteksti. Temaattisen analyysin perusperiaatteena on, että edetään alateemojen, teemojen ja pääteemojen avulla. Teemat rakennetaan niin, ettei yhteys alkuperäiseen aineistoon ja merkityksiin katoa. Tärkeää on jatkuva vuoropuhelu teemojen ja aineiston välillä. Apuna tässä menetelmässä toimii taulukot, käsitekartat tai teemakartat. Analyysin aikana teemoja yhdistyy, kuolee ja syntyy, mutta teemojen tulee nousta aineistosta. (Tuomi & Sarajärvi, 2018, 103,122.) Temaattisessa analyysissä haetaan tekstissä suoraan ja epäsuoraan esiintyviä teemoja. Luotettavuuden osoittaminen on tutkimuksessa erityisen tärkeää, koska menetelmässä käytetään paljon tulkintaa. Guest, MacQueen ja Namey (2012, 66-67) korostavat myös, että jo työn aihepiirin sisäistäminen helpottaa teemojen tunnistamista. Muita helpottavia keinoja on tarkastella muun muassa tietyn asian toistumista aineistossa, metaforia ja kielellisesti yhdistäviä esimerkiksi siksi-sanan käyttöä. (Guest et. al. 2012, 10-11.)

Temaattinen analyysi voi olla aineisto- tai teorialähtöistä. Braunin ja Clarken mukaan temaattisen analyysin onnistuminen edellyttää, että tutkija tekee valinnan näiden kahden välillä. Deduktiivisessa (teorialähtöisessä) analyysissä tutkija kytkee analyysin ennalta valittuun teoriaan. Induktiivisessa (aineistolähtöisessä) analyysissä tutkijaa ei ohjaa ennalta mikään teoria tai ennakkoon määrätyt koodikehykset. Aineistolähtöisessä analyysissä aineisto pyritään siis koodaamaan ilman tutkijan esioletuksia, mutta tutkija ei myöskään ole täysin vapaa teoriasitoumuksista. Analyysissä teema sisältää jotain tutkimuskysymysten kannalta olennaista ja analyysissä esitetään aineistosta nouseva vastaus tutkimuskysymykseen. (Braun & Clarke 2006, 77–101.)

3.3 Aineiston keruu, eli haastattelut ja saturaatio

Tutkimuksen haastattelut tehtiin maaliskuuhuhtikuussa 2020. Haastatteluista neljä tein itse ja neljä toteutti gradututkija Esa Lilja. Kaikissa haastatteluissa oli käytössä sama kysymyspohja, joka oli muokattu marraskuun testihaastatteluni pohjalta ja molempien gradututkijoiden tutkimuskysymysten mukaisesti. Kaikki haastattelut tehtiin etänä johtuen maailmanlaajuisesta koronaepidemiasta, jonka myötä myös *Helsingin Sanomien* toimitus siirtyi etätyöskentelyyn. Haastatteluista seitsemän tehtiin videoyhteydellä (ohjelmat: Skype, Hangouts, Teams) ja yksi toteutettiin puhelinhaastatteluna.

Haastateltavat valittiin yhdessä Livejournalismin voima -tutkimushankkeen tutkimusryhmän jäsenten kanssa. Valinnassa kiinnitettiin huomiota siihen, että haastateltavat olivat kattavasti eri toimituksista ja edustivat eri erikoistumisaloja. Mustaan laatikkoon osallistuneet kuvajournalistit rajasin tutkimuksen ulkopuolelle, koska kuvaajien työnkuva erilainen. Heidän mukaan ottaminen olisi mielestäni vaatinut erilaisen kysymysrunгон suunnittelua. Mukana olevia toimituksia olivat tiede, ulkomaat, lifestyle, feature (Kuukausiliite/ sunnuntai), kulttuuri ja uutiset. Haastateltavista yksi oli osallistunut livejournalismin-projektiin kerran, neljä kaksi kertaa ja kolme kolme kertaa. Journalistista työkokemusta tutkimuksen haastateltavilla oli keskimäärin 25 vuotta (keskiarvo) ja työkokemus vaihteli 14-35 vuoden välillä. Iältään haastateltavat olivat keskimäärin 51 vuotta. Haastateltavien sukupuolella tai muilla perustiedoilla ei ole katsottu olevan merkitystä tutkimuksen tulosten kannalta, joten

niitä ei ole otettu erikseen huomioon analyysiä tehtäessä. Ainoa poikkeus tästä voi olla jossain määrin haastateltavan työkokemus ja erityisala/toimitusosasto.

Haastateltavista käytetään tässä tutkielmassa koodinimiä H1, H2 jne. Ja analyysiluvussa sisennetyt kappaleet ovat suoria lainauksia haastatteluista. Osassa sitaateista olen korjannut oikeinkirjoitusta, kuitenkin niin, ettei asiasisältö ei ole muuttunut. Lisäksi joihinkin sitaatteihin olen kirjannut hakasulkeisiin lukemista helpottavia tarkennuksia tai kommentteja. Lainauksista on myös joissakin kohdissa poistettu osuuksia, mikäli se on katsottu tarpeelliseksi anonymisoinnin tai lyhentämisen kannalta. Poistetut kohdat on merkitty kolmella pisteellä (...).

Haastattelujen kysymysrunko (LIITE 3) rakennettiin hankkeen tutkimuskysymyksien ja aiempien etnografisen tutkimuksen, käsikirjoitusanalyysin ja yleisötutkimuksen alustavien havaintojen pohjalta. Aiempiin tutkimushavaintoihin kysymysrunko liittyi hyvin intuitiivisesti, eli se ei tarkasti noudattanut minkäänlaista samaa kysymyspohjaa tai tarkastelukehystä. Aiemmat alustavat tutkimuslöydökset kuitenkin käytiin läpi ja otettiin huomioon, kun tämän tutkimuksen kysymyspatteristoa luotiin. Kysymyksiä muokattiin myös hankkeen muiden tutkijoiden kommenttien ja yhden testihaastattelun myötä. Testihaastattelun tein ja litteroin joulukuussa 2019. Tätä aineistoa ei otettu kuitenkaan mukaan varsinaiseen analyysiaineistoon, koska kysymyspatteristo muuttui merkittävästi varsinaisiin tutkimushaastatteluihin, eivätkä vastaukset olleet näin ollen mielestäni helposti vertailtavissa.

Ennen haastattelua sopivat haastateltavat kontaktoitiin ja heille lähetettiin kutsu (LIITE 1), jossa käytiin läpi tutkimuksen aihe sekä haastattelun teemat. Tiedoksi lähetettiin myös suostumuslomake (LIITE 2), jossa kerrottiin tarkasti tutkimuksen tietojen luovutuksesta, käsittelystä sekä säilyttämisestä.

Kysymysrunгон (LIITE 3) teemoina olivat 1. Toimittajan suhde yleisöön 2. Toimittajan suhde objektiivisuuteen ja subjektiivisuuteen ja 3. Työtapojen muutos ja kokemuksen hyödyntäminen. Teemojen 1 Ja 2 kysymykset kuuluivat pääosin tutkija Esa Liljan tutkimuskysymyksiin ja teema 3 liittyi tämän tutkielman tutkimuskysymyksiin.

Toimittajan yleisösuhteen (teema 1) kysymyksistä tähän tutkimukseen liittyi keskeisesti kysymykset 4. ja 5. Toimittajan suhteesta objektiivisuuteen ja subjektiivisuuteen (teema 2) tähän tutkimukseen liittyi keskeisesti kysymykset 3. ja 4. Työtapojen muutos ja kokemuksen hyödyntäminen (teema 3) sisälsi tähän tutkimukseen kuuluvat kysymykset 1.-6.

Jokaisen haastateltavan kanssa sovittiin oma aika videohaastatteluun. Yhteen haastatteluun meni keskimäärin aikaa noin 70 minuuttia. Haastatteluissa esitettiin haastateltaville samoja kysymyksiä suunnilleen samassa järjestyksessä. Osa ennalta laadituista kysymyksistä jäi kuitenkin joissakin haastatteluissa pois, jos haastateltava oli antanut niihin jo edellisissä vastauksissaan vastauksen. Haastatteluissa esitettiin myös ennakkoon suunnittelemattomia kysymyksiä, jotka tarkensivat aiemmin kysyttyä, jos haastateltava oli ymmärtänyt kysymyksen mahdollisesti väärin tai vastannut johonkin muuhun kuin mitä oli ollut tarkoitus. Monissa kysymyksissä ja teemoissa tuli paljon päällekkäisyyttä.

Haastatteluotteeni oli aktiivinen sekä keskusteleva; esitin tarvittaessa lisäkysymyksiä ja pyysin haastateltavia tarkentamaan käytännön esimerkein vastauksiaan. Haastateltaville tarjottiin myös mahdollisuuksia kysymysten ulkopuolella kuvailla omin sanoin ajatuksiaan koskien livejournalismia. Haastattelut tallennettiin perinteisellä nauhurilla ja puhelimella. Puolet nauhoista litteroin itse ja puolet lähetettiin litteroitavaksi Tutkimustie Oy:lle. Haastattelun litteroinnissa käytin apuna Express Scribe -ohjelmaa. Jo litteroinnin aikana aineisto alkoi jäsentyä hyvin ja litterointitekstin joukkoon kirjoitin samalla havaintoja ja huomioita analyysiosuuden avuksi. Tämä osoittautui hyödylliseksi menetelmäksi.

Laadullisessa tutkimuksessa aineistoa tarvitaan juuri sen verran kuin tutkimuskysymysten ja tiedontarpeen kannalta on välttämätöntä. Aineiston koon määrittämiselle yksi vaihtoehto on aineiston kylläntyminen, eli saturaatio. Aineistoa on riittävästi, kun uudet tapaukset eivät enää tuo tutkimusongelman kannalta uutta tietoa, eli aineisto alkaa niin sanotusti toistaa itseään. Aineiston kylläntymistä ajatellen heterogeenisyyden tutkiminen edellyttää kooltaan suuremman aineiston kuin

homogeenisyyden tutkiminen. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 102; Eskola & Suoranta 1998, 62-63.) Hirsjärvi ja Hurme (2015, 60) muistuttavat, että kylläntymispistettä, jolloin tutkimus ei varmasti tuota enää uutta tietoa, voi olla vaikea ellei jopa mahdotonkin määrittää. Tämä tutkimus tähtää erityisesti vastauksien yhtäläisyyksien hahmottamiseen, jolloin aineistoa ei tarvita niin paljon kuin jos keskityttäisiin eroavaisuuksiin. Riittävä saturaatio arvioitiin saavutetun kahdeksan haastattelun kohdalla.

3.4 Haastatteluaineiston analyysi

Tutkimukseni tavoitteena on kuvata ja ymmärtää niitä tekijöitä, jotka ovat merkityksellisiä tarkasteltaessa livejournalismia ilmiönä ja sen soveltamisen mahdollisuuksia. Hermeneuttisen tutkimusotteen mukaisesti siirryin alun epämääräisestä ja intuitiivisesta ymmärtämisestä aineiston eri osien tulkitsemiseen. Osatulkintoja vertasin aina kokonaisuuteen koko analyysiprosessin ajan. Tein aineistosta uusia tulkintaehdotuksia niin pitkään, kunnes löysin todennäköisimmän ja uskottavimman tulkinnan siitä, mitä haastateltava on tarkoittanut. Hermeneuttista kehää kulkemalla pyrin siis kierros kierrokselta syventämään ymmärrystäni livejournalismista. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 36-40.)

Käytännössä tämä tarkoitti sitä, että aloitin analyysin ensin lukemalla litteroidut haastattelut useaan kertaan ja kirjoitin muistiin ensimmäisiä ajatuksia lukemastani. Tämän jälkeen alleviivasin teksteistä kiinnostavat ja mielestäni tärkeimmät asiat. Yhteensä haastattelujen litterointiaineistoa kertyi 120 sivua, jota karsin sitten eri lukukierroksilla tutkimuskysymysten ja teemojen kannalta olennaisimpiin vastauksiin sekä keskeisimpään sisältöön. Värikoodasin kaikkien haastateltavien vastaukset, ja jos kommentista ei käynyt suoraan ilmi asiayhteyttä, niin kirjoitin sen kyseisen kommentin kohdalle. Näin en kadottanut tekstistä kontekstia. Kirjoitin mukaan myös analyysiin liittyviä kommentteja ja aloitin teemojen kartoituksen.

Lähdin tutkimuksessa tarkentamaan aineistosta esille nousevia teemoja valitsemalla haastattelurungon pääotsikot teemojen lähtökohdiksi. Olen näin ollen pyrkinyt ensin kuvailemaan alkuperäistä aineistoa. Analyysissä etenin alateemojen, teemojen ja

pääteemojen avulla. Teemat rakensin niin, ettei yhteys alkuperäiseen aineistoon ja merkityksiin kadonnut. Vuoropuhelua teemojen ja aineiston välillä kävin käsitekarttojen, taulukoiden ja teemakarttojen avulla. Analyysin aikana teemoja syntyi, yhdistyi ja kuoli. Teemat nousivat aineistosta käsin. Aineiston lukukierroksia oli lukuisia ja palasin välillä myös alkuperäiseen litteraattiaineistoon, johon tein ristiinvertailua tuloksista. Tarkistin, että yksittäiset teemat sopivat toisiinsa ja kuuluvat samojen alateemojen alle. Tässä vaiheessa muutin vielä havaintojen paikkoja, mikäli ne eivät sopineet yhteen. Lopuksi kehitin teemakarttaa sekä poimin sitaatteja, jotka ilmensivät parhaiten aineistosta nousseita alateemoja. Teemakarttaa varten määrittelin ja nimesin teemat sekä tein vielä tarkistuksia. Palaaminen alkuperäisiin haastatteluihin oli jatkuvaa. Viimeisessä vaiheessa tein johtopäätöksiä teemoista ja vertasin niiden vastaavuutta tutkimuskysymyksiini ja litteroituihin haastatteluihin. Jatkuva tarkistaminen ja ristiinvertailu oli tärkeää, jotta varmistuin siitä, ettei syntynyt teemoja, joita haastateltavat eivät olleet tarkoittaneet.

3.5 Kritiikki, luotettavuus ja anonymisointi

Hermeneutiikkaa on kritisoitu siitä, että omia ennakko-oletuksia tutkimuksen aiheesta on mahdotonta poistaa (Hirsjärvi & Hurme 2015, 25). Myös kaikki matkan varrella tehdyt valinnat, rajaukset ja analyysi ohjaavat tuloksia. Aineiston analyysin vahvuuksien lisäksi on hyvä tuoda julki mahdolliset rajoitukset. (Ruusuvoori et. al. 2010, 21.) Pyrinkin tässä menetelmäosan loppuluvussa käymään avoimesti läpi kaikki analyysituloksiin, tulkintoihini ja johtopäätöksiin vaikuttaneet tekijät sekä tarkastelemaan niitä kriittisesti. Lisäksi perustelen tutkimuksessa tehtyjä valintojani ja tarkastelen tutkimukseen liittyviä eettisiä kysymyksiä, jotta tutkimuksesta tulee mahdollisimman luotettava.

Hirsjärvi ja Hurme (2015, 66) suosittelevat teemahaastattelussa teorialähtöistä etenemistä teemojen määrittelyssä, koska tutkittavat ilmiöt ja niitä kuvaavat peruskäsitteet muodostuvat tutustuttaessa teoriaan ja tutkimustietoon. Tämä tutkimus on lähtökohtaisesti aineistovetoinen, koska tutkittavana on hyvin uusi journalismin muoto, josta ei ole juurikaan aiempaa tutkimusta (Adams, 2020). Tutkielman teoriapohja,

aiemman tutkimustulokset sekä tutkimuskysymykset ovat kuitenkin vaikuttaneet haastattelujen kysymysrunkoon ja valittuihin teemoihin, jolloin voidaan Tuomen ja Sarajärven (2018, 109-110) mukaan puhua myös teoriaohjaavasta analyysisistä. Analyysivaiheessa tuloksia tullaan lisäksi vertaamaan teoriapohjaan ja tuomaan näin teoriaa mukaan tutkimukseen. Menetelmän valinta on perusteltu, koska tavoitteena on selvittää, miten livejournalismin tekeminen eroaa toimittajien perinteisestä työstä ja voisiko livejournalismin keinoja hyödyntää laajemmin journalismin tekemiseen.

Hirsjärven ja Hurmeen (2015) mukaan teemahaastattelun etuna on, että haastattelua on helppoa ryhtyä analysoimaan teemoittain, ja siksi sitä käytetäänkin menetelmänä usein. Haasteena kuitenkin on, että ennakkoon asetetut teemat eivät välttämättä ole samat kuin aineiston analyysistä nousevat teemat. Oletetaan lisäksi, että ihmiset ilmaisevat itseään selkeästi. Haastatteluaineisto on aina valikoitua, koska jo ennalta päätetyt teemat, rajoittavat haastattelua. (Hyvärinen, 2017, 21-22.) Haastattelutilanteessa ja aineistossa on otettava huomioon myös se, että haastateltava on saattanut tämän takia tuoda rajatusti esiin mielipiteitään ja ajatuksiaan, eli harjoittaa niin sanotusti itsesensuuria. Haastateltavat myös kuvaavat tapahtumat aina omasta näkökulmastaan ja asiantuntijat saattavat tuntea painetta tarjota haastattelijalle sosiaalisesti suotavia vastauksia. Analyysi onkin tämän takia erityisen tärkeää rakentaa ristiinvalotuksen varaan. (Alastalo & Åkerman, 2010, 320-322.) Alasuutari (1994, 90-92) on lisännyt vielä, että asiantuntijahaastatteluissa on kapea käsitys merkityksillisistä asioista tai tiedosta ja pyrkimys hyödyntää vain niitä väitteitä, joiden uskotaan heijastavan totuutta maailmasta. Näin ollen tämä näkökulma voidaan nähdä aineiston vajaakäytöksi. Asiantuntijahaastattelussa onkin tiedostettava faktatiedon rajoitukset. Haastateltavan kertomat ja esiin nostamat asiat riippuvat usein monista tekijöistä, kuten tilanteesta, haastateltavan asemasta ja henkilöhistoriasta. Merkitykset ja tulkinnat ovat aina kontekstisidonnaisia. (Alastalo & Åkerman, 2010, 319.)

Tutkimusta tehdessä kävimme läpi pro gradu -tutkija Esa Liljan kanssa kriittisesti sitä, että kumpikin meistä haastattelihoista on toiminut toimittajana samassa konsernissa kuin haastateltavat. Juvonen (2017) on kirjoittanut sisäpiirihaastattelun haasteista, että tutkijan valitessa tutkimuskohteeksi se sosiaalinen todellisuus, johon itsekin kuuluu, on

pohdittava kriittisesti siihen liittyviä eettisiä kysymyksiä ja erityispiirteitä. Näitä ovat esimerkiksi haastateltavien mahdollinen painostus, vuorovaikutussuhteen muutos, rooliin asettuminen, aineiston kriittinen arviointi ja tutkijan vaikutus aineistoon. Juvonen (2017) on tuonut lisäksi esiin, että sisäpiirihaastattelussa haastattelutyö on usein keskustelevalta ja lähellä syvähaastattelua, jonka myötä haastateltava saattaa esimerkiksi jättää sanomatta ääneen asioita, joita olettaa tai tietää haastattelijan tietävän entuudestaan. Huolehdin haastatteluissa siitä, että kaikille haastateltaville jätettiin aito mahdollisuus kieltäytyä haastattelusta tai vastaamasta tiettyyn kysymykseen. Tutkijana koin, että “sisäpiiriläisenä” minun oli helpompi ymmärtää haastateltavan kokemusmaailmaa ja haastateltavankin saattoi olla helpompi jakaa kokemuksiaan. Avoimesta ja keskustelunomaisesta haastatteluotteestani huolimatta pyrin jättämään haastateltavalle tilaa hiljaisilla hetkillä sekä pyysin haastateltavaa selittämään auki asioita, joita hän ei sanonut ääneen, koska oletti minun ymmärtävän, mitä tarkoittaa. Haasteeksi tutkimuksessa koin sen, että ennako-oletuksillani ja omilla näkemyksilläni tai kokemuksillani saattaisi olla vaikutustusta itse tutkimustuloksiin ja haastatteluaineistoon. Olen kuitenkin parhaan kykyni mukaan pyrkinyt tarkastelemaan aineistoa kriittisesti ja omaksumaan toimittajan roolin sijaan erilaisille ajatuksille avoimen tutkijan roolin.

Laadullinen tutkimusote on valittu tähän tutkielmaan, koska Livejournalismin voima -tutkimushankkeessa haastatteluaineiston tukena ja rinnakkaisaineistona tullaan käyttämään myös muita laadullisia ja määrällisiä menetelmiä. Haastatteluaineistolla pystytään mielestäni parhaiten keräämään yhteen livejournalistien kokemukset ja saamaan uutta syvällistä tietoa livejournalismista. Vaihtoehtona puolistrukturoidulle teemahaastattelulle olisi ollut esimerkiksi kvantitatiivinen lomakepohjainen kyselytutkimus, jolla pystytään tavoittamaan isompi vastaajajoukko. Tällöin vastaukset olisivat kuitenkin avoimista kysymyksistä huolimatta saattaneet jääneet pinnallisemmiksi ja syvempiä merkityksiä olisi ollut mahdollista vain arvailla. Kriittisen tarkastelun alle voi myös asettaa sen, että haastatteluaineistoa tullaan analysoimaan temaattisen analyysimenetelmän avulla. Vaihtoehtoja analyysimenetelmäksi olisi ollut esimerkiksi diskurssianalyysi tai narratiivinen analyysi, jotka olisivat saattaneet tarjota aineiston syvällisempää tulkintaa ja mahdollisuuden piilomerkitysten löytämiselle.

Tutkimuskysymysteni käytännönläheisyyden ja konkreettisuuden johdosta koin kuitenkin tässä tapauksessa paremmaksi valita temaattisen analyysin.

Hirsjärvi, Remes ja Sajavaara (1997, 181) ovat todenneet tutkimuksen saturaatio-ajattelutapaan liittyväksi ongelmaksi, että tutkijan omasta oppineisuudesta riippuu, kuinka paljon hän huomaa uusia näkökulmia aineistoa kerätessään. Kvalitatiiviseen tutkimukseen liittyy myös perusongelmana se, että kaikki tapaukset ovat ainutlaatuisia, eli missä kohtaa tutkija voi oikeasti olla varma, ettei tutkimuskohteet tuota enää uutta informaatiota. Haastateltavat on tässä tutkimuksessa valittu siten, että saadaan kerättyä kokemuksia eri toimituksen osista. Vaikka haastatteluissa haastateltavat toistivat paljon samoja teemoja, ei voida aukottomasti todistaa, etteikö aineistossa olisi voinut ilmetä vielä uusia ajatuksia, jos haastatteluja olisi jatkettu. Jo itsessään se, että haastateltavat on valittu, eikä kerätty satunnaisotannalla voidaan asettaa kritiikin alle. Kaikki tutkimuksen valinnat on kuitenkin tehty tarkasti punniten eri valintojen hyviä ja huonoja puolia aineiston edustavuuden kannalta.

Laadullisen tutkimuksen validiteettia ja reliabiliteettia arvioitaessa korostuvat analyysin systemaattisuuden ja luotettavuuden kriteerit. Systemaattisessa analyysissä mikään ei tule koskaan loppuun tulkituksi, vaan kutsuu muita tutkijoita jatkamaan tutkimusta. (Ruusuvoori et. al. 2010, 21.) Tutkielmani anonymisoitu aineisto tullaankin tarjoamaan Yhteiskuntatieteelliseen tietoaarkistoon ja sitä voidaan hyödyntää myös muissa tutkimuksissa.

Pyrkimys henkilöllisyyden suojaamiseen aineiston anonymisoinnilla on muodostunut erittäin tärkeäksi laadullisessa haastattelututkimuksessa. Asiantuntijoiden anonymisointi on kuitenkin käytännössä vaikeaa. (Alastalo & Åkerman, 2010, 320-322.) Tässä tutkimuksessa haastateltaville kerrottiin tarkasti tutkimuksesta sekä tietojen käsittelystä aina haastattelun alussa. Tietojen luovutusta varten kaikille haastateltaville oli lähetetty ennen haastattelua hankkeen suostumuslomake (LIITE 1), jossa myös käsiteltiin yksityiskohtaisesti henkilötietojen säilyttämisestä ja aineiston anonymisointia. Haastattelussa käytiin vielä läpi, että aineistoista voi olla mahdollista anonymisoinnista huolimatta päätellä yksittäiset vastaajat käsiteltävien aihepiirien johdosta. Vastaajien

työpaikkaa ei jätetty pois, koska se on ilmeistä tutkimuksen aihepiirin johdosta. Haastatteluaineisto ja haastattelukysymykset eivät kuitenkaan sisältäneet asioita, jotka olisivat luettavissa yrityssalaisuuksiksi, tai jotka voisivat olla vahingollisia haastateltavien uran tai elämän kannalta. Tätäkin kuitenkin pohdin kriittisesti, kun luin aineistoa. Tutkielman salaaminen ei näin ollen ollut aiheellista.

Tutkimusaineiston arkistoinnissa ja käsittelyssä noudatin Helsingin yliopiston ja Tietosuojavaltuutetun toimiston ohjeistuksia (Tietosuojavaltuutetun toimisto, 2020). Tutkimushanke noudattaa myös Tutkimuseettisen neuvottelukunnan määrittelemiä hyviä tieteellisiä käytäntöjä ja haastateltavien henkilötietoja ei tallenneta missään vaiheessa tutkimusaineistoon. Tulen poistamaan tutkielman julkaisun jälkeen yksittäiset haastattelunauhat ja muut tiedot henkilökohtaiselta tietokoneeltani sekä pilvipalvelusta. Anonymisoidut haastattelujen litteraatit tullaan luovuttamaan hankkeen tutkijoiden käyttöön sovitusti.

4 ANALYYSI LIVEJOURNALIMIN VOIMASTA

Haastatteluaineiston temaattisen analyysin yläteemaksi muodostui: “Livejournalismin voimana tarinallisuus, tunteet, aito läsnäolo, vuorovaikutus ja yhteistyö”. Se vastaa osaltaan tutkimuskysymyksiini ja antaa kuvan siitä, minkälaisin keinoin livejournalistit luovat esityksissään läheisempää suhdetta yleisöön.

Tässä luvussa käyn läpi Mustan laatikon toimittajahaastatteluiden analyysin tuloksia ja peilaan niitä tutkimuskirjallisuuden havaintoihin. Esittelen alkuun temaattisen analyysini tuloksena syntyneen teemakartan, sekä avaan yläteeman käsitteet ja merkitykset. Tämän jälkeen käyn analyysiä läpi pääteemoittain.

4.1 Teemakartta - uuden journalismin voima

Temaattisessa analyysissä tutkimuskysymysten kannalta tarkasteltuna kokoavaksi yläteemaksi nousi “Livejournalismin voimana tarinallisuus, tunteet, aito läsnäolo, vuorovaikutus ja yhteistyö”. Yläteema jakautui edelleen pääteemoiksi: 1. Tulkitsevia tarinoita ja tutkittua faktaa, 2. Editointia yhteistyössä, 3. Kiinnostunut yleisö ja vuorovaikutus sekä 4. Median murroksesta kohti uutta journalismia. Kolmessa ensimmäisessä pääteemassa kiinnitin huomiota siihen, miten Mustan laatikon toimittajien käyttämät yleisön sitoutumista, kiinnostusta ja läheisyyttä lisäävät keinot eroavat perinteisen journalismin tuotannon keinoista (tutkimuskysymys 1.), ja mitä oppeja näistä eroista oli saatu (tutkimuskysymys 2.). Neljännessä pääteemassa keskityin siihen, miten livejournalismin oppeja voisi hyödyntää tai soveltaa journalismiin laajemmin vallitsevassa mediaympäristössä (tutkimuskysymys 2.).

Seuraava kuvio esittelee Mustan laatikon toimittajien haastatteluaineiston temaattisen analyysin teemakartan, jossa näkyy kantavan yläteeman jakautuminen neljäksi pääteemaksi ja jokaisen niistä alateemat:

Kuvio 2: Mustan laatikon livejournalismin temaattisen analyysin teemakartta.

Livejournalismin voimana tarinallisuus, tunteet, aito läsnäolo, vuorovaikutus ja yhteistyö -yläteema vastaa siis osaltaan livejournalistien näkökulmasta siihen, millä keinoilla Mustassa laatikossa päästään lähemmäs yleisöä. Tarinallisuudella yläteemassa viitataan siihen, että kaikkia Mustan laatikon esityksiä yhdistää tietynlainen tarina, jossa toimittajat esittävät omakohtaisia mielipiteitä tai kokemuksiaan ja avaavat journalismin taustaprosesseja avoimesti. Tunteet ovat mukana yläteemassa, koska tarinoille on tyypillistä tunteisiin vetoaminen, tapahtui se sitten aihepiiriin tai tunteen ilmaisun kautta. Aito läsnäolo tarkoittaa Mustan laatikon livetilannetta, jossa toimittajat ovat läsnä inhimillisinä ja omina itsenään. Vuorovaikutuksella taas yläteemassa viitataan yleisösuhteeseen, yleisön kanssa syntyvään yhteyteen ja yleisölle tarjottuun mahdollisuuteen antaa palautetta, oli se sitten välittömiä reaktioita teatterisalissa tai keskustelua esityksen jälkeen. Viimeisenä tekijänä yläteemassa oleva yhteistyö tarkoittaa Mustan laatikon työtapoja, joissa keskeisessä asemassa on syvälinen editointi ja aiheeseen perehtyminen sekä tiimityöskentely kollegoiden kanssa. Mustan laatikon yhteistyöllä syntyy toimittajien mukaan parempaa, syvällisempää ja uudenlaista journalismia. Yläteemaan ei noussut teoriassa ja aineistossa korostuneet journalismin läpinäkyvyyden ja subjektiivisuuden voimat, mutta ne tulevat esiin tärkeinä käsitteinä eri pääteemojen ja niiden alateemojen kautta.

4.2 Mustan laatikon eroista opeiksi

Suurin osa haastateltavista oli yllätynyt siitä, että Musta laatikko kiinnostaa yleisöä niin paljon ja konseptina ylipäättään toimii. Osa oli ennen Musta laatikko -esitykseen osallistumista suhtautunut livejournalismi-ideaan jopa kriittisesti sen suhteen, onko Musta laatikko journalismia vai markkinointia tai teatteriperformanssia. Vastauksissa näkyi kriittisempi arvio Mustasta laatikosta “infotainmentina”, eli tiedon ja viihteen yhdistelmänä, joka vaarantaa journalismin faktapohjaisuuden ja yhteiskunnallisen valvontatehtävän (Deuze, 2005; Peters, 2011). Moni koki Mustan laatikon kuitenkin laajentaneen ja muuttaneen ainakin vähän omaa käsitystä journalismista tai yleisöstä. Ne ketkä olivat suhtautuneet livejournalismiin kriittisemmin, näkivät sen esiintymiskokemuksensa jälkeen positiivisessa valossa, täysin uudenaikaisena tapana tehdä journalismia, josta on hyötyä niin itselle henkilökohtaisesti kuin yleisöllekin.

...se havainto et journalismi voi kääntyä niin monenlaiseksi, että tälläkin tavalla sitä voi tehdä. -H3

...mun lähtökohta tähän oli hyvin kriittinen...mä kuitenkin vakuutuin, että tämä on hämmästyttävän hieno konsepti. Se oli stressaava ja haastava kokemus, mutta siinä vaiheessa, kun sit päästiin esiintymään yleisölle, huomas, miten yleisö sitä jakso kuunnella. -H4

Moni kuvaili kokemustaan Mustan laatikon teosta “esiintymiskouluna”, jossa kenestä tahansa voidaan tehdä esiintyjä. Osalla ei ollut juurikaan kokemusta esiintymisestä tai esiintymistä ei pidetty itselle luontaisena ilmaisumuotona. Osalla taas oli esiintymiskokemusta ennestään, mutta heillekin kokemus oli ollut erilainen ja uusi. Suuri osa koki esiintymisen henkilökohtaisena ja olleensa omana itsenään läsnä lavalla, eikä toimittajaroolin kautta. Osa haastateltavista näki kokemuksen ja esityksen henkilökohtaisuuden jopa nolona ja hävettävänä. Mutta, kuten yksi haastateltavista sanoo: “Journalismi on ehkä tässä kohtaa isompi asia kuin nolous. Yhden ihmisen nolous.” (H5). Mustan laatikon livejournalismi koettiin erilaisena tapana tehdä journalismia. Samalla siinä nähtiin kuitenkin ominaisuuksia, jotka olivat yhdistettävissä muun muassa podcasteihin, standupiin, reportaaseihin, analyyseihin/kolumneihin, dokumentteihin ja elokuvaan/tv-journalismiin. Mustaa laatikkoa kuvailtiin muun muassa vertauskuvalla “pyörän keksiminen uudestaan” (H4). Suurin osa haastateltavista koki

Mustan laatikon yhdistelmäksi eri journalismin muotoja tai perinteitä. Tärkeinä tekijöinä Mustan laatikon määrittelyssä nähtiin pitkä pohjatyö, tarinan omakohtaisuus ja journalistin sekä yleisön läsnäolo sekä vuorovaikutus.

...kyseessä on puhuttu esitys, niin onko podcastit jotakin [samaa]. Siinä seisotaan ja esiinnyttään ihmisten edessä. Siinä on jotain standupin tekemistä, mutta ei se vertaudu mihinkään tv-journalismiin ja standupeihin. Sitten on tämä tarina, joka kerrotaan, niin se mun mielestä vertautuu reportaasikirjottamiseen, jossa se toimittaja on vahvasti author, eli jossa toimittaja on itse läsnä minä-henkilönä. Eihän näistä mikään [vertaudu suoraan], mutta tällasista se muodostuu. Siinä on selkee, hyvän reportaasi-featureen kirjottamisen perinne. -H4

Mustaa laatikkoa kuvailtiin muun muassa sanoilla henkilökohtainen, tunteellinen, virkistävä, perusteellinen, selkeä, viimeistelty, koukuttava, viihdyttävä, elämyksellinen, koskettava ja monipuolinen. Yksinkertaisimmillaan Musta laatikko määriteltiin jutuksi, joka kerrotaan (H5). Oman esityksen lajityyppiä määriteltiin termeillä journalistinen eetos tai kritiikki ja pitkitetty analyysi/kolumni, performanssi tai tasa-arvosaarna. Saarnamaiseksi esityksensä koki kaksi haastateltavaa.

...on tärkeätä, että siellä on, ihan tavallisia toimittajia, joihin katsoja myös pystyy samastumaan. Että hän on tuossa lavalla paljaana ja hauraana ja kertoo asioista, jotka koskettaa omaa elämää tai voisi tapahtua itselle[ni]. -H2

Vastauksissa Mustan laatikon eroista perinteiseen journalismiin ja haastateltavien normaaliin työarkeen nousi esiin, että keskeistä Mustan laatikon tehovoimassa ovat tarinallisuus, editointi ja yhteistyö sekä aktiivinen suhde yleisöön. Kolme ensimmäistä pääteemaa olen nimennyt tämän pohjalta siis seuraavasti: 1. Tulkitsevia tarinoita ja tutkittua faktaa, 2. Editointia yhteistyössä ja 3. Kiinnostunut yleisö ja vuorovaikutus.

4.2.1 Tulkitsevia tarinoita ja tutkittua faktaa

Musta laatikko koettiin perinteistä journalismia selkeästi tarinallisempaan ilmaisumuotona. Vastauksien mukaan usein tuo tarina oli omakohtainen tai ainakin toimittajalla oli tarinan aiheeseen vahva sidos. Mustan laatikon esitysten tarinoissa myös tunteet olivat totuttua vahvemmin esillä. Niin tarina, subjektiivisuus kuin tunteetkin nähtiin hyvinä journalismin tehokeinoina, jotka oikein käytettynä lisäsivät yleisön kiinnostusta ja sitoutumista, mutta väärin käytettyinä aiheuttavat vaaraa

objektiivisuutta tavoittelevalle journalismille. Vaikka Musta laatikko koettiin perinteistä subjektiivisempänä journalismimuotona, olivat vastaajat sitä mieltä, että journalistinen avoimuus sekä perusteellinen pohjatyö takasivat sen, että journalistinen prosessi toteutui siinä. Analyysin yksi pääteemoista, eli Tulkitsevia tarinoita ja tutkittua faktaa, jakautuu näin ollen kahdeksi toisiinsa linkittyväksi alateemaksi: “faktaa vai fiktiota?” ja “tunteellista tarinankerrontaa”.

Faktaa vai fiktiota? -alateemalla viitataan erityisesti toimittajien kokemaan tasapainoiluun objektiivisen tiedon ja subjektiivisen tulkinnan välillä. Mustan laatikon subjektiivisuus nousee esiin siinä, että toimittajalla on vahva henkilökohtainen sidos esityksen aiheeseen, tai että hän kertoo esityksessä omakohtaisia kokemuksia/mielipiteitä, tai että hän tuo esiin jonkun muun subjektiivisen tarinan. Subjektiivisuus nähtiin yleisön kiinnostusta lisäävänä tehokeinona, mutta siihen suhtauduttiin samalla kriittisesti. Musta laatikko vertautui feature-kirjoittamiseen ja aikauslehtimäiseen ilmaisuun. Tosin aikauslehtikirjoittamista ja sen subjektiivisuutta kuvailtiin jopa “falskiksi”. Subjektiivisuuden suhteen haastateltavat kokivat erittäin tärkeäksi, että esityksien teossa toteutui journalistinen prosessi. Toimittajien mielestä Mustassa laatikossa tarkka editointi ja journalistinen pohjatyö (haastattelut, selvitykset, tutkimukset jne.) pitivät huolta siitä, ettei esityksen tarinasta tullut “vääränlaista subjektiivisuutta” tai “subjektiivisuuspornoa”. Vastauksissa korostettiin myös, että subjektiivisten tarinoiden käyttö oli perusteltua, jos ne liittyivät isompaan yhteiskunnalliseen ilmiöön, eivätkä olleet vain yksittäisiä poikkeustapauksia.

...olennaista on, että siellä takana on vahva journalistinen sisältö, jossa saattaa olla yksittäisen ihmisen tarina, mut myös vahvempi yhteiskunnallinen ote. -H3

Se vaatii ehdottomasti subjektiivisuutta, mut siin täytyy kyl olla tosi tarkka, ettei tuu pelkkää minämuotosta. Vielä jos on surullisia aiheita, ettei siitä tuu semmosta, subjektiivisuuspornoa. -H6

Kaikki haastateltavat kokivat, että journalismin ylipäätään ei ole mahdollista tavoittaa täydellistä, vain faktoihin perustuvaa objektiivisuutta. Kuten esimerkiksi Schudson (1978) on todennut, objektiivisuuden ihanne tunnustetaan laajalti ja useista syistä saavuttamattomaksi. Haastateltavat puhuivat sen sijaan pyrkimyksestä objektiivisuuteen

ja totuudenmukaisuuteen sekä objektiivisuudesta horisonttina, joka pysyy kaukana. Vastauksissa ei näy, että haastateltavat haluaisivat haastaa perinteisen ”objektiivisen” journalismin raportointityylin ja puoltaa sen sijaan subjektiivisuuden asettamista keskeiseen rooliin, kuten Carpentier (2003) on esittänyt. Mutta vastauksissa tulee esiin, että hyvä journalismi tai ainakin laadukas livejournalismi voi olla yhtä aikaa sekä objektiivista että subjektiivista (Chadwick, 2013).

Monissa niissä on hyvin subjektiivisia toimittajan omia kokemuksia...
Lähtökohta on, että toimittajat kertoo siellä tosijuttuja, että se ei ole mitään keksittyä näytelmää. -H2

Mä en usko kuitenkaan semmoseen 100-prosenttiseen objektiivisuuteen tai siihen, että journalisti pystys täysin objektiivisesti ulkopuolisena kertomaan oikeestaan mistään, et aina tehdään niit valintoja ja aina otetaan näkökulmaa ja aina, sillä narratiivisuudella myöskin muokataan sitä. -H4

Haastateltavat kokivat, että Musta laatikko oli tarinallisuudessaan läpinäkyvää journalismia, koska siinä tuotiin esiin selkeästi ero subjektiivisten ja faktoille perustuvan objektiivisen kerronnan välillä, niin että yleisö pystyi erottamaan, milloin kyse oli toimittajan kokemuksesta tai tulkinnasta, ja milloin faktoista. Mustan laatikon esityksissä käytiin myös perinteistä journalismia avoimemmin sekä läpinäkyvämmiin läpi jutunteon prosessia ja taustoja. Tämän nähtiin erittäin tärkeäksi journalismissa ja osa haastateltavista koki, että läpinäkyvyys ei aina toteudu perinteisessä journalismissa niin hyvin, tai ainakin Mustassa laatikossa se on helpommin toteutettavissa.

Tunteellista tarinankerrontaa -alateemassa livejournalismi nähdään uudenaikaisena tutkivan ja hitaamman narratiivisen journalismin muotona, jossa tunteet sekä toimittajan subjektiiviset tulkinnat voivat olla läsnä, kuitenkin luopumatta perinteisistä objektiivisuutta tavoittelevan journalismin käytännöistä, kuten totuudenmukaisuudesta. Adams (2020) määritteli hyvän livejournalismin tapahtumaksi, jossa esiintyjät jakavat tuoreita uutisia yleisölle käyttäen hyödyksi tutkivaa tai narratiivista featurejournalismin kerrotatapaa. Mustan laatikon livejournalismin fiktiivisempi puoli liittyy subjektiivisuuden lisäksi myös sen tarinallisuuteen ja tunteiden ilmaisuun.

Se pitää rakentaa kestäväksi tarinaksi, johon ladataan alusta saakka odotusta, niin kuin hyvä tarinankertoja...Mutta se tiedonhankinnan prosessi on oleellinen. Ja se kirkastaa sitä, että mitä tästä tarinasta kannattaa kertoa. -H5

Tarinallinen journalismi on haastateltavien mukaan kohdannut paljon kritiikkiä ja osittain ansaitusti, koska sen käyttö ja merkitys on lisääntynyt uutisjournalismissa. Vastauksissa tulee esiin narratiivisessa journalismin laajemmin alalla kohtaama kritiikki, että tarinallisuudessa on vaara ylikorostaa yksittäisiä toimijoita ja heidän tunteitaan sekä väärin tulkita todellisuutta (esim. Kormelink & Costera Meijer, 2015; Mäkelä et al. 2018). Haastateltavat siis kokivat, että tarinalla on voimaa, mutta väärinkäytettynä siinä on "sepittämisen" vaara ja saatetaan "vetää mutkia suoraksi".

Hyvä tarinallinen juttuhan on herkullista luettavaa, mutta tarinallinen journalismi on tullu liian ohjenuoraksi tietyn tyyppisessä feature-kirjottamisessa, ja se pahimmillaan johtaa todellisuuden muokkaukseen, jos se todellisuus ei ihan taivu tarinaksi. -H2

Mustan laatikon tarinallisuus oli tutumpaa feature-kirjoittajille kuin uutistoimittajille, jotka suhtautuvat siihen kriittisemmin. Vastauksissa kävi ilmi, että Mustassa laatikossa sekä tarinallisuus että omakohtaisten kokemusten esiin tuonti oli toimittajien mielestä hyväksyttävää ja niiden koettiin lisäävän tiedon kiinnostavuutta. Kuten Erik Neveu (2014) on pohtinut, että tutkiva narratiivinen journalismi voi hyvinkin olla yksi ratkaisu taistoon yleisön huomiosta, koska sen avulla yleisö pääsee paikkoihin sekä kokemuksiin, joissa he eivät ole ennen olleet ja pystyvät samaistumaan kerrottuun tietoon paremmin.

Musta Laatikko -esityksissä on sekä tiedonvälityksellinen että human interest -aspekti. Jos me voidaan käyttää kiinnostavuutta/human interestiä kertoaksemme tosiasioista tehokkaammin, niin totta kai me käytetään sitä. -H8

Kritiikki tarinallisuutta kohtaan koski myös sitä, että osa haastateltavista koki Mustan laatikon esityksen rakenteen jopa kaavamaisena. Moni puhui esityksen draaman kaaresta, joka toteutui enemmän kuin perinteisessä tarinallisessa journalismissa. Moni haastateltava kuitenkin näki hyväksi, että esityksen rakennetta mietittiin enemmän yleisön kannalta ja rakenne oli selkeämpi.

Siinä on draaman kaari, selkee alku ja loppu...vaikka puhutaan faktoista, niin silti [se] hyödyntää taiteen keinoja enemmän, kun journalismi yleensä. -H3

Semmonen kiinnostuksen dramaturgia, tarinankerronnan dramaturgia...Se on tullut tietoisemmaksi Mustan laatikon myötä. Esitystä harjoitellessa rakennetaan sitä yleisökontaktia.. että osaa puhua niin, että ihmiset ymmärtää ne pääpointit, osaa hahmottaa tekstin, tarinan ja samastuttavan kertomuksen ja toisaalta faktan...tän tyyppinen kirjoittaminen, missä huolehditaan, että sen jutun voi kuultuna omaksua ja ymmärtää, niin se kyllä myös toimii lukiessa. Välttämättä ei toimi toisin päin. -H5

Moni haastateltava kertoi, että esitys oli ollut melko suoraan siirrettävissä lehtijutuksi. Tosin kirjoitettuun artikkeliin oli ollut mahdollista ottaa mukaan enemmän tietoa ja yhteiskunnallista kontekstia. Mustasta laatikosta oli opittu sekä rakenteellisia että kerronnallisia keinoja, jotka paransivat juttujen kiinnostavuutta. Feature-kirjoittajille uusia oppeja ei tullut niin paljon kuin erilaiseen tyyliin tottuneille uutistoimittajille.

..sitten tietysti sen stoorin pitäminen riittävän lyhyenä... hyvässä esityksessä on ylimääräinen karsittu pois. Et siihen jää aikaa tauoille. -H4

..[Mustassa laatikossa] kysymys esitetään aluksi ja paljastetaan [vastaus] vasta lopuksi, niin säilyy jännite..Päämäärä on sama [muussa journalismissa]. Eli välittää tietoa mieleen jäävällä tavalla. Se auttoi sitä lehtijuttuakin paljon, koska vastaava rakenne toimi. Tosin se lehtijuttu on paljon laajempi ja päästään näihin isoihin kysymyksiin yhteiskunnan ja ihmisyyden tulevaisuudesta. -H8

Tunteiden merkityksen katsottiin lisääntyneen journalismissa ja Musta laatikko ilmensi tätä kehitystä, koska siinä koettiin tunteiden olevan erityisen voimakkaasti läsnä. Tämä sopii yhteen Karin Wahl-Jorgensenin (2019) määrittelemän journalismin “tunnekäänteen” (“emotional turn”) kanssa ja Beckettin ja Deuzen (2016, 6) havainnon kanssa, että uutismediassa näkyy trendi kohti henkilökohtaisempaa ja tunteellisempaa ilmaisua. Vastaajat näkivät, että heidän esityksensä saattoivat yllättää, olla hauskoja, surullisia, tai jopa ärsyttäviä. Mustassa laatikossa tunteiden käyttö koettiin hyväksyttävämpänä, jopa siinä määrin, että siinä pystyttiin toteuttamaan voimakkaampaa tunneilmaisua kuin perinteisessä jutuissa ikinä olisi mahdollista.

Ajattelin alussa ja lopussa säpsähdyttää, että yleisö huomaa heti, että tästähän voi tulla mitä vaan, mä en tiedä, millä tavalla tää tulee jatkumaan. -H8

Tunteisiin kuten myös tarinallisuuteen suhtauduttiin osin hyvin ristiriitaisesti sekä kriittisesti. Ne nähtiin hyväksi “tehokeinoksi” ja “käyttövoimaksi”, jolla luotiin yleisölle samaistumispintaa ja lisättiin tarinoiden kiinnostavuutta. Samalla ne sotivat osittain vastaan uutispuolen korostuneen faktapohjaisuuden ja objektiivisuuden tavoittelun kanssa. Kuten Wahl-Jorgensen (2019) on havainnut osa toimittajista kokee tunteiden strategisen käytön oikeutettuna, jos sillä saavutetaan yleisön sitoutuminen, mutta suuri osa pitää sitä objektiivisen journalismin ihanteen uhkana. Tunteiden rakentaminen tai kuvailu tekstissä saatettiin kokea keinotekoisena tai vääränä. Lisäksi osa kritisoi sosiaalista mediaa ja tunteilla pelaamista. Haastateltavat käyttivät termejä “tunnepuuro” (H8) “tunteiden lypsäminen” (H3), “tear jerking” (H7) tai “nyyhkytarina” (H4). Haastateltavat näkivät tärkeäksi, että tunteet syntyivät luonnollisesti aihevalintojen tai omakohtaisten kokemusten kertomisen “sivutuotteena”. Tunteiden tuli olla aitoja.

...ku ollaan isojen asioiden kanssa tekemisissä, niin [tunteet] tulee automaattisesti yksityiskohtien ja tekemisen kautta mieluummin, kun tunteen kuvailun kautta... tunteiden lypsäminen tai semmonen lue tämä koskettava tarina, katso järkyttävät kuvat -journalismi, kyl mä semmosta kavahdan. -H3

Hesarissakin pomot puhu, et jutuis pitää olla tunteita ja otsikoiden pitää herättää tunteita, et tunteita tehdään tai leivotaan juttuihin sisään. Se mua ärsyttää. ei kaikkien juttujen tarvitse herättää tunteita. Ei se tunne ole mikään itseisarvo, vaan journalismissa on tärkeintä kertoo tosiasioita...Siin on paljon sudenkuoppia, jos lähdetään tunteita leipomaan juttuihin, et saadaan koukuttua ihmiset lukemaan. Siihen sosiaalinen media ja klikkien kalasteleminen perustuu, että yritetään herättää ihmisissä joku hetkellinen tunne. -H4

Kuten Pantti (2010) on havainnut tutkimuksessaan, että suomalaiset toimittajat suhtautuvat erittäin kriittisesti “tunnepitoisiin uutisiin”, mutta he näkevät tunteet myös merkittävässä roolissa tiedon saattamisessa yleisölle ymmärrettävään muotoon. Haastateltavien mukaan tarinallisuudelle ja myös subjektiiviselle tarinallisuudelle on journalismin kentällä paikkansa. Osa kuitenkin halusi ehdottomasti säilyttää perusuutisen “pyhänä”, täysin irrallaan paitsi tarinallisesta myös subjektiivisesta journalismista.

Uutisjutut erikseen ja sitten ne jutut, missä ilmoitetaan oma näkemys ja perustellaan se. Ne on eri juttutyyppejä, vaikka ne on nykyään alkanut sekaantua keskenään. Mun mielestä sitä eroa ei kannata hävittää. -H1

4.2.2 Editointia yhteistyössä

Musta laatikko erosi merkittävästi varsinkin uutistoimittajien perustyöstä editoinnin ja yhteistyön määrässä. Yksi haastateltavista koki toimittaja-arjen ajoittain jopa yksinäiseksi ja Musta laatikko olikin tehnyt monelle näkyväksi yhteistyön sekä kollegoiden voiman. Editointia yhteistyössä -teema jakautui kahdeksi alateemaksi: “vaatimus kiinnostavuudesta” ja “yhteistyön voima”.

Vaatimus kiinnostavuudesta -alateema viittaa Mustan laatikon esityksien tarkkaan editointiprosessiin. Mustan laatikon editointia ja tuotantoprosessia kuvailtiin sanoilla erilainen, perusteellinen, tiivis, viimeistellympi, intensiivisempi, energinen, selkeä sekä vaativa. Haastateltavien mukaan editointiin sekä journalistiseen pohjatyöhön käytettiin huomattavasti enemmän aikaa kuin perustyössä, ja vaikka se koettiin haastavaksi, oli kokemus kaikille erittäin myönteinen. Haastateltavat yhdistivät Mustan laatikon työtavat hitaan journalismin ja narratiivisen journalismin perinteeseen sekä pidempien feature-artikkeleiden kirjoittamiseen, eli työtapoja ei pidetty uutena innovaationa. Feature-kirjoittajille mahdollisuus editointiin ja pidempään jutun työstämiseen oli tutumpaa kuin monille uutistaustaisille toimittajille, mutta hekin kokivat editoinnin merkittävästi perusteellisempänä, kuin mitä oli mahdollista saada perustyössä.

Kunnon pohjatyö...oon pitkän ja hitaan journalismin puolella, jossa juttuja valmistellaan pitkään ja editoidaan. Tiedän että ihmiset uutispuolelta on yllättyneet siitä, että siihen saa avuksi toisen ihmisen, jonka kanssa keskustella ja miettiä esimerkiksi sen jutun rakennetta. -H3

Kovan työn ja tarkan editoinnin nähtiin tehneen esityksistä parempia ja lisäksi moni koki oppineensa prosessissa uusia asioita jutun rakenteesta, tarinallisuudesta sekä kirjoittamisesta. Editoinnin yhteydessä moni piti tärkeänä, että vaikka teksti ja omat ideat saattoivat muuttua paljonkin alkuperäisestä, teksti tuntui silti omalta.

Haastateltavien mukaan editointia oli motivoinut Mustan laatikon yleisölähtöisyys. Tämä sopii näkemykseen median murroksen myötä syntyneen yleisökäänteeseen kanssa (Costera Meijer & Bijlevadin, 2016), jossa moni uusista mediainnovaatioista on osa

mediayhtiöiden yleisölähtöistä strategiaa (Lehtisaari et al. 2018). Editoinnissa oli korostunut se, miten esityksestä saa muokattua mahdollisimman kiinnostavan yleisölle.

mä tarvitsen kerronnan taitoa, että miten mä vangitsen näiden ihmisten huomion? Siinä Musta laatikko on just tosi hyvä. Että sä joudut koko ajan miettimään sitä yleisöä. -H5

Moni uutistoimittaja koki kaipaavansa vastaavaa myös perustyöhönsä, mutta sitä ei pidetty mahdollisena ajan- ja resurssienpuutteen takia. Vastauksissa oli havaittavissa median murroksen myötä korostuneet alan haasteet, joissa toimittajat ja kuvaajat ovat joutuneet sopeutumaan työskentelyyn, jossa nopeus on valttia (Seppänen & Väliaverron 2015).

Sehän vie aikaa, mutta se on ajan ja vaivan väärsti, koska se tulee ajateltua niin perusteellisesti, että siitä tulee parempi kuin normaalista jutusta.” -H1

Toki toivos, että et samanlaisia prosesseja yritetään käyttää perusjournalismissakin, mutta sitä aikaa ja intensiteettiä ja energiaa, mitä Mustan laatikon hommiin käytetään, ni se ei yleensä ole mahdollista.” -H4

Hyvän esityksen kannalta editoinnissa nähtiin keskeiseksi pelkistäminen, tiivistäminen, kiinnostava tarina ja selkeä rakenne, jossa kaikki ylimääräinen karsittu. Aihevalinnoissa ei suoraan tullut esiin yleisölähtöisyyttä, mutta niissä painottui kokonaisuuden monipuolisuus ja tarinoiden ainutlaatuisuus. Haastateltavien mukaan laadukas ja hyvä teksti on puhdasta “timanttia” (H7) ja siltä vaaditaan “rautalankaa” (H2, H3 ja H8) sekä sitä, ettei “pyöri lillukan varsissa” (H1). Myönteisellä tavalla Mustassa laatikossa oli läsnä vaatimus kiinnostavuudesta ja selkeydestä.

Siit on yritetty miettiä kaikki mahdolliset näkökulmat, että jos tätä kuuntelis joku todella kriittinen ihminen, ni mihin asioihin se kiinnittäis huomiota. -H3

Se ei voi olla mitään turhaa länkätystä, vaan sen pitää olla timanttia. -H7

Yhteistyön voima -alateema nousee esiin, koska Mustan laatikon yhdeksi kantavaksi voimavaraksi haastateltavat kokivat tuotantoryhmän yhteisöllisyyden ja yhteistyön. Osa koki, että tuotantoryhmästä ja tiimistä syntyi positiivista painetta, joka sai jopa ylittämään itsensä. Siinä missä perustyö koettiin jopa yksinäiseksi puurtamiseksi, josta

puuttui sparrausta ja kannustusta, niin Mustassa laatikossa moni koki oppineensa uusia asioita tiimityöskentelyn hyödyistä ja kollegoiden työtavoista. Uudenlaista oppia saatiin myös muiden alojen asiantuntijoilta sekä osajilta, kuten esiintymiskouluttajalta ja av-osajilta. Osa kertoi, että Musta laatikko vei hyvällä tavalla epämukavuusalueelle, jossa oli oppinut pitkästä ajasta uusia työtapoja ja kyseenalaistanut vanhoja totuttuja rutiineja.

Ku mä katon muitten esityksiä, nään aiheita, joihin mä en ois tajunnu tarttua. Et toi on hoksannu, että tossa on tarina...mä olisin kävelly ton tarinan ohi. -H3

Näki, että jostain, joka mun mielestä oli hyvää, tuli parempi. Se opetti nöyryyttä. Että jotkut todistaa, että toi ei toimi, mutta voisko tämä toimia. Se oli tiimijuttu. Puhtaasti käsikirjoituksen sisällä. Tässä on aina se urautumisen vaara. Kun on oppinut toimivan tavan tehdä journalismia, niin voi mennä vuosia, että ei ole oppinut yhtään uutta. Tuo [Musta laatikko] on hyvä paikka pysähtyä miettimään. Sut tärytetään täysin epämukavuusalueelle. -H7

4.2.3 Kiinnostunut yleisö ja vuorovaikutus

Kiinnostunut yleisö ja vuorovaikutus -pääteema viittaa Mustan laatikon yleisösuhteeseen, joka vastauksien mukaan erosi merkittävästi perustoimitustyön yleisösuhteesta. Mustassa laatikossa yleisön koettiin luottavan enemmän toimittajiin ja olevan näiden puolella. Vuorovaikutus yleisön kanssa oli myös läheisempi. Arkityössä yleisö tuntui suhtautuvan toimittajiin ja journalismiin huomattavasti kriittisemmin sekä ilmaisi epäluottamusta toimittajia kohtaan. Mustan laatikon yleisösuhdetta kuvailtiin sanoilla inhimillinen, tasaveroisempi, positiivinen ja voimakkaampi. Vapaissa assosiaatioissa (ks. LIITE 3) journalismin yleisösuhte määriteltiin: ”On yleensä etäinen, mutta tässä tapauksessa välitön.” (H5). Mielenpitoet yleisösuhteesta olivat kuitenkin osin ristiriitaista. Pieni osa koki, ettei kokemus muuttanut mitenkään heidän suhdettaan yleisöön tai yleisösuhte muodostui esityksissä *Helsingin Sanomien* ja yleisön välille. Kaksi mainitsi, että yleisöä ei ylipäättäen pitäisi miettiä liikaa journalismissa, koska liiallinen yleisön miellyttäminen voisi johtaa pahimmillaan itsesensuuriin sekä viedä aikaa tärkeältä perustyöltä. Kriittisemmin yleisölähtöisyyteen tuntuivat suhtautuvan uutistoimittajat. Suurin osa kuitenkin sanoi, että esityksissä syntyi suora henkilökohtainen yhteys yleisön kanssa, ja että yleisösuhteeseen tulisi kiinnittää

enemmän huomiota ylipäätään. Vastauksissa voi erottaa yleisösuhdetta kuvaavasta puheesta kaksi alateemaa, jotka ovat: “keskustelua ja uusi suhde” sekä “luotettava läsnäolo ja läpinäkyvyys”.

Keskustelua ja uusi suhde -alateema liittyy Mustassa laatikossa avautuviin mahdollisuuksiin kohdata yleisön kanssa ja saada palautetta sekä ylipäätään uudenlaiseen yleisösuhteeseen. Yleisösuhteen vuorovaikutuksessa koettiin olevan jotain niin ainutlaatuista, että se on mahdollista vain, kun ollaan läsnä samassa tilassa. Tämä sopii yhteen Adamsin (2020) livejournalismin yleisötutkimuksen havainnon kanssa, että yleisö koki, nähtyään kasvot ja kuultuaan toimittajien äänen, että toimittajiin syntyi intiimi yhteys. Yleisövuorovaikutuksesta puhuttaessa käytettiin muun muassa termejä “leirinuotiotunnelma” (H4) tai “yhdessä etsimässä selityksiä maailmasta”(H3).

...pystyy aistimaan esityksen aikana, et yleisö on hiljaa ja keskittyy kuuntelemaan. Siinä tapahtuu jotain ainutlaatusta, joka on vaan mahdollista livetilanteessa, silloin kun ihmiset on fyysisesti samassa tilassa...yleisö on todella vastaanottavainen. Tavallaan..se yleisöhän on täysin sen esiintyjän [hyppysissä].....se on hyvä henkilökohtainen ihmisten välinen suora yhteys. -H4

Palautetta esiintyvät toimittajat saivat pääasiassa yleisön välittömistä reaktioista esityksen aikana ja esityksen jälkeen lämpiössä suorissa keskusteluissa. Jonkin verran palautetta oli tullut myöhemmin sähköpostilla ja yksi oli pysäytetty kadulla. Kaikki kokivat, että palaute erosi täysin siitä, mitä sai työssään normaalisti ja sitä sai huomattavasti enemmän. Tosin sosiaalisen median ja verkon koettiin nykyään tarjoavan hyviä mahdollisuuksia Mustan laatikon kaltaisen yleisösuhteen ja palautteen saamiseen. Tämä tukee siis Karlssonin (2010) havaintoa, että digitaaliset alustojen koetaan tarjoavan sisällöntuottajille kasvavissa määrin mahdollisuuksia interaktiiviseen vuorovaikutukseen yleisön kanssa. Mustan laatikon palautetta kuvailtiin muun muassa sanoilla tunnustelempi, myönteinen, aito, ylitsevuotava ja kannustava.

...kyseessä oli aihe, josta mä en ole saanut moneen vuoteen juuri palautetta. Mä olen miettinyt, että lukeeko niitä mun juttuja kukaan, että haloo, is there anybody out there. Niin yhtäkkiä jengi on ihan hulluna mun aihepiiriin, josta mä luulin, ettei se kiinnosta ketään. -H7

Yleisön kiinnostus Mustaa laatikkoa tai tiettyjä aihepiirejä kohtaan tuntui yllättäneen usean haastateltavan. Tämä sopii yhteen Costera Meijerin ja Bijleveldin (2016) havaintoon, että yleisön uutisvalinnat ovat merkityksellisempiä kuin toimittajat olettavat, ja antaa viitteitä myös siihen, että alalla tarvitaan lisää tietoa yleisöstä ja sen toiveista, pelkkä klikkien ja analytiikan seuraaminen ei riitä. Perinteisessä työssään melkein kaikki toimittajat kertoivat saavansa negatiivista palautetta ja kokivat yleisön olevan hyvin kriittinen. Mustassa laatikossa sen sijaan kriittistä tai negatiivista palautetta ei tullut juuri yhtään. Haastateltavat pitivät palautetta hyvin positiivisena tai ainakin myönteisen pohdiskelevana. Osa haastateltavista koki keskusteluista ja palautteesta huolimatta, että yleisösuhte jäi kuitenkin epätasa-arvoiseksi, koska viesti kulkee näytöksissä pääosin ylhäältä alas, yhteen suuntaan. Osa taas pohti, että yleisösuhte on tasa-arvoisempi kuin perinteisessä toimitustyössä. Tärkeimmiksi tekijöiksi läheisemmän yleisösuhteen muodostumisessa haastateltavat näkivät samaistumisen tunteen tarjoamisen, esiintymisen omana itsenään ja kohtaamisen mahdollisuuden. Mustan laatikon tunneilmaisussa ja tekstissä näkyi myös osittain Ruotsalaisen, Hujasen ja Villin (2019) havainto, että uudet mediat hyödyntävät journalistista vuoropuhelua muuten objektiivisissa uutisteksteissä huomattavasti enemmän kuin perinteiset mediat. Keskusteleva tyyli Mustan laatikon esityksissä tekee niistä haastateltavien mukaan merkittävästi epävirallisempia, ja sillä pyritään saamaan aiheesta yleisölle helpommin lähestyttävä ja ymmärrettävä.

Monet tulee esityksen jälkeen lämpiössä halaamaan ja kertomaan omista kokemuksistaan. Se on varmaan ideakin, että mä haluan antaa samaistumispintaa ja sitä tunnetta, että minäkin olen kokenut tämän. -H5

...sehän on epätasa-arvonen suhde, et se viesti kulkee yhteen suuntaan. Mutta se fyysinen läsnäolo samassa tilassa luo sen, että se on voimakkaampi ku televisio ja miljoona kertaa voimakkaampi kun printtitekstin välittämä yhteys. -H4

Mustan laatikon yleisösuhte vertautui uutisjournalismin sijaan enemmän aikakauslehtijournalismiin. Monelle myötämielinen yleisö oli ollut positiivinen yllätys ja yleisön tavoittaminen ylipäättään koettiin “voimaannuttavaksi”, koska perinteisessä journalismissa yleisösuhte jäi enemmän abstraktiksi tai etäiseksi. Vastauksissa nousi esiin myös se, että ennen toimituksissa ei ollut tapana ottaa yleisöä ja sen toiveita

huomioon, mutta tilanteen nähtiin parantuneen siitä. Joskin perinteisen journalismin yleisösuhteessa moni koki olevan parannettavaa. Moni näki, että Mustan laatikon myötä tuli näkyväksi se, että yleisöllä on selvä tarve ottaa yhteyttä ja yleisö on mielellään yhteydessä toimittajiin. Tämä näkemys sopisi yhteen Zuckermanin (2013, 195) havaintoon, että yleisöllä on tällä hetkellä halu saada aitoja kokemuksia sekä voi viitata ainakin osittain Hardeyn ja Atkinsonin (2018, 15-16) näkemykseen, että trendinä on ihmisten halu löytää uudestaan intiimit ja aidot kohtaamiset, henkilökohtainen vuorovaikutus sekä yhteisöllisyys.

...perinteises journalismissa on helppo unohtaa se yleisö. Sillon ku mä oon alottanu, saatto uutispuolella olla vähä halveksiva suhde lukijoihin tai vähättelevä. Aikakauslehdissä ei oo varmaan koskaan ajateltu niin, koska ei oo voitu. Sanomalehdissä ja uutispuolella ehkä enemmän on ajateltu, että kaikki kuitenkin seuraavat uutisia. Mut nykysin me tiedetään, et meidän täytyy voittaa ne ihmiset ja niiden kiinnostus.” -H3

Sellainen havahtuminen, että se yleisö on vielä olemassa. Me ei olla menetetty sitä. Ja jos tää auttaa yleisön takaisin saamiseen tai meidän yhteydessä pitämiseen, niin se on tosi tärkeä. Tää voimaannuttaa tekijöitä ja yleisöä varmaan eri tavoilla. Mulle ainakin tuli uskonpalautus tähän duuniin. -H7

Luotettava läsnäolo ja läpinäkyvyys -alateema viittaa Mustan laatikon

läpinäkyvyyden ja toimittajien inhimillisen läsnäolon kasvattamaan yleisön luottamukseen. Haastateltavat kokivat, että Mustassa laatikossa yleisö luotti sekä esiintyjään että esityksen sisältöön merkittävästi enemmän kuin perinteisessä journalismissa. Yleisön luottamus liitettiin olennaisesti juttujen läpinäkyvyyteen ja näin ollen läpinäkyvyyden lisääminen journalismissa koettiin erittäin tärkeäksi. Tämä sopii yhteen Domingon ja Heikkilän (2012) arvioon, että huolehdittaessa journalistisen sisällön läpinäkyvyydestä kunnolla, on mahdollisuus lisätä journalismin uskottavuutta ja luotettavuutta. Läpinäkyvyys nousi esiin kaikissa haastatteluissa hyvin keskeiseksi tekijäksi. Juttujen läpinäkyvyydellä haastateltavat tarkoittivat sitä, että yleisö pystyi erottamaan subjektiivisen ja objektiivisen tiedon toisistaan ja sai tietoa jutunteon taustoista sekä prosesseista. Läpinäkyvyyden tärkeyden koettiin kasvaneen myös perinteisessä journalismissa, mutta Mustassa laatikossa sillä oli huomattavasti paremmat toteutumismahdollisuudet. Sosiaalisen media ja verkko olivat haastateltavien mukaan

sekä uhka että mahdollisuus journalismille. Ne murentavat yleisön luottamusta, mutta tarjoavat myös paremmat mahdollisuudet luottamuksen ja läpinäkyvyyden lisäämiseen.

Luottamus on olennaista journalismissa aina...se on yks asia, mitä Musta Laatikko on opettanu..oon miettiny keinoja, et luottamusta vois lisätä, jos me kerrottas mejjän työtavoista niinku Musta Laatikko -jutuissa, et miten tää juttu on tehty tai minkälaisii eettisiä ratkasuja tähän juttuun on liittyny. -H3

Mustan laatikon esityksissä toimittajat olivat avoimesti kertoneet aiheeseen liittyvät taustat (lähteet, haasteet, eettiset ongelmat ja jutuntekoproessit). Esityksiä pidettiin merkittävästi avoimempina kuin perinteisessä journalismissa tuotetut jutut. Toisin kuin Karlsson (2010) määrittelee läpinäkyvyyteen kuuluvaksi myös osallistumisen läpinäkyvyyden, eli vuorovaikutteisuuden, haastateltavien vastauksissa nousee läpinäkyvyyden määritelmäksi vain, että yleisö pääsee kurkistamaan uutishuoneisiin ja jutunteon prosesseihin.

Nimenomaan tekee siitä läpinäkyvää, koska monethan jutut kertoo tekoproessista ja toimittajan tunteista... Suuri osa Mustaa laatikkoa on, että avataan...miten toimittaja tekee työtään, kaivaa tietoa ja etsii lähteitä...” -H5

Läpinäkyvyyden lisäksi haastateltavat kokivat, että esityksissä yleisöä kiinnosti erityisesti huumori, yllättävyys, uusi tieto, henkilötarinat, samaistuminen, kontakti ja tunteet avulla. Costera Meijerin ja Bijleveldin (2016) yleisötutkimuksissa esiin nousut havainto, että yleisö ei niinkään tarvitse uutta tietoa, vaan tietoa, johon voi samaistua tai verrata omia kokemuksiaan, näkyy siis vastauksissa osittain. Samaistumisen tunteen tarjoavan tiedon tai tarinan esittäminen koettiin tärkeäksi, mutta vastauksissa korostui myös uuden tiedon tarjoamisen tärkeys. Haastateltavien mukaan kiinnostusta lisätään perinteisessä journalismissa hyvin samoilla keinoilla, mutta Musta laatikko erosi haastateltavien mukaan ainakin siinä, että se oli huomattavasti läpinäkyvämpää ja yleisöön syntyi live-läsnäolon kautta läheisempi suhde. Esityksissä oli vastauksien mukaan myös läsnä perinteistä journalismia enemmän huumoria, tarinallisuutta ja tunteita. Nämä koettiin sisällön kiinnostavuutta lisäävinä tekijöinä, mutta osaltaan perinteisen objektiivisen journalismin ihanteiden uhkana. Tässä yhteydessä näkyy hyvin Papacharissin (2015) havainto siitä, että lisääntyvässä tunnepitoisessa, eli affektiivisessa

mediaympäristössä uutishuoneet ovat samaan aikaan sekä vastahakoisia että innokkaita ottamaan käyttöön tunnepitoisia ja sitouttavia tarinankerrontakäytäntöjä.

...lukija varmasti samaistumalla voi löytää sitä kosketuspintaa siihen aiheeseen, ja ehkä se saa kelaamaan ajatuksia enemmän. -H2

...aina kun tehdään juttuja, joissa tuodaan taustaprosesseja esille ni ne herättää enemmän kiinnostusta ja aina niistä saa myöskin hyvää palautetta. -H4

Mustassa laatikossa koettu yleisön luottamus syntyi vastauksien mukaan läpinäkyvyyden lisäksi toimittajien aidosta läsnäolosta. Esityksissä pidettiin tärkeänä voimana myös ns. "esiintymiskikkoja", kuten katse, eleet, puheen rytmitys ja ennen kaikkea toimittajien aito läsnäolo "omina itsenään". Tämä yhdistyy Afifin (2007) näkemyksiin, että aitouden välittäminen on yksi tapa lisätä luottamusta journalismiin ja sanaton viestintä on merkittävässä roolissa tässä. Luottamuksen lisäksi ainakin osa haastateltavista koki aidon läsnäolon parantavan myös tiedon välittämistä yleisölle. Muutama haastateltava oli kokenut esityksissä muodostuneen yhteisöllisyyttä.

Esityksessä tärkeintä on, että on oma itsensä, koska ihmiset ovat kiinnostuneita ihmisistä...tunteita herättämällä voidaan saada ihmisen kiinnostus ja kanavat auki, jolloin sitä tietoakin uppoaa sisään. -H4

...esiintymiskikat eli, tietysti se fyysinen oleminen siellä lavalla. Meidät on opetettu katsomaan sinne permannon takaosaan, jolloin tuntuu, että puhuu juuri heille [yleisölle]. Ja sitte kaikki eleet, puheen rytmi että se ei ole yksitoikkoist, vaan välillä on osuuksia, jotka puhutaan nopeammin ja sitten taas pysähdytään. On tärkeää, että uskaltaa pitää niitä taukoja silloin kun on jotain painokasta sanottavaa, sanoo sen hyvin rauhallisesti ja jättää aikaa yleisön reaktiolle. -H2

4.3 Median murroksesta kohti uutta journalismia

Tässä alaluvussa kokoan yhteen, mitä hyötyä haastateltavat kokevat Mustasta laatikosta olleen heille itselleen toimittajina ja journalismille tai *Helsingin Sanomille* ylipäätään. Lisäksi kartoitan haastatteluissa esiin nousseita ajatuksia siitä, miten Mustan laatikon oppeja kannattaisi ja voisi mahdollisesti hyödyntää laajemmin perinteisen journalismin kentällä vallitsevassa mediaympäristössä. Tarkastelen myös haastateltavien kokemuksia siitä, minkälaisia muutoksia sekä haasteita median murros on tuonut perustyöhön, ja mihin niistä Mustan laatikon tehokeinot voisivat mahdollisesti tuoda helpotusta. Median

murroksesta kohti uutta journalismia pääteema jakautui analyysissä kahteen alateemaan: “muutosvoimaa” ja “uusia ideoita”.

4.3.1 Muutosvoimaa

Muutosvoimaa -alateema viittaa median murroksen mukanaan tuomiin alan muutoksiin ja haastateltavien kokemuksiin siitä, minkälaisia muutoksia sekä haasteita median murros on tuonut perustyöhön, ja mihin asioihin niistä livejournalismin menetelmät voisivat auttaa. Useampi haastateltava koki, että Musta laatikko on ainakin jossain määrin vastaus median murroksen mukanaan tuomiin ongelmiin. Median kehityssuunnassa ongelmalliseksi koettiin erityisesti yleisön tavoittaminen ja luottamuksen voittaminen, nopea työtahti, valeutisointi ja erilaiset vaikutusyritykset. Vastauksissa näkyi siis Nielsenin ja Selvan (2019) ennusteen mukainen huoli valeutisoinnista kasvusta yhtä aikaa harhaanjohtavan, väärän ja äärimmäisen tiedon lisääntymisen kanssa. Näkemykset ovat melko yhteneväisiä myös tutkijoiden näkemyksiin, että toimittajien on yhä haastavampi taistella erilaisia vaikutusyrityksiä vastaan, ja että yleisön kokema epäluottamus journalismia kohtaan lisääntyy.

...faktoja me on osattu kaivaa aina. Mutta, että me saadaan niistä faktoista tarina, joka pystytään esittämään kiinnostavasti.. niin se on median murroksen tuoma oppimisprosessi, jossa Musta laatikko on konkreettinen koulu. -H5

Aika on otollinen sille, että kokeillaan jotain muuta. Se on tiettyä epätoivoakin, että on pelko yleisösuhteen kadottamisesta. Ihan mitä vaan, mikä vois tuoda tän asian haluttavaksi...Mutta se on niin onnistunut juttu, että ei siihen tarvita kriisiä. Sitä on helvetin hauska tehdä, helvetin hauska kattella ja se riittää. -H7

Haastateltavat kokivat, että journalismissa, omassa työssä ja yleisösuhteessa oli tapahtunut merkittävästi muutoksia sinä aikana, kun he olivat tehneet toimitustyötä (kaikilla haastateltavilla on yli 14 vuoden työkokemus alalla). Sosiaalinen media oli muuttanut paitsi palautteen määrää sekä nopeutta myös tuonut mukanaan kilpailua yleisön huomiosta sekä murttanut yleisön luottamusta journalismia kohtaan. Haastateltavien mukaan yleisö on tullut entistä kriittisemmäksi ja vaativammaksi tai ainakin kriittisemmin mediaan suhtautuvat olivat näkyvämmiin esillä. Toimittajat siis

tunnistivat Nielsenin ja Selvan (2019) havainnon siitä, että kilpailu yleisön huomiosta on kiristynyt.

Tää somehälinä, kännyköiden pärinä ja vilkkuvat ruudut ja ärsykkeiden määrä, se tuhoaa meidän keskittymiskykyä ja sosiaalista älyä. Sen keskellä, jos pystyy pitämään ihmiset tärkeän, aidon tiedon äärellä, niin se on journalismin ydintehtävä. Tarvitaan informoituja ihmisiä, että ne tekee viisaita valintoja. Tää peruskuvio ei oo muuttunut mihinkään, mutta se vaikeus on muuttunut satatuhatkertaiseksi. -H7

Yleisösuhte on kaikilla toimittajilla muuttunu somen myötä. Palaute tulee sitä kautta nopeammin ja voimakkaammin. Varmasti kaksikyt vuotta sitten Hesarin toimittaja pystyi olemaan tyynenä jossain jalustallaan kertomassa asioista kansalle. Nyttien on alttiimpi, vaihtoehtoisille lukutavoille ja kritiikille. -H2

Sosiaalisen median koettiin tuoneen mukanaan myös sen, että monet toimittajat olivat näkyvästi esillä ja ns. "brändäsivät itseään" somessa. Vaikkakin sosiaalisessa mediassa läsnäolo toi helpommat mahdollisuudet yleisövuorovaikutukseen ja toi yleisöä lähemmäksi, osa koki sosiaalisen median "syövän" myös paljon aikaa oikeasti merkittävältä työltä ja sisältävän "turhaa hälinää". Haastateltavat pohtivat, että subjektiivinen tai henkilökohtainen sisällöntuotanto on lisääntynyt toimitustyössä ainakin osittain sosiaalisen median takia. Muutama sanoi, että subjektiivisuuden trendi oli vallinnut toimituksessa erityisesti noin viisi vuotta sitten, mutta se on sittemmin vähentynyt. Haastateltavien mukaan tuolloin erityisesti mielipiteellisten kirjoitusten, kuten kolumnien ja näkökulmakirjoitusten määrä oli kasvanut ja siihen oli kannustettu. Tätä kehitystä ei pidetty pelkästään positiivisena, vaan osa suhtautui siihen hyvin kriittisesti, koska yleisö ei pysty välttämättä erottamaan, mikä on uutinen ja mikä toimittajan mielipide. Lisäksi muutama mainitsi kritiikin siitä, että miksi erityisesti toimittajan mielipide olisi kiinnostava tai julkaisemisen arvoinen, ja että subjektiiviset mielipidekirjoitukset eivät täyttäneet laadukkaan journalismin kriteereitä, koska takana ei ollut tiedonhankintaa ja aihepiirit saattoivat käsitellä arkielämän sattumuksia, jotka eivät olleet riittävän merkityksellisiä. Tässä mielessä ei ollut nähtävissä merkkejä Carpentierin (2003) havainnosta, että merkittävä osa media-alan toimijoista haluaisi haastaa perinteisen "objektiivisen" journalismin raportointityylin ja puoltaa sen sijaan subjektiivisuuden asettamista keskeiseen rooliin.

...tää kolumnien ja henkilökohtasten näkökulmien innostus oli ehkä viitisen vuotta sitten kovimmillaan ja siitä on tultu alas...Sitätahan apahtuu koko ajan, koko ajan enemmän kolumneissa ja näkökulmakirjoituksissa ja sitä odotetaan meiltä. Mä oon huolissani siitä, että osaaks ihmiset erottaa sen, että millon ollaan uutisessa ja millon toimittajan mielipiteessä. Ja mä pahoin pelkään, että ei. Se on digiaikana vaikeempaa, kun printissä nää oli selvästi toisistaan erotettuna...mä en tiä, et miks just toimittajan mielipide olis kauheen kiinnostava. Ellei sitte oo kyse sellasest asiasta, että toimittaja on selvittäny jotain asiaa tosi pitkään. -H3

jossain vaiheessa hesarissakin oli tosi paljon näkökulmakirjoituksia ja kolumneja. Musta ne oli huonoa tavaraa, että nehän usein käsitteli jotain arkielämän ongelmia...mä haluan vähän enemmän vaivannäköä, että ajatellaan ensin mitä ollaan tekemässä, ja haetaan tietoa. -H1

Haastateltavat kokivat toimitustyön olevan aiempaa huomattavasti yleisölähtoisempänä ja tämä nähtiin tarpeelliseksi median murroksen tuomien haasteiden takia.

Haastateltavat siis tunnistivat hyvin Costera Meijerin ja Bijleveldin (2016) muotoileman journalismin yleisökäänteen ja sen tarpeen. Haastateltavat puhuivat yleisösuhteesta termeillä “yleisön huomion voittaminen” ja “pitää saada yleisö puolelleen”.

Toimituskulttuurissa oli tapahtunut muutos yleisölähtöisyyteen, koska yleisön huomiosta piti taistella ja yleisöä oli vaikeampi tavoittaa. Osa kuitenkin ilmaisi liiallisen yleisölähtöisyyden olevan myös uhka journalismin objektiivisuudelle ja riippumattomuudelle. Tämä oli yhteneväinen yleisölähtöisyyden kohtaaman yleisen kritiikin kanssa. Vastauksissa ei juuri nostettu esiin kritiikkiä objektiivisuutta kohtaan toisin kuin esimerkiksi Raeijmaeker ja Maesele (2017) ovat muotoilleet, että analyttinen objektiivisuuden ihanne mahdollistamisen sijaan estää median moniarvoisuutta. Yksi haastateltavista mainitsi kyllä, että liiallinen asioiden neutraali puolesta ja vastaan puntarointi tuottaa mitäänsanomaton journalismia, eikä se ole laadukasta journalismia.

Kyllä laatujournalismin pitää tietää, kuka se yleisö on ja puhua yleisölle, ottaa huomioon, mikä yleisöä kiinnostaa. Sun pitää tehdä itses tarpeelliseksi yleisölle. Ja mikä parasta, yleisö arvostaa laatua. Yleisö arvostaa työtä, mikä niiden eteen tehdään. Yleisön tiedostaminen on uutta. Sitä on jouduttu opettelemaan. -H5

...se suhde (yleisöön] on tärkeempi ku koskaan, koska meidän pitää ansaita jokaiselle jutulle lukija. Ja just tunteen tai tarpeen herättäminen journalismissa se on tärkeätä...siinä otsikointi ja alotus ja kirjoitustaito on suuremman arvossa. -H6

Median murroksen nähtiin tuoneen mukanaan tarpeen tarinalliseen journalismiin ja tunteiden käyttöön. Osa suhtautui tähän hyvin kriittisesti, mutta Mustan laatikon suhteen sen koettiin toimivan hyvin, koska yleisö ”ymmärtää sen oikein”. Perinteisessä journalismissa tarinallisuus ja tunteiden käyttö oli ongelmallisempaa ja siihen suhtauduttiin ristiriitaisesti. Haastateltavat siis tunnistivat journalismissa tapahtuneen tarinallisuuden lisääntymisen ja tunnekäänteen, kuten Wahl-Jorgensen (2019) on esittänyt.

Sitä on jouduttu opettelemaan, että sulla on tarina, mikä pitää tulla kerrotuksi yleisölle. Ja sehän on sitä toimittajan työtä. -H5

...kaikki tää on muuttunu rajusti ja tunteikkaita sanoja ja väitteitä on ilmestyny verkko-otsikoihin sen takia, että tunteilla halutaan koukuttaa lukijoita. Ja sen voi pyhittää sillä, että se juttu on niin hyvä, että siinä on muutakin kuin tunnepuuroa...tuli tää tunnepuuron vuosikymmenen journalismissa. -H8

Teknisesti verkon koettiin tuoneen mahdollisuuksia uudelleenlaiseen journalismiin ja journalismiin nähtiin olevan jatkuvassa muutoksessa. Moni haastateltava pohti, että tänä päivänä yleisöllä on tarve syvälliselle tiedolle sekä juttujen taustojen avaamiselle. Nielsen ja Selva (2019) ovat esittäneetkin journalismin tulevaisuudesta, että yleisö tulee suuntaamaan huomionsa merkityksellisempään sisältöön ja hitaampaan syvällisempään journalismiin. Mustan laatikon nähtiin tarjoavan erittäin hyvät mahdollisuudet juttujen läpinäkyvyyteen ja tätä kautta puolustavan laatujournalismia sekä taistelevan lisääntyntä valeutisointia ja ”somehälinää” vastaan. Haastateltavat näkevät samoin kuin Adamsin (2020) yleisötutkimukseen osallistuneet vastaajat, että läpinäkyvyys on myönteinen luottamusta lisäävänä tekijänä ja lisäksi yleisö arvostaa mahdollisuuksia osallistua vuorovaikutukseen. Ainakin yksi mainitsi, että nykyään myös pitkien syvällisten juttujen julkaisu verkossa oli kannattavaa, kun aiemmin verkkojournalismi keskittyi lyhyempiin koosteisiin ja uutisiin. Muutamat haastateltavat nostivat median murroksesta puhuttaessa esiin useita vuosia sitten trendinä olleen toimituksen niin sanotut kansalaisjournalismin kokeilut, joissa yleisöä oli otettu mukaan jutuntekoon. Ajatus yleisön mukaan ottamisesta tänä päivänä koettiin työläänä, ja asiana, joka ei merkittävästi paranna juttujen laatua. Lisäksi mietittiin yleisön haluavan mieluummin toimittajien hoitavan oman työnsä. Tästä löytyy yhteneväisyyttä Karlssonin ja

Clerwallin (2018) yleisötutkimuksen kanssa, jossa yleisö suhtautui negatiivisesti tarjolla oleviin osallistumismahdollisuuksiin, mutta piti kuitenkin positiivisena erilaisten taustatietoja tarjoavien linkkien tarjoamista ja virheiden korjaamista. Useampi toimittajista korosti, että olisi tarjottavat paremmat mahdollisuudet yleisölle toimittajien tavoittamiseen.

On puhuttu vuosien varrella, että pitäis kysyä yleisöltä, mitä ne haluaa, mutta ei ne tiedä. Hyvä, jos ne voi ottaa yhteyttä. Ja tuleehan niiltä vinkkejä ja vuotoja. Että voi siihen rohkasta, mutta jos sitä aletaan systematisoimaan enemmän, niin pidän sitä aikasyöppönä...tämmönen joukkoistamisalusta, jossa tarkoitus oli, että otetaan ihmisiä mukaan jutuntekoon...mä oon tehnytkin tälläisiä juttuja ja se on kiinnostavaa, mutta työlästä. Se on erilainen prosessi sitten, että tuliko jutusta parempi, niin en usko. Mutta se anto ehkä jotakin niille, jotka osallistu.” -H1

[Mustaa laatikkoa tarvitaan] puolustamaan laatujournalismia tässä informaation ja tiedonvälityksen hälinässä. Meidän pitää tehdä laatujournalismin prosesseja näkyväksi, jotta ihmiset ymmärtää, miten se eroaa valeuutisoinnista. -H5

4.3.2 Uusia ideoita

Haastateltavien vastauksissa nousi esiin useita hyötyjä tai oppeja, joita he olivat saaneet Mustaan laatikon teosta. Käyn alla läpi vielä tarkemmin oppeja ja haastateltavien mielipiteitä niiden hyödyntämisen mahdollisuuksia. Hyödyt ja opit voidaan jakaa seuraavan listan mukaisesti:

1. Mustan laatikon yleiset hyödyt (maine, toimittajien sisäiset hyödyt ja esiintymisen hyöty)
2. Uudet kokeilut ja erilaiset ideat
3. Editoinnin ja yhteistyön hyöty (syventymisen hyöty)
4. Hyötynä laadukkaammat/kiinnostavammat jutut (rakenne, tarina, tunteet, subjektiivisuus, läpinäkyvyys ja avoimuus)
5. Yleisön hyödyt

1. Mustan laatikon yleiset hyödyt

Mustan laatikon hyöty *Helsingin Sanomille* on haastateltavien mukaan suuri lehden maineen ja yleisösuhteen kannalta. Vastausten mukaan Musta laatikko toi *Helsingin*

Sanomia lähemmäs yleisöä, vaikutti sen maineeseen positiivisesti, toimi hyvänä mainoksena journalismille sekä laajensi käsitystä journalismin teosta. Musta laatikko nähtiin myös avauksena uudennlaisille tavoille tehdä journalismia.

Se on hyvä tässä ilmapiirissä. Se antaa kasvot sille laatujournalismille, jota puolustamme. Ja myös laajentaa teatteriskeneä. -H5

Luulen, et Mustal Laatikolla on joku kaari, ei se tuu ikuisesti elämään. Jossain vaihees yleisöt kyllästyy ja me kyllästyään tekemään sitä. Mut sit syntyy jotain muuta, tulee enemmän tämmösiä, vaihtelevia tapoja tehdä journalismia. -H6

Mustan laatikon koettiin laajentava teatterialaa ja palauttavan niin yleisön kuin toimittajienkin uskoa journalismin merkityksellisyyteen sekä *Helsingin Sanomiin* julkaisuna. Yleisön osalta tätä tukee Tenenboimin ja Stroudin (2019) yleisötutkimustulokset, jotka antoivat viitteitä siitä, että journalismiin perustuva teatteri auttaa mediaa saamaan yhteyden yleisöön ja tiedonvälityksen lisäksi voimaannuttaa yleisön jäseniä jopa kansalaistoimintaan. Monille Musta laatikko oli tuonut mukanaan positiivisia sisäisiä muutoksia, kuten journalistista intuitiota tai varmuutta omaan tekemiseen. Useampi haastateltava mainitsi, että kokemus oli laajentanut käsitystä siitä, mikä voi olla hyvä juttuaihe. Tähän oli vaikuttanut erityisesti se, että oli päässyt näkemään kollegoiden työtapoja ja esityksiä. Siihen, onko Mustalla laatikolla vaikutusta journalismin kenttään laajemmin, osa suhtautui kriittisesti tai ainakin varovaisesti media-alan vallitsevan tilanteen takia. Pieni osa koki Mustan laatikon merkityksen isossa kuvassa jäävän lopulta marginaaliseksi, pienelle porukalle kovalla työllä tuotetuksi journalismiksi. Tässä mielessä Adams (2020) päätyy tutkimuksissaan huomattavasti positiivisempaan visioon ja näkee livejournalismin merkityksen jopa parantamassa journalismin yhteiskunnallista roolia sekä mahdollistavan uudennlaisen demokraattisen julkisuustilan. Tosin tähän perään Adams pohtii kriittisemmin, että Mustan laatikon kaltaisilla näytöksillä on myös tietty rajattu yleisönsä, joka ei edusta kaikkia yhteiskuntaluokkia tai kansalaisia. Mustan laatikon toimittajien näkemykset livejournalismin merkityksestä ovat enemmän yhteneväisiä Neveun (2014) kanssa, jonka mukaan olisi typerää ehdottaa, että tämä journalismi olisi tulevaisuudessa ammatin ydin, mutta tutkivan narratiivinen journalismin joksi livejournalismikin on määriteltävissä kehittäminen on yksi journalismin uudistumisen mahdollisuuksista. Ja

kuten Downie ja Schudson (2009) ehdottavat, että journalismiin tarvitaan useita luovia sekä uusia ideoita.

Tää on suuri uskonpalautusprojekti. Esiintyjille ja yleisölle. Palaute, jonka on nähnyt yleisöltä ja saanut suoraan on 'wau, mä en tajunnut, miten hieno asia journalismi on'. Se on ehkä sen tärkein funktio. -H7

Kyse on pienestä asiasta koko journalismikokonaisuuden keskellä. Jos se pystyy tuottamaan journalismiin inhimillisiä sävyjä, jossa ihmiset kertoo ihmisille tarinoita, ikään ku leirinuotitunnelmaa, ni se ois hyvä asia. En tiedä, (onko) journalismi menossa siihen suuntaan. Ei varmaankaan. -H4

Mustan laatikon esiintymis- ja tekninen kokemus laajensivat vastausten mukaan monien osaamista. Kokemuksen myötä ainakin yksi päätyi tekemään podcast-ohjelmaa *Helsingin Sanomissa*. Podcastit ovat Costera Meijerin (2013) näkemyksen mukaan yksi esimerkki journalismin tunnekäänteestä, joka on nostanut esiin subjektiivisempia ja "intiimimpiä" journalistisen tarinankerronnan tapoja. Podcastien ja livejournalismin kerronnassa on paljon yhtäläisyyksiä ja ne ovat molemmat nähtävissä saman ilmiön mukanaan tuomiksi uudennlaisiksi journalismin muodoiksi. Mustasta laatikosta oli haastateltavien mukaan myös se hyöty, että se teki näkyväksi toimituksesta löytyvän piilossa olevan potentiaalin, jota voisi hyödyntää enemmänkin.

Mua pyydettiin pitämään podcastia. Se oli sellaista, mitä ei entisen paperilehden aikana voinut tehdä...Pomo huomasi, että toihan vois puhua omalla äänellään... Meidänkin talossa on paljon ujoja ihmisiä, niin heille tää on saattanut olla new morning oman itsensä kanssa. Että niitä voi hyödyntää. -H7

2. Uudet kokeilut ja erilaiset ideat

Osa haastateltavista nosti esiin ehdotuksia uudennlaisista kokeiluista ja jutuista. Vastauksissa mainittiin muun muassa podcastit, journalistinen esse ja verkkouutinen, johon yhdistettäisiin toimittajan videoanalyysi. Videossa toimittaja voisi tuoda esiin jutunteon taustoja ja omakohtaisia mielipiteitä tai analyysiä aiheesta. Tärkeäksi koettiin, että lukija pystyy tällaisissa juttutoteutuksissa erottamaan selkeästi, mikä kohta artikkelista on faktoihin perustuvaa uutista, ja mikä on subjektiivista mielipidettä. Vastauksissa pohdittiin edellisten lisäksi musiikin hyödyntämistä verkkojournalismin puolella. Musta laatikko tuntui avanneen monen ajatuksia luovien ja uudennlaisten

toteutusten miettimiseen. Myös tutkimuspuolella löytyy puolta uusille avauksille, kuten juurikin Downien ja Schudson (2009) ovat ehdottaneet. Jos ajatellaan, että alalle tarvitaan luovia sekä uusia ideoita, joissa käytetään vahvaa journalistista mielikuvitusta, uudenlaisten innovaatioiden pohdinnassa voisi yrittää miettiä vielä isommin ja ennakkoluulottomammin erilaisia rohkeita ideoita. Tämän toteuttaminen vaatisi mahdollisesti oman innovaatiotyöpajan, jossa toimittajilla olisi aikaa rauhassa pohtia ideoita luovasti “laatikon ulkopuolelta”.

Ajatus on ollut, että mä kirjoittaisin esseitä sarjan. Nehän olisi subjektiivisia, että mä haluan väittää jotakin ja sitten vielä perustella omalla kokemuksella...Se on pitempi [kuin kolumni] ja siinä yhdistyy samoja elementtejä kuin Mustaan laatikkoon, eli henkilökohtaisuutta, pohdiskelua ja todellista tietoa. -H1

Kyllähän me voitais käyttää enemmän verkkokerronnassa sitä, että ihminen tulee jossain kohtaa juttua kertomaan puolentoista minuutin videolla, että tää muuten meni (näin) ja hämmästytti mua todella. Ja se voisi olla usein tarpeetonta (ekotrippailua) verkkokerronnassa, mut joskus se voisi toimiaki.” -H8

3. Editoinnin ja yhteistyön hyöty

Mustan laatikon editointiprosessi ja työtavat koettiin erittäin syvällisiksi. Moni haastateltavista näki, että Mustan laatikon esityksen kirjoittaminen tai työtavat eivät olleet kuitenkaan suoraan siirrettävissä arkiseen työympäristöön ajan- ja resurssienpuutteen takia. Moni tunsi silti saaneensa Mustasta laatikosta pitkään kaipaamaansa yhteisöllisyyttä, sparrausta ja yhteishenkeä, joka mahdollisti jopa ylittämään itsensä ja antoi tukea työhön. Yhteistyö kollegoiden kesken oli asia, jota osa oli kaivannut arkityössä ja se voisi olla ainakin jossain määrin siirrettävissä työtavaksi toimitukseen. Kollegoilta opittiin paitsi avoimempaa suhtautumista juttuaiheisiin myös erilaisia tapoja työskennellä tai koota jutun rakenne. Musta laatikko oli monelle hyödyllinen muistutus siitä, että toimittajan pitää tarkastella maailmaa aina “avoimin silmin”.

Se keskinäinen sparraus, että kaikki tekee samaa juttua tuotannossa. Niin on semmosta, mikä on erilaista, kun toimituksen palaverissa. Tietysti, jos sitä [sais] siirrettyä toimituksen rutiineihin niin why not, mutta oon kokenu, et ei ihan helposti Mustan Laatikon työtavat kuitenkaan siirry sinne. -H2

Mustan laatikon editointi oli opettavaista ennen kaikkea uutistoimittajille, mutta myös featurekirjoittajille, jotka kokivat sen normaalia työssään saamaansa editointia syvällisemmäksi ja vähemmän yksinäiseksi. Haastateltavien mukaan editointi oli tärkeää saada mukaan jo alusta lähtien, kun valittiin aihetta. Vastauksissa nähtiin tärkeäksi, että editoijat vaativat tekstiin ilmaisun selkeyttä ja omakohtaisia havaintoja. Tärkeimmät opit editoinnista olivat, että teksteihin kannattaa laittaa muun muassa hengähdystaukoja käyttämällä ylimääräisiä sanoja/lauseita, vahvempia ja selkeästi ilmaistuja havaintoja ja omakohtaisia havaintoja.

Se on intensiivisempää kuin normaali journalismi. Siinä käytettiin enemmän aikaa editoimiseen, sitä kierrätettiin useammalla ihmisellä...tuottajat ja editoijat haluaa vahvempia selkeästi ilmastuja havaintoja, ja semmosten tuominen perusjournalismiin, olis varmasti hyvä asia. Silminnäkijän ja sen minä-hahmon, havainnot ja niiden elävyys niin, sellasten tuominen olis hyvä asia. -H4

Vastauksien mukaan samanlaisen editoinnin saaminen ja aiheeseen syventyminen normaalissa työarjessa paitsi parantaisi juttujen laatua ja kiinnostavuutta myös vastaisi yleisön tarpeeseen saada syvällistä tietoa ja tutkivaa journalismia. Moni haastateltava mainitsi, että Mustan laatikon editoinnin ja työtapojen myötä tuli paneuduttua todella syvällisesti omaan juttuaiheeseen. Osa koki, että kerrankin heillä oli aikaa perehtymiseen. Aiheeseen paneutumisesta oli yleisön tarpeisiin vastaamisen lisäksi se hyöty, että se tuotti paitsi pidemmän ja syvällisemmän artikkelin runkolehteen myös muita "spin-off-juttuja". Musta laatikko toimi toisin sanoen "juttumootorina" muille jutuille perustyössä ja siitä oli tätä kautta laajemmin hyötyä.

Siitä syntyi monta spin-off juttua, kun olin niin perusteellisesti tutustunut aiheeseen...Mä saan vauhtia tuleviin juttuihin. Otin sen moottoriksi. -H1

4. Hyötynä laadukkaammat/kiinnostavammat jutut

Tekstin rakenteesta haastateltavat sanoivat oppineensa tai muistaneensa jälleen, miten tärkeää artikkelin aloitus ja ihan ensimmäinen lause on. Rakennetta oli myös alettu miettiä sekä tuotu esiin myös perustyössä. Mustan laatikon rakenteessa useampi näki tärkeäksi, että alussa kuulijalle annettiin jotain erittäin kiinnostavaa ja lupaus siitä, että kuunnellessaan hän tulee saamaan vastauksen kiinnostavaan kysymykseen. Tätä rakennetta oli käytetty myös myöhemmin töissä. Aloituksen lisäksi Mustassa laatikossa

oli tärkeää jutun eteneminen johdonmukaisesti, lopetus, selkeys, draaman kaari, tarinallisuus ja pienet yksityiskohdat kerronnassa. Rakenteellisesti Mustan laatikon opit koettiin melko samoiksi kuin yleisesti peruskirjoittamisessa. Osa koki, että Mustan laatikon juttu oli siirrettävissä melkein suoraan artikkeliksi printtilehteen. Perustyössä yhtenä ideana rakenteen parantamiseen esitettiin, että omia artikkeleita voisi lukea ääneen jollekin toiselle. Muutama pohti myös kirjoitusklinikan mahdollisuutta, jossa käytäisiin läpi rakenteellisia ja tarinankerronnallisia asioita. Tällaisesta olisi todennäköisesti enemmän hyötyä uutistoimittajille kuin featurekirjoittajille, jotka käyttivät usein tarinankerrontaa artikkeleissa perustyössä.

...hyvä alustus, hyvä lopetus ja se, missä järjestyksessä asiat kannattaa tuoda esiin...se toimii hyvin jutussa yhtä lailla ku Musta Laatikko -esityksessä. -H6

Ja jos on ongelmia jutun rakenteen tai ilmaisujen kanssa, niin kannattais kokeilla sitä ääneen lukemista tai toiselle ihmiselle lukemista, sillä se aika hyvin näyttää, mikä ei toimi. Ja saattaa loksauttaa omassa päässä jotakin paikoilleen. -H5

Musta laatikko tuntui monelle korostaneen tarinankerronnan ja omakohtaisten tarinoiden käytön voimaa. Tarinallisuudella, henkilötarinoilla ja omakohtaisella kerronnalla toimittajat kokivat herättäneensä yleisön kiinnostuksen ja samaistumisen tunteen. Myös journalismin yleisötutkimus on antanut viitteitä siitä, että yleisö on sitoutuneempi, sisäistää tietoa ja on valmiimpi toimintaa, kun uutistarinoihin syntyy samaistumisen tunne (Wahl-Jorgensen, 2019). Lisäksi viestinnän tutkimuksessa on havaittu tähän liittyen, että yleisö muistaa uutistarinan paremmin kun se on henkilökohtaisempaa ja tätä kautta samaistuttavampaa (Mujica & Bachmann, 2018). Moni haastateltavista näki tarinallisuudessa ja subjektiivisuudessa olevan väärinkäytettynä uhka journalismin objektiivisuudelle, varsinkin uutisjournalismille. Suurin osa haastateltavista oli kuitenkin sitä mieltä, että tämän päivän yleisö kaipasi tarinallisuutta ja kaikkien aistien mukaan tuomista juttuihin. Mustan laatikko tuntui positiivisella tavalla lähentävän journalismia myös taiteeseen. Tärkeimmät opit tarinankerronnasta olivat, että tekstiin kannattaa liittää tilannekuvauksia elävöitettyinä kaikkien aistien havainnoilla ja omakohtaisilla tarinoilla. Mustan laatikon toimittajat tuntuivat suhtautuvan kuitenkin ristiriitaisesti subjektiiviseen mielipiteen ilmaisuun ja sen tarpeellisuuteen. Vastaavasti Karlsson ja Clerwall (2018) havaitsivat

yleisötutkimuksessa, että yleisö suhtautui ristiriitaisesti toimittajan subjektiivisen mielipiteen ilmaisuun; toiset pitivät sitä luottamusta lisäävänä tekijänä ja toiset taas kokivat sen tarpeettomaksi journalismissa.

Muistuu mieleen, miten tärkeätä on [reportaaseissa] kertoo tilannekuvaus ja laittaa siihen havaintoja niin, että se toimii tarinallisesti...että miten tärkeätä on reportaasin alkaa jostakin tilanteesta. Et ei pelkästään kuulo, vaan myös näkö- ja hajuaiisti. Ja sit tietysti taito et se joku kiinnostava huomio siitä tilanteesta kiteyttää ja vie sitä eteenpäin. -H4

Ja se tuo journalismia ja taidetta myöskin yhteen...teatterissa tai taide-esityksessä on, jotakin selittämätöntä, joka vetoaa, niin se tuo journalismiin sen ulottuvuuden positiivisella tavalla. -H4

Mustan laatikon yleisön palautteesta moni haastateltava koki saaneensa hyödyllistä tietoa siitä, mikä tämän päivän yleisöä kiinnostaa. Yleisöä tuntui kiinnostavan henkilötarinat, tunteet, juttujen taustat, huumori, yllätyksellinen uusi tieto, syvälinen tieto ja vuorovaikutus toimittajien kanssa. Näistä moni ei ollut toimittajille uusi havainto, mutta niiden hyödyntäminen perustyön juttutuotannossa koettiin tärkeäksi. Näitä tukee ainakin osin myös teoriapohjan yleisötutkimusten kuvailut, että yleisön sitoutumisen, kiinnostuksen ja journalismin laadun näkökulmasta journalismin tulisi olla muun muassa vaikuttavaa, yhteisöllistä, tunteellista, vaihtelevaa, monipuolista, elävää, avointa, yleisen edun mukaista, uutta, omaperäistä, totuutta tavoittelevaa, moniäänistä sekä tarjota selityksiä, analyysejä ja yhdistää aiheita laajempaan kontekstiin (Beckett & Deuze, 2016; Westergaars ja Jørgesen, 2018; Adams, 2020). Samaan aikaan on esitetty, että journalismin pitäisi pitää kiinni journalismin faktantarkistuksen ja totuudenetsinnän perinteestään (Westergaars & Jørgesen (2018). Haastateltavat nostivat kiinnostavuuden lisäämiseen teksteissä esimerkiksi seuraavia konkreettisia keinoja: ensimmäiseen lauseeseen pysäyttävä/kiinnostava/yllättävä tieto tai ristiriita ja tämän jälkeen tiedon taustoittaminen, ensimmäisen lauseen meneminen suoraan konkreettiseen hetkeen, lopun tunnelman kohotus (rankoissa aiheissa), tilannekuvaus tarinoissa ja yhteisöllisyyden rakentaminen tekstissä. Tutkimuspuolella on aiemmin esitetty, että tämän hetken globaali trendi on, että ihmiset haluavat kasvavissa määrin vetäytyä verkosta ja löytää uudestaan intiimit ja aidot kohtaamiset, henkilökohtaisen vuorovaikutuksen sekä yhteisöllisyyden. On myös pohdittu, että tämä kehitys voi johtaa

tuottavampaan merkityksellisempään sosiaaliseen vuorovaikutukseen (Hardey & Atkinson 2018, 15-16.) Haastateltavien vastauksissa ei noussut esiin kuitenkaan ajatusta siitä, että yleisö haluaisi vetäytyä verkosta, joskin vallitsevan mediaympäristön koettiin sisältävä liika “hälinää” ja ärsykkeiden määrän sanottiin tuhoavan ihmisten keskittymiskykyä sekä sosiaalista älyä.

Saadaan ihminen mukaan ensimmäisellä lauseella, kiinnostavalla ristiriidalla tai, suoraan konkreettiseen hetkeen menemällä...Myöskin tosi yllättävä ja jämäkkä tieto, joka tulee heti...ja sit lähetää avaamaan, et miten tämmöseen on päädytty, ja mitä kaikkee sen takana on. -H3

Että me, jotka rakastamme klassista musiikkia tai rakastamme tietyn genren elokuvia, niin se yhteisön rakentaminen ja yhteisöllisyyden viljely retoriikassa ja kirjoitustyyliä, niin se voisi herättää kiinnostavuutta, tuoda lukijoita. -H4

Tunteiden lisääntyminen jutuissa herätti paljon kritiikkiä, mutta se nähtiin kuitenkin osaltaan tarpeellisena yleisön kanssa lähentymiseen. Tämä on täysin yhteneväinen Mervi Pantin (2010) toimittajatutkimuksen havainnon kanssa, että vaikka toimittajat suhtautuvat erittäin kriittisesti “tunnepitoisiin uutisiin”, he myös näkevät tunteet merkittävässä roolissa tiedon saattamisessa yleisölle ymmärrettävään muotoon.

Mulla on huono omatunto, jos mä käytän ihmistarinoita, enkä käytä [niitä] kuin, jos ne on kuvitusta sille asialla, joka on tutkimuksella näytetty. Tärkein kantava ajatus on uusi tieto ja se elämyksellinen tunne sopivassa tasapainossa...Tossa jutussa totuus on, että on paljon tehokkaampi työkalu saada ihmiset kuuntelemaan ja vakuuttumaan, kun se menee tunteiden kautta. -H1

Monissa vastauksissa nousi keskeisesti esiin journalismin läpinäkyvyyden ja avoimuuden tärkeys. Tämän tärkeyttä tukee myös useat aiemman yleisötutkimukset, joissa esimerkiksi juttujen taustoittaminen on saanut yleisö arvioimaan artikkelit huomattavasti luotettavimmiksi, informatiivisemmiksi ja läpinäkyvämmiksi. (Chen et al. 2019.) Läpinäkyvyydestä on kuitenkin myös todettu, että vaikkakin se selvästi lähentää journalismin yleisösuhdetta, kyse tuskin on mistään ihmeläkkeestä, joka ratkaisisi ongelman kokonaan. (Karlsson, 2010.) Haastateltavien vastauksissa ei vastaavaa asiaa nostettu esiin, vaan kaikki haastateltavat kokivat erittäin tärkeäksi, että jutut olisivat entistä läpinäkyvämpiä, eli niissä tuotaisi esiin lähteet, mahdolliset eettiset ongelmat, objektiivisen ja subjektiivisen tiedon erottaminen ja toimitustyön taustat.

Tähän parhaaksi keinoksi nähtiin, että yleisölle erotellaan selkeästi mielipiteellinen tieto faktatiedoista, tarjotaan lähdemateriaalit sekä avataan juttujen taustat. Erityisesti verkkojournalismissa koettiin tämän olevan helposti toteutettavissa. Useat haastateltavat myös toivoivat läpinäkyvyyden merkityksen korostuvan journalismin teossa ylipäätään.

Jos ajatellaan printtijuttua niin on ollu perinteisiä näin juttu tehtiin -boxeja, jotka tuntuu vanhanaikaisilta, mutta nykyisin niitäki pystyy digissä lisämateriaalilla lisäämään. Ja vaikka avaamaan koko tilastollinen taustamateriaali lukijoille. -H3

Vastauksissa nousi merkittävästi esiin yleisön tarve syvälliselle tiedolle. Mustan laatikon tavoin myös perusuutisissa nähtiin tarvetta taustoittamiselle, tulkintojen esittämiselle, aiheen laajemman kontekstin esiin nostamiselle, jolla journalismissa voidaan luoda kollektiivista ymmärrystä. Tähän löytyy myös teoriapuolen yleisötutkimuksista tukea (Adams, 2020). Mustan laatikon opiksi nousi haastateltavien mukaan yleisön arvostus perinteistä tutkivaa journalismia kohtaan. Myös toimittajat itse arvostivat paljon tutkivaa journalismia, mutta osa nosti esiin kritiikkiä median murroksen lisäämiin alan haasteisiin, jossa toimittajien pitäisi olla yhtä aikaa nopeita luotettavia että syvällisiä, eli pitäisi tuottaa laadukkaampia juttuja nopeammin. Alan vaatimukset koettiin ristiriitaisiksi.

Musta Laatikko konkretisoi, että hyvin tehdyt perustyöt jutun takana kantaa. -H3

.. tarve syvälliselle journalismille on olemassa. Että ei kerrota asioista, vaan uutistapahtumien tasolla, että mitä on tapahtunut, vaan tulkitaan ja asetetaan laajempaan kontekstiin, että luodaan kollektiivista ymmärrystä. -H2

Mustan laatikon koettiin opettaneen, että asiat tulee ilmaista niin selvästi, ettei siihen jää tulkinnan varaa. Esimerkkinä annettiin se, että pitkissä jutuissa lukijoiden lukutapaa voi ohjata selittämällä auki, mitä tekstissä on tulossa seuraavaksi, asioiden toistolla tai kokoamalla lopuksi yhteen läpi käytyä asiaa. Mustan laatikon nähtiin avanneen kirjoittajille sitä, miten yleisö tulkitsee ja lukee tekstejä. Tekstin selventämiseen viitattiin termillä “vääntää rautalankaa”.

Rautalanka, on oppinu että silloin ku puhuu sen jutun, ni täytyy olla selkeä, ja kertoa ehkä asiat useampankin kertaan. Kertoo, että mä aion nyt kertoa kolme pointtia, ja sen jälkeen kertoo ne pointit ja sit lopussa kertoo, et kerroin teille

kolme pointtia ja ne oli muuten by the way nää. Liottelen vähä, mutta jos kirjottaa pitkiä juttuja ni kyl tosi usein kriittist palautetta tulee siitä, et lukija on lukenut sen jutun sellasella tavalla, mikä ei oo tullu mulle mieleenkään. -H3

5. Yleisön hyödyt

Yleisön suhteen toimittajat kokivat tärkeäksi vuorovaikutuksen ja mahdollisuuden palautteeseen oli se sitten livetilaisuuksissa tai sosiaalisessa mediassa. Osa toimittajista näki, että yleisöstä on hyötyä uudenlaisten juttuideoiden tai tietojen johdosta. Tähänastinen Adamsin (2020) tutkimus antaa viitteitä siitä, että livejournalismia arvostetaan, ja että yleisö haluaa enemmän vuorovaikutusta ja livenä nähtyjä suoria/tuoreita uutisia. Esimerkkeinä yleisön kohtaamisesta nousivat Mustan laatikon lämpiökeskustelujen (Mustan laatikon esityksien jälkeen yleisöllä on mahdollista tavata toimittajia lämpiössä ja keskustella) lisäksi kirjeenvaihtajatapaamiset.

Vastataanhan me viesteihin ja kuunnellaanks me ihmisiä ja heidän ideoita. Mä luulen, että tässä journalismi toimii huonosti. Ihmisillä on paljo sellasia asioita mielessä, joista me toimittajat ei tiedetä mitään, eikä osata siks kysyä. -H3

Yleisö tuntuu tykkävän toimittajista. Että antaa yleisölle mahdollisuutta tulla iholle, just näitä livetilaisuuksia...muutenkin kuin Mustassa laatikossa. Meillähän on ne kirjeenvaihtajatapaamiset, ne tuntuu toimivan. -H5

Mustan laatikon yleisövuorovaikutuksesta puhuttaessa muutama haastateltavat nosti esiin *Helsingin Sanomien* aiemmat kansalaisjournalistiset kokeilut, joissa lukijat saivat osallistua journalistisen työn eri vaiheisiin, kuten juttujen ideointiin ja tiedonhankintaan. Kokeilut nähtiin työläiksi, mutta niillä koettiin olevan myös hyötyä yleisön lähentymiseen ja luottamuksen syntyyn. Työarjessa nähtiin tärkeäksi se, että yleisö pystyy halutessaan matalalla kynnyksellä tavoittamaan toimittajat. Yleisölähtöisyys kohtasi myös jonkun verran kritiikkiä, joten asenteet yleisöä kohtaan olivat ristiriitaisia.

...että olis kuitenkin [fiilis] lukijoilla, että me halutaan kutsuu heitä mukaan, me halutaan kuulla heidän ideoita ja tulkintoja aineistosta tai materiaalista, ja me halutaan tarjota avoimesti, se tapa, millä me tehään työtä. Mä luulen et sitä tarvitaan madaltamaan sitä kynnystä lukijoiden ja tekijöiden välillä. Ja, luomaan sitä luotettavuutta ja avoimuutta. Meidän täytyy jotenki olla semmoses jatkuvassa vuorovaikutuksessa lukijoiden kanssa. Ja siitä me ollaan kyl mun mielest ehkä viel valitettavankin kaukana. -H3

5 LIVEJOURNALISMIN OPPEJA - LAVALTA ARKEEN

Tässä luvussa käyn läpi tutkielman tutkimuskysymyksien kannalta tärkeimmät analyysitulokset. Arvioin lisäksi kriittisesti tutkimustulosten yleistettävyyttä, mitä uutta tulokset tarjoavat aiempaan tutkimukseen, ja miten ne hyödyttävät mahdollisesti journalismia tai journalisteja. Johtopäätöksissä esitän myös tutkimuksen pohjalta syntyneet jatkotutkimusehdotukset.

Tämän pro gradu -tutkielman aiheena on Musta laatikko -livejournalistien kokemukset livejournalismista ja sen tehokeinojen hyödyntämisestä yleisön sitouttamisessa. Livejournalismi on uusi kasvava journalismin muoto, joka on alkanut kiinnostaa akateemista tutkimusta. Kokeellista ja mukaansatempaavaa journalismia ei ole koskaan ollut yhtä paljon, mutta on edelleen harvinaista, että journalistit itse nousevat lavalle kertomaan uutistarinoita liveyleisölle (Adams, 2020). Suomessa livejournalismin edelläkävijä on *Helsingin Sanomien* Musta laatikko.

Median murros on ajanut alan ahtaalle ja näyttää siltä, että yleisö pirstaloituu tulevaisuudessa yhä enemmän eri julkaisukanavien pariin, jonka myötä kilpailu yleisön huomiosta kiristyy (esim. Nielsen & Selva, 2019). Journalismissa ja sen tutkimuksessa on tapahtunut tarpeellinen käänne yleisölähtöisyyteen (Costera Meijer & Bijleveld, 2016) ja uudet median innovaatiot, kuten livejournalismi, keskittyvät siihen, miten tehdä sisältöjä, joista yleisö on valmis maksamaan ja jotka kiinnostavat. Haasteena on kasvattaa yleisön luottamusta ja tätä kautta saada yleisöä sitoutettua journalismiin. Ratkaisuna on esitetty journalismin laadun määrittämistä uudelleen niin, että sisällöt ovat yleisölähtöisiä, eli vastaavat yleisön tarpeisiin (Costera Meijer, 2007). Aika näyttää olevan otollinen livejournalismin kaltaisille elämyksellisille journalismin ilmiöille, sillä yleisöt haluavat livekohtaamisia ja aitoja kokemuksia (Adams, 2020). Uudet journalismin muodot haastavat perinteisen jaottelun populaarin viihteen ja laadukkaan tiedon, sekä tunteen ja järjen välillä (Peters, 2011). Livejournalismin kaltaiset journalismin ja taiteen yhdistävät kokeilut voivatkin olla yhtä aikaa sekä viihdyttäviä että totuudenmukaisia (Tenenboim & Stroud, 2019).

5.1 Mustan laatikon erottelua ja oppeja

Tutkimuksessa selvitettiin ensin, miten livejournalismin toimittajien käyttämät yleisön sitoutumista, kiinnostusta ja läheisyyttä lisäävät keinot eroavat perinteisen journalismin tuotannon keinoista, ja mitä näistä oli opittu. Haastatteluaineiston temaattisessa analyysissä nousi esiin, että Mustan laatikon toimittajat pitävät livejournalismia perinteistä journalismia syvällisempänä, läpinäkyvämpänä, tarinallisempänä, subjektiivisempänä, tunteellisempänä ja vuorovaikutteisempänä journalismin muotona. Niin tarinallisuus, subjektiivisuus kuin tunteetkin nähtiin, kuten Pantti (2010) on todennut hyvinä journalismin tehokeinoina, jotka oikein käytettyinä lisäävät yleisön ymmärrystä, kiinnostusta ja sitoutumista, mutta jotka väärin käytettynä muodostavat uhan objektiivisuutta tavoittelevalle journalismille. Mustassa laatikossa ne kaikki olivat kuitenkin hyväksytyjä, koska yleisö ymmärsi ne "oikein".

Mustan laatikon livejournalismin voi sijoittaa mediakentällä uusiin journalismin muotoihin, joissa yhdistyvät kaksi kilpailevaa lähestymistapaa journalismin historiassa: tosiasioiden ja "toimittajan välittämän subjektiivisuuden" ympärille rakennetut tarinat (Chalaby, 1996). Voidaan siis sanoa, että Mustassa laatikossa perinteisten journalististen käytäntöjen ja prosessin kautta fiktiivisin keinoin yleisölle kerrotaan tositarinoita. Haastateltavat näkivät, kuten Neveu (2014) on tutkimuksessaan esittänyt, että journalismissa tarinallisuuden ja tunteiden avulla yleisöllä avautuu pääsy kokemuksiin ja elämyksiin, joihin heillä ei muuten välttämättä olisi pääsyä. Livejournalismin tarinallisuuteen liitettiin vahvasti myös omakohtaisuus tai subjektiivisuus. Tarinallisuuden, tunneilmaisun ja subjektiivisuuden nähtiin lisääntyneen journalismissa, kuten Wahl-Jorgensen (2019) on esittänyt puhuessaan journalismin "tunnekäänteestä". Toimittajat kokivat kuitenkin tarinankerronnan pahimmillaan vääristävän ja manipuloivan tosiasioita (esim. Mäkelä et. al. 2018). Tunteiden on toimittajien mielestä oltava "aitoja", eli tultava luonnollisesti aihevalintojen tai omakohtaisten kokemusten kertomisen "sivutuotteena". Osa haastateltavista suhtautui hyvin kriittisesti myös subjektiiviseen journalismiin ja esimerkiksi objektiivisuutta tavoitteleva uutisjournalismi haluttiin säilyttää erillään journalismin subjektiivisemmista muodoista. Karlsson ja Clerwall (2018) ovat myös havainneet yleisötutkimuksessaan, että toimittajan

subjektiivisen mielipiteen ilmaisuun suhtauduttiin ristiriitaisesti; toiset pitivät sitä luottamusta lisäävänä tekijänä ja toiset taas kokivat sen tarpeettomaksi. Haastateltavat eivät nostaneet esiin kirjallisuudessa esitettyä pohdintaa, että objektiivisuuden sijaan journalismissa voitaisiin asettaa keskeiseen asemaan subjektiivisuus (Carpentier, 2003). Vastauksista ilmenee kuitenkin, kuten myös Chadwick (2013) on journalismista esittänyt, että laadukas journalismi voi olla yhtä aikaa sekä objektiivista että subjektiivista.

Läpinäkyvyys nousi erittäin keskeiseksi teemaksi analyysissä. Haastateltavat kokivat, että Musta laatikko oli tarinallisuudessa läpinäkyvämpää journalismia, koska siinä käytiin avoimemmin läpi jutunteon prosesseja ja taustoja. Lisäksi Mustassa laatikossa eroteltiin selkeästi subjektiivinen ja faktoille perustuvan objektiivisen kerronta toisistaan. Haastateltavat eivät liittäneet Karlssonin (2010) tavoin läpinäkyvyyden käsitteeseen osallistamisen läpinäkyvyyttä, jossa yleisö pääsisi osallistumaan jutuntekoon tai kommentointiin. Mustan laatikon esityksissä läpinäkyvyys oli osan haastateltavista mielestä helpommin toteutettavissa ja yleisesti läpinäkyvyyden koettiin lisänneen merkittävästi yleisön kiinnostusta ja luottamusta. Myös tutkimuskirjallisuudessa toteutetut yleisötutkimukset antavat tukea sille, että journalististen prosessien avaaminen lisää yleisön luottamusta (Chen et. al. 2019).

Livejournalismin tehovoima perustuu haastateltavien mukaan myös toimittajien inhimillisen aitoon läsnäoloon, yhteistyöhön ja yleisön kohtaamiseen. Mustassa laatikossa live-läsnäolon kautta yleisöön syntyi läheisempi suhde. Livejournalistit saivat esityksistään positiivista yleisöpalautetta, mikä loi tunteen, että yleisö oli heidän puolellaan. Haastateltavat kokivat tämän ja ylipäätään yleisön tavoittamisen voimaannuttavaksi. Yhtä lailla Adams (2020) on havainnut livejournalismin yleisötutkimuksessa, että livejournalismi inhimillistää journalismia ja yleisö suhtautuu esityksien toimittajiin positiivisesti. Yleisövuorovaikutuksesta toimittajat puhuivat termeillä “leirinuohtotunnelma” ja “etsitään yhdessä selityksiä maailmasta”. Yleisölähtöisyyteen suhtauduttiin silti myös kriittisesti, koska osan mielestä liiallinen yleisön miellyttäminen uhkaa journalistista riippumattomuutta, kuten kirjallisuudessakin on esitetty (Karlsson, 2011). Journalismin yleisösuhteessa nähtiin ylipäätään

parantamisen varaa ja moni kertoi Mustan laatikon tehneen näkyväksi sen, minkä Adamskin (2020) on havainnut tutkimuksessaan, että yleisöllä on tarve ja halu olla yhteydessä toimittajiin.

5.2 Hyödyntämistä - lavalta arkeen

Mustan laatikon tehokeinojen erottelun ja oppien pohjalta, tutkimuksessa tarkasteltiin, miten Mustan laatikon oppeja voisi hyödyntää tai soveltaa journalismiin laajemmin vallitsevassa mediaympäristössä. Livejournalistien vastausten mukaan Musta laatikko toi *Helsingin Sanomia* lähemmäs yleisöä ja laajensi käsitystä journalismin teosta. Siihen, onko Mustalla laatikolla vaikutusta journalismin kenttään laajemmin, haastateltavista osa suhtautui kriittisesti tai ainakin varovaisesti media-alan vallitsevan tilanteen takia. Pieni osa koki Mustan laatikon merkityksen isossa kuvassa lopulta jäävän marginaaliseksi, pienelle porukalle kovalla työllä tuotetuksi journalismiksi. Kritiikki osuu osittain yhteen Neveun (2004) ja Cropfin (2008) kritiikin kanssa, että livejournalismin kaltaiset ilmiöt ovat rajatulle yleisölle tuotettua ns. “eliittijournalismia”.

Moni tunsu saaneensa Mustasta laatikosta pitkään kaipaamaansa yhteisöllisyyttä, sparrausta ja yhteishenkeä, jotka mahdollistivat ylittämään itsensä ja antoivat tukea työhön. Kaikki haastateltavat sanoivat myös, että Mustan laatikon syvälinen editointi ja työskentely tiimissä teki tekstistä ja esityksestä laadukkaamman sekä antoi siihen uudenlaisia ideoita. Editointia toivottiin enemmän, mutta sen toteutumiseen toimituksen arjessa suurin osa suhtautui kriittisesti ajan ja resurssien puutteen takia. Yhteistyö kollegoiden kesken taas on asia, joka voisi olla ainakin jossain määrin siirrettävissä säännöllisemmäksi työtavaksi toimitukseen.

Editoinnista ja yleisövuorovaikutuksesta haastateltavat sanoivat oppineensa, miten tärkeää artikkelin rytmi, asioiden pelkistäminen, aloitus ja ihan ensimmäinen lause on. Tärkeimmät opit tarinankerronnasta olivat, että tekstiin kannattaa liittää tilannekuvauksia elävöitettyinä kaikkien aistien havainnoilla ja omakohtaisilla tarinoilla. Mustassa laatikossa kerronnassa oli tärkeää lisäksi pienet yksityiskohdat ja

hengähdystauot ylimääräisten sanojen/lauseiden avulla. Musta laatikko oli opettanut sitä, miten yleisö tulkitsee tekstejä, ja asiat tuleekin aina ilmaista niin, ettei siihen jää yleisölle tulkinnan varaa. Suurin osa haastateltavista oli sitä mieltä, että tämän päivän yleisö kaipasi tarinallisuutta ja tunteiden ilmaisua. Tätä tukevat myös tutkimuskirjallisuuden havainnot (esim. Wahl-Jorgensen). Vaikka livejournalistit tunnustivat tarpeen yleisölähtöisen sisällön tuottamiseen, eli esimerkiksi tarinallisuuden käyttöön, suhtautuivat he siihen osin hyvin kriittisesti. Kuten kirjallisuudessakin on esitetty, tuntuu että toimittajat ovat lisääntyvässä tunnepitoisessa mediaympäristössä yhtä aikaa sekä vastahakoisia että halukkaita ottamaan käyttöön tunnepitoisia ja sitouttavia tarinankerrontakäytäntöjä (Papacharissi, 2015). Ja kuten Pantti (2010) on toimittajatutkimuksessaan havainnut; toimittajat suhtautuvat erittäin kriittisesti “tunnepitoisiin uutisiin”, mutta näkevät samalla tunteet merkittävässä roolissa tiedon saattamisessa yleisölle ymmärrettävään muotoon. Osa haastateltavista ilmaisi kuitenkin kiinnostuksen kirjoituskeskukselle, jossa käytäisiin läpi tarinankerrontaan liittyviä rakenteellisia ja kiinnostusta lisääviä keinoja. Uutistoimittajilla oli kiinnostusta enemmän kuin featurekirjoittajilla, jotka hyödynsivät arkityössä enemmän tarinankerronnan tehokeinoja.

Toimittajat kokivat erittäin tärkeäksi, että jutut olisivat entistä läpinäkyvämpiä, ja myös kirjallisuudessa on korostunut läpinäkyvyyden tärkeys journalismissa sisältöjen kiinnostavuuden ja luottamuksen lisääjinä (esim. Singer 2017). Karlsson ja Clerwall (2018) ovat kuitenkin esittäneet, että mediasisältöjen läpinäkyvyys tuskin ratkaisee journalismin luottamusongelmaa, mutta se voi toki toimia hyvänä selkärankana journalismille. Haastateltavat kokivat, että erityisesti verkkojournalismissa läpinäkyvyys olisi helposti toteutettavissa ja sen käyttöä tulisi lisätä. Läpinäkyvyyden mahdollisuuksia olisikin hyvä tutkia lisää ja kehittää käytäntöjä sen toteuttamiseen laajemmin toimituksissa.

Mustan laatikon voimannuttavaksi opiksi nousi toimittajien mukaan yleisön arvostus perinteistä tutkivaa journalismia ja merkityksellistä tietoa kohtaan. Nielsen ja Selva (2019) ovatkin esittäneen journalismiennusteessaan, että hitaan journalismin tuotanto tulee kasvamaan samalla, kun yleisö sosiaalisen median sijaan suuntaan huomionsa

merkitykselliseen sisältöön. Toimittajat kokivat, että Mustan laatikon syvälinen editointi ja pitkä pohjatyö tuottivat syvällisempää ja merkityksellisempää tietoa sekä tutkivaa journalismia. Haastateltavien vastauksista kävi myös ilmi, että Mustan laatikon tavoin, perusuutisissa oli samaa tarvetta taustoittamiselle, tulkinnoille ja aiheen laajemman kontekstin esittämiseksi kollektiivisen ymmärryksen luomiseksi. Aiheeseen paneutumisesta oli lisäksi se hyöty, että se toimittajien mukaan tuotti paitsi pidemmän ja syvällisemmän artikkelin runkolehteen myös muita “spin-off-juttuja”. Hitaan journalismin lisääminen toimituksessa voisi potentiaalisesti johtaa laadukkaampiin, syvällisempiin ja yleisölähtöisempiin juttuihin.

Mustan laatikon myötä syntyneistä uudennlaisista ideoista mainittiin muun muassa podcastit, journalistinen essee ja verkkouutinen, johon yhdistettäisiin toimittajan videoanalyysi. Podcastien ja livejournalismin subjektiivisemmassa sekä intiimissä tarinankerronnassa löytyi paljon yhtäläisyyksiä, ja ne ovatkin nähty journalismin yleisökäänteen sekä tunnekäänteen mukanaan tuomiksi uudennlaisiksi journalismin muodoiksi (Costera Meijer 2013). Haastateltavien kokemukset, livejournalismin suosio ja kirjallisuus antavat viitteitä siitä, että journalismiin tarvitaan uusia luovia ideoita sekä kokeiluja (Downie ja Schudson, 2009) ja Musta laatikko toimii hyvänä avauksen journalismin innovaatioille. Näitä ruokkimaan olisikin mahdollista kokeilla esimerkiksi innovaatiotyöpajoja tai rohkeasti lähteä kehittämään uudennlaisia juttutoteutuksia, kuten podcast-ohjelmia, journalistisia esseitä ja verkkoanalyysijä.

Yleisövuorovaikutus ja mahdollisuus palautteen antoon oli se sitten arkityössä, livetilaisuuksissa tai sosiaalisessa mediassa koettiin tärkeäksi yleisön sitoutumisen ja luottamuksen kannalta. Yleisötutkimuksen puolelta tähän löytyy tukea Adamsin (2020) livejournalismitutkimuksesta, jossa toimittajien kohtaaminen ja mahdollisuus osallistua keskusteluun näyttivät lisänneen yleisön luottamusta toimittajiin. Esimerkkeinä hyvistä tavoista kohdata yleisön kanssa nousivat Mustan laatikon lämpiökeskustelujen lisäksi kirjeenvaihtajatapaamiset. Yksi haastateltavista ehdotti myös, että kansalaisjournalistisia kokeiluja tehtäisiin toisinaan, mutta osa piti niitä työläinä korostaen samalla, että yleisöstä on tosin hyötyä uudennlaisten juttuideoiden tai tietojen kannalta. Karlsson ja Clerwall (2018) yleisötutkimus on kuitenkin antanut viitteitä siitä,

että mitä enemmän yleisöllä on mahdollisuus osallistua uutisen tekoon tai kommentointiin, sitä vähemmän juttua arvostetaan.

5.3 Kohti kriittistä pohdintaa ja miten tästä eteenpäin?

Musta laatikko ilmentää hyvin tämän hetken mediaympäristöä ja journalismin trendejä. Mustan laatikon livejournalismiprojektin merkitys tekijöilleen oli ennen kaikkea journalistisen osaamisen vahvistaminen ja positiivinen voimaantumisen siinä mielessä, että yleisöä ei olekaan kadotettu ja yleisöstä löytyy paljon myötämielistä tukea journalismille. Tutkimus toi siis uudenlaista näkemystä journalismin ja yleisön suhteesta tällä hetkellä Suomessa.

Tutkimuksessa löytyi paljon vastauksia siihen, miten Mustan laatikon toimittajat kokivat livejournalismin teon eroavan perinteisen journalismin tekemisestä, ja minkälaisia oppeja kokemuksesta oli jäänyt. Suuri osa analyysin tuloksista oli odotettuja tutkielman teoriapohjan havaintojen ja oman kokemukseni kannalta. Analyysi siis vahvisti monia aiempia journalismin tutkimuksen teoreettisia tutkimustuloksia ja havaintoja, mutta tuotti kuitenkin samalla täysin uutta tietoa livejournalistien kokemuksista ja livejournalismista ilmiönä, joita ei ole juurikaan tutkittu aiemmin. Tuloksien pohjalta on mahdollista kehittää edelleen yleisölähtöistä livejournalismigenreä, ja havainnoista löytyy myös uusia ajatuksia journalismin kentän uudistamiseen livekontekstin ulkopuolella. Livejournalismin tehokeinojen hyödyntäminen livejournalismigenren kehittämisessä avaa ajatuksia, kuten Adams (2020) on esittänyt, että yleisöä voitaisiin ottaa mukaan syvällisemmin livejournalisminäytöksissä ja vaikka täydentää julkaisuja yleisöltä saatujen tietojen mukaan. Livejournalismin järjestämistä myös muualla kuin teatteriympäristössä olisi mahdollista pohtia, kuten myös livejournalismin tuontia mukaan esimerkiksi koulutukseen (Adams, 2020). Livejournalismiesityksissä olisi mahdollista miettiä myös erilaisia uusia tekniikoita ja tyylejä, kuten vaikka improvisaatiota.

Haastatteluaineistossa uudenlaisia ideoita livejournalismin tehokeinojen soveltamisesta olivat muun muassa kirjoitusklinikat, syvälinen editointi, toimittajien yhteistyö, läpinäkyvyyden lisääminen, toimittajien ja yleisön tapaamiset sekä uudenlaiset muodot,

kuten journalistiset esseet, podcastit ja omakohtaiset videoanalyysit. Median murroksen synnyttämien alan haasteiden, kuten toimittajien ajan- ja resurssien puutteen takia, jää kuitenkin nähtäväksi, onko esimerkiksi editointia ja hidasta tutkivaa journalismia mahdollista lisätä toimituksessa. Moni haastateltava olikin kriittinen alan kehitystä kohtaan, jossa toimittajien pitäisi olla yhtä aikaa nopeita, luotettavia ja syvällisiä. Alan vaatimukset koettiin ristiriitaisiksi. Tutkimuksessa keskeiseksi teemaksi nousseen läpinäkyvyyden lisäämisessä sekä kokonaan uusissa luovissa sekä innovatiivisissa journalististen konseptien kehittämisessä apuna taas voisi toimia innovaatiotyöpajat, joissa toimittajilla olisi rauhassa aikaa käyttää vahvaa journalistista mielikuvitustaan. Ideoiden yleistettävyyttä alalle laajemmin vaatii myös lisätutkimusta ja keskittymistä kokeellisesti testaamaan erilaisia ideoita. Tutkimus kartoitti kuitenkin hyvän perustan tällaiselle journalismin tuotekehitykselle. Tästä on hyvä jatkaa eteenpäin ja tähän livejournalismin tutkimushanke tähtääkin.

Tutkimuksen havainnot toivat esiin jonkin verran livejournalismin tekijöiden näkökulmasta yleisöä sitouttavia keinoja, joilla voitaisiin lisätä yleisölähtöistä sisällöntuotantoa ja käytäntöjä tiedotusvälineissä laajemmin. Osa toimittajista arvioi kuitenkin kriittisemmin livejournalismin merkitystä alalle kuin alan tutkijat. Tämä todennäköisesti johtuu median murroksesta ja alan tilasta. Molemmat tuntuivat kuitenkin kokevan livejournalismin hyvänä avauksena uusille ideoille. Kuten Neveu (2014) on esittänyt, että olisi typerää ehdottaa, että tämä journalismi olisi tulevaisuudessa ammatin ydin, mutta tutkivan narratiivinen journalismi, joksi livejournalismikin on määriteltävissä, kehittäminen on yksi journalismin uudistumisen mahdollisuuksista. Ja kuten Downie ja Schudson (2009) ehdottavat, journalismiin tarvitaan useita luovia sekä uusia ideoita. Innovaatiojournalismille näyttää olevan alalla tilausta. Kuten Posetti (2019) korostaa, journalismin olisi hyvä keskittyä uudelleen journalismi-innovaatioiden, yleisön tarpeiden ja journalististen käytäntöjen perusteisiin.

Yleisölähtöisen livejournalismin tehokeinojen hyödyntämisen suhteen haasteeksi näyttää nousevan, kuten aiemmin tutkimuksissa on havaittu, että toimittajat tuntuvat olevan samaan aikaan sekä vastahakoisia että halukkaita ottamaan käyttöön tunnepitoisia ja sitouttavia tarinankerrontakäytäntöjä (Papacharissi, 2015). Tämän

tutkimuksen pohjalta voidaan kuitenkin esittää, että on tarttuva syvällisesti ja luovasti siihen, miten livejournalismin yleisöä sitouttavia keinoja voisi hyödyntää laajemmin journalismin kentällä ja tähän tarvitaan erityisesti journalismin yleisötutkimusta. On tärkeää verrata toimittajahaastatteluiden tuloksia hankkeen muihin tutkimustuloksiin ja näyttää siltä, että katse suuntautuukin erityisesti yleisötutkimukseen. Yleisötutkimuksen saralta löytyy paljon tietoa yleisön tarpeista tässä vallitsevassa mediaympäristössä. Hyvänä lisänä voisi toimia myös toimittajahaastattelujen kvantitatiivinen tutkimus, mutta on todennäköistä, että syvällisempää tietoa livejournalismista saadaan laadullisella tutkimuksella, jonka analyysissä on helppo nähdä, että mikään ei tule koskaan loppuun tulkituksi, vaan kutsuu muita tutkijoita jatkamaan tutkimusta.

Iso kysymys tutkimuksessa ja alalla lopulta on, että vaikka yleisö haluaisi tietäntyyppistä sisältöä, kuten hidasta tutkivaa narratiivista journalismia, onko sen tuottaminen taloudellisesti kannattavaa. Mitään takeita sille ei ole. Toisaalta mitään takeita ei ollut sillekään, että Mustan laatikon livejournalismi kiinnostaa tai kannattaa, mutta niin se yllätti, ja kenties eniten itse esiintyvät journalistit.

LÄHTEET

Adams, Catherine. (2020): NEWS ON STAGE: Towards Re-configuring Journalism through Theatre to a Public Sphere. *Journalism Practice*, DOI:10.1080/17512786.2020.1771754

Afifi, W. A. (2007). Nonverbal communication. In B. B. Whaley & W. Samter (Eds.), *Explaining communication: Contemporary theories and exemplars* (s. 39–60).

Alasuutari, Pertti. (2011). *Laadullinen tutkimus 2.0*. Osuuskunta Vastapaino.

Alastalo, Marja & Åkerman, Maria. (2010). Asiantuntijahaastattelun analyysi: Faktojen jäljillä. Teoksessa Ruusuvuori, Johanna; Nikander, Pirjo & Hyvärinen, Matti (toim.) *Haastattelun analyysi*. Osuuskunta Vastapaino. Tampere.

Alastalo, Marja; Åkerman, Maria & Vaitinen, Tiina. (2017). Asiantuntijahaastattelu (luku 9). Teoksessa Hyvärinen, Matti; Nikander, Pirjo; Ruusuvuori, Johanna. *Tutkimushaastattelun käsikirja*. Osuuskunta Vastapaino. Tampere.

Allen, David S. (2008). “The Trouble with Transparency: The Challenge of Doing Journalism Ethics in a Surveillance Society.” *Journalism Studies* 9 (3): 323–340. doi:10.1080/14616700801997224.

Apunen, Matti. (2010): Hei toimittaja, ketä kannatat? *Helsingin Sanomat* 7.9.2010.

Baack, Stefan (2018). Practically Engaged. The entanglements between data journalism and civic tech. *Digital Journalism*, 6(6), 673-692. <https://doi.org/10.1080/21670811.2017.1375382>

Barnes, R. (2014). The “ecology of participation”. *Digital Journalism*, 2(4), 542-557.

Beckett, C. & Deuze, M. (2016). On the Role of Emotion in the Future of Journalism. *Social Media + Society* 2 (3):1-6. doi: 10.1177/2056305116662395.

Blau, Herbert. (2003). “Odd Anonymous Needs: The Audience in a Dramatized Society.” In *Critical Concepts in Literary and Cultural Studies: Performance*, Vol. 2, edited by Philip Auslander, 269–281. London: Routledge.

Bodek, Richard. (1991). “We are the Red Megaphone!": Political Music, Agitprop Theater, Everyday Life and Communist Politics in Berlin during the Weimar Republic.” PhD diss., University of Michigan.

Botham, Paola. (2008). “From Deconstruction to Reconstruction: A Habermasian Framework for Contemporary Political Theatre.” *Contemporary Theatre Review* 18 (3): 307–317.

- Braun V. & Clarke V. 2006. Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology* 3 (2), 77–101.
- Carey, James W. (2019). The Problem of Journalism History. *Journalism History* Volume 1, 1974 - Issue 1, s. 3-27. <https://doi.org/10.1080/00947679.1974.12066714>
- Carpentier, Nico. (2003). *Reclaiming the Media*, Bristol: Intellect Books.
- Chadwick, A. (2013). *The Hybrid Media System: Politics and Power*. New York: Oxford University Press.
- Chalaby, Jean K. (1996). Journalism as an Anglo-American Invention: A Comparison of the Development of French and Anglo-American Journalism, 1830s-1920s. *European Journal of Communication*, 11:202-326. Doi: 10.1177/0267323196011003002.
- Chen, Gina Masullo, Curry, Alex, & Whipple, Kelsey. (2019). Building trust: What works for news organizations. Center for Media Engagement. <https://mediaengagement.org/research/building-trust>
- Costera Meijer, Irene & Bijleveld, Hildebrand P. (2016). Valuable Journalism: Measuring news quality from a user’s perspective. *Journalism Studies*, 17(7), 827-839. <https://doi.org/10.1080/1461670X.2016.1175963>
- Costera Meijer, Irene. (2007). The paradox of popularity. *Journalism Studies*, 8:1, 96-116. Doi: 10.1080/14616700601056874.
- Costera Meijer, Irene. (2013). Valuable Journalism: A Search for Quality from Vantage point of the User. *Journalism: Theory, Practice & Criticism* 14 (6): 754-770.
- Coward, R. (2013). *Speaking Personally: The Rise of Subjective and Confessional Journalism*. London: Palgrave Macmillan.
- Cropf, Robert. (2008). “The Virtual Public Sphere.” In *Encyclopedia of Multimedia Technology and Networking*, edited by Margherita Pagani, 1525–1530. IGI Global.
- Dale, K.R., Raney, A.A., Janicke, S.H., Sanders, M.S. & Oliver, M.B. (2017). YouTube for Good: A Content Analysis and Examination of Elicitors of Self-Transcendent Media. *Journal of Communication*, 67(2017) 897–919.
- Dennis, Everette E. & Merrill, John Calhoun. (1984). *Basic Issues in Mass Communication: A Debate*. Prentice Hall College.
- Deuze, M. (2003). The web and its journalisms: considering the consequences of different types of newsmedia online. *New Media & Society*, 5(2), 203–230.
- Deuze, M. (2005). What is journalism? Professional identity and ideology of journalists reconsidered. *Journalism*, 6(4), 442-464.

- Deuze, M. (2008). The Professional Identity of Journalists in the Context of Convergence Culture. *Observatorio (OBS*) Journal*, 7(2008), 103-117x.
- Domingo, David & Heikkilä, Heikki. (2012). Media Accountability Practices in Online News Media. *The Handbook of Global Online Journalism*, First Edition. Edited by Eugenia Siapera and Andreas Veglis. Published 2012 by John Wiley & Sons, Inc.15.
- Domingo, D., Masip, P. & Costera Meijer, I. (2015). Tracing Digital News Networks. *Digital Journalism*, 3(1), 53-67.
- Downie, Leonard. & Schudson, Michael. (2009). "The Reconstruction of American Journalism." *Columbia Journalism Review*, http://www.journalism.columbia.edu/system/documents/1/original/Reconstruction_of_Journalism.pdf
- Epstein, Edward Jay. (1973). *News from Nowhere*, New York: Vintage Press.
- Erho, N. (28.4.2016). Journalismia livenä. *Journalisti*. Haettu osoitteesta <https://www.journalisti.fi/artikkelit/2016/6/journalismia-liven/>
- Eskola, Jari & Suoranta, Juha (1998): *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Vastapaino.
- Friedlander, E & Lee, J. 2004. *Feature Writing for Newspapers and Magazines. The Pursuit of Excellence*. New York: Pearson.
- Gröndahl, L., Suutela, H. & Männistö, A. (eds.) (2017). *Journalistisen dokumenttiteatterin mahdollisuus*. Tampere: University of Tampere.
- Guest, G., MacQueen, K. M. & Namey, E. E. (2012). *Applied thematic analysis*. U.S.A: SAGE.
- Gürsel, Z. D. 2009. U.S. Newsword: The Rule of Text and Everyday Practices of Editing the World. In *The Anthropology of News & Journalism*, edited by S. E. Bird, 35-53. Boolington: Indiana University Press.
- Haikarainen, Riikka (29.05.2015): Journalismi muuttui live-tapahtumaksi, joka myy salit loppuun. *Helsingin Sanomain Säätiön Stipendiblogi*. <https://www.stipendiblogi.fi/journalismi-muuttui-live-tapahtumaksi-joka-myy-salit-loppuun.html>. Viitattu 23.4.2020.
- Heikkilä, Heikki & Ahva, Laura & Siljamäki, Jaana & Valtonen, Sanna (2012). *Kelluva kiinnostavuus. Journalismin merkitys ihmisten sosiaalisissa verkostoissa*. Tampere: Vastapaino.
- Helsingin Sanomain Säätiö. (2019). *The power of live journalism – from insights to applications*.

<https://www.hssaatio.fi/apurahat/the-power-of-live-journalism-from-insights-to-applications/>. Viitattu 23.4.2020.

Harbers, Frank. (2016). Time To Engage. Digital Journalism, DOI:10.1080/21670811.2015.1124726.

Harcup, Tony (2016b) Slow journalism. A Dictionary of Journalism. Oxford University Press. eISBN: 9780191744365.

Hardey, Mariann, & Rowland Atkinson. (2018). "Disconnected: Non-Users of Information Communication Technologies." Sociological Research Online, 1360780418764736. <http://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/1360780418764736>.

Hartsock, John C. (2000) A History of American Literary Journalism: the emergence of a modern narrative form, Amherst: University of Massachusetts Press.

Hitaan journalismin yhdistys ry. (2020). Mikä hitaan journalismin yhdistys? (www.hidasjournalismi.fi). Viitattu 26.10.2020.

Hirsjärvi, Sinikka & Hurme, Helena (2015): Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö.

Hirsjärvi, Remes, & Sajavaara (1997): Tutki ja kirjoita. Kirjayhtymä: Helsinki.

Hyvärinen, Matti. (2017). Haastattelun maailma. Teoksessa Hyvärinen, Matti; Nikander, Pirjo & Ruusuvuori, Johanna. Tutkimushaastattelun kasikirja. Osuuskunta Vastapaino. Tampere.

Hänninen, Anna Eveliina (2020): Livejournalismin voima -yleisötutkimusaineiston raportti. (Julkaisematon tutkimusraportti).

Juvonen, Tuula. (2017). Sisäpiirihaastattelu (luku 19). Teoksessa: Hyvärinen, Matti; Nikander, Pirjo & Ruusuvuori, Johanna. Tutkimushaastattelun kasikirja.

Kansallisteatteri. (2020). Musta laatikko. Laatujournalismia ainutlaatuisena elävänä esityksenä! <https://kansallisteatteri.fi/esitys/musta-laatikko/>. Viitattu 23.4.2020.

Karlsson, Michael. (2010). "Rituals of Transparency." Journalism Studies 11 (4): 535–545. doi:10.1080/14616701003638400.

Karlsson, Michael & Clerwall, Christer. (2018). Transparency to the Rescue? Evaluating citizens' views on transparency tools in journalism. Journalism Studies s. 1923-1933. <https://doi.org/10.1080/1461670X.2018.1492882>

Kilgo, Danielle K. Lough, Kyser & Ried, Martin J. (2017). Emotional appeals and news values as factors of shareworthiness in Ice Bucket Challenge coverage. *Digital Journalism* s. 267-286. <https://doi.org/10.1080/21670811.2017.1387501>

Koivuranta, R., & Mahlamäki, H. (28.9. 2016). HS:n toimittajat paljastavat koskettavien juttujen tarinat yleisön edessä. *Helsingin Sanomat*. Haettu osoitteesta <https://www.hs.fi/kulttuuri/art-2000002922997.html>

Kormelink, T.G. & Costera Meijer, I. (2015). Truthful or Engaging? *Digital Journalism*, 3(2), 158-174.

Kovach, Bill & Rosenstiel, Tom. (2011). *Blur: How to Know What's True in the Age of Information Overload*. London: Bloomsbury.

Kuutti, H. & Puro, J-P. 1998. *Mediasanasto*. Jyväskylä: Atena.

Kvale & Brinkmann (2009): *InterViews. Learning the Craft of Qualitative Research Interviewing*. Sage: Los Angeles, London, New Delhi, Singapore.

Küng, L. (2017). *Going Digital: A Roadmap for Organisational Transformation*. Reuters Institute for the Study of Journalism, University of Oxford.

Larson, Christine (2015). Live publishing: the onstage redeployment of journalistic authority. *Media, Culture & Society*, 37(3), 440–459.

Lehtisaari, Katja, Villi, Mikko, Grönlund, Mikko, Lindén, Carl-Gustav, Mierzejewska, Bozena I., Picard, Robert G., & Röpnack, Axel. (2018). Comparing Innovation and Social Media Strategies in Scandinavian and US Newspapers. *Digital Journalism*, 6(8), 1029–1040.

Lewis, S.C. (2012). The tension between professional control and open participation. *Information, Communication & Society*, 15(6), 836-866

Lyytinen, J. (4.1.2016). Helsingin Sanomat tuo journalismin ja toimittajat näyttämölle – tapahtumien sarja alkaa helmikuussa. *Helsingin Sanomat*. Haettu osoitteesta <https://www.hs.fi/kulttuuri/art-2000002877899.html>

Lyytinen, J. (2020). Pulling back the curtain: How live journalism is re-engaging news audiences. Reuters Institute Fellowship Paper. University of Oxford. Haettu osoitteesta <https://reutersinstitute.politics.ox.ac.uk/pulling-back-curtain-howlive-journalism-re-engaging-news-audiences>

Manning, J., & Kunkel, A. (2014). *Researching interpersonal relationships: Qualitative methods, studies, and analysis*.

Maras, S. (2013). *Objectivity in Journalism*. Cambridge: Polity.

Mersey, R.D., Malthouse, E.C. & Calder, B.J. (2010). Engagement with Online Media. *Journal of Media Business Studies*, 7(2), 39-56.

Mujica, C. & Bachmann, I. (2018). The Impact of melodramatic News Coverage on Information Recall and Comprehension. *Journalism Studies* 19 (3): 334-352.

Mäkelä, M., Björninen, S., Karttunen, L., Nurminen, M., Raipola, J. & Rantanen, T. (2018). Kertomuksen vaarat – Kokemuspuhe, eksemplumin paluu ja aikalaiskriittinen narratologia. *Avain*, 1/18, 90-93.

Erik Neveu. (2014). Revisiting Narrative Journalism as One of The Futures of Journalism. *Journalism Studies*, Taylor & Francis (Routledge): SSH Titles, 2014, 15 (5), s.533 - 542.

Erik Neveu. (2016). On not going too fast with slow journalism. *Journalism Practice*, 10:4, DOI:10.1080/17512786.2015.1114897.

Newman, Nic. (2019). Journalism, Media, and Technology Trends and Predictions 2019. Reuters Institute for the Study of Journalism, Digital News Report January 2019. https://reutersinstitute.politics.ox.ac.uk/sites/default/files/2019-01/Newman_Predictions_2019_FINAL_2.pdf

Nielsen, Rasmus Kleis & Selva, Meera. (2019). More Important, But Less Robust? Five Things Everybody Needs to Know about the Future of Journalism. Reuters Institute. https://reutersinstitute.politics.ox.ac.uk/sites/default/files/2019-01/Nielsen_and_Selva_FINAL_0.pdf

Pantti, Mervi. (2010). The Value of Emotion: an Examination of Television Journalists' Notions on Emotionality. *European Journal of Communication* 25 (2):168-181.

Papacharissi, Zizi. (2015). Toward New Journalism(s). Affective news, hybridity, and liminal spaces. *Journalism Studies*, s. 27-40. Volume 16, 2015 - Issue 1. <https://doi.org/10.1080/1461670X.2014.890328>

Pelias, R. J. (2014). *Performance: An alphabet of performative writing*. Walnut Creek, CA: Left Coast Press.

Peters, Chris (2011). Emotion aside or emotional side? Crafting an 'experience of involvement' in the news. *Journalism*, 12(3), 297-316.

Picone, I. (2016). Grasping the Digital News User. *Digital Journalism*, 4(1), 125-141.

- Posetti, J. (2018). Time to step away from the ‘bright, shiny things’? Towards a sustainable model of journalism innovation in an era of perpetual change. The Reuters Institute for the Study of Journalism, University of Oxford.
- Ruusuvuori, Johanna; Nikander, Pirjo & Hyvärinen, Matti (toim.). (2010). Haastattelun analyysin vaiheet. Teoksessa Haastattelun analyysi. Osuuskunta Vastapaino. Tampere.
- Raeijmaekers, Daniëlle & Maesele, Pieter. (2017). In objectivity we trust? Pluralism, consensus, and ideology in journalism studies. *Journalism* 2017, Vol. 18(6) 647–663. <https://doi.org/10.1177/1464884915614244>. SAGE.
- Rosen, Jay. (1996) *Getting the Connections Right*, New York: Twentieth Century Fund.
- Ruotsalainen, Juho. (2019): *Ethnographic notes, categories and descriptions - Musta laatikko 2019*. (Julkaisematon tutkimusraportti).
- Ruotsalainen, Juho, Hujanen, Jaana & Villi, Mikko. (2019). A Future of journalism beyond the objectivity-dialogue divide? Hybridity in the news of entrepreneurial journalists. *Journalism* 1-19. SAGE. <https://doi.org/10.1177/1464884919867216>
- Sanoma. (4.1. 2016). Helsingin Sanomat tuo huippujournalismin näyttämölle. Tiedote. Haettu osoitteesta <https://sanoma.fi/tiedote/helsingin-sanomat-tuohuippujournalismin-nayttamolle/>
- Schudson, Michael. (1978) *Discovering the News*, New York: Basic Books.
- Seppänen, Janne & Väliverronen, Esa. (2015). *Mediayhteiskunta*. Vastapaino, Tampere.
- Singer, Jane B. (2007). “Contested Autonomy.” *Journalism Studies* 8 (1): 79–95. doi:10.1080/14616700601056866.
- Taylor, L. (2011). The experience of immediacy: Emotion and enlistment in fact-based theatre. *Studies in Theatre & Performance*, 31(2), 223-237.
- Taylor, Jeremy E. (2013). “The Sinification of Soviet Agitational Theatre: ‘Living Newspapers’ in Mao’s China.” *Journal of the British Association for Chinese Studies* 2: 27–50.
- Tenenboim, Ori & Stroud, Natalie Jomini. (2019). *Journalism through theater: How an art form can inform*. Center for Media Engagement. <https://mediaengagement.org/research/journalismthrough-theater>
- Tietosuoja/valtuutetun toimisto. (20.08.2020). Tietosuoja/ Tieteellinen tutkimus/ Aineiston hävittäminen, anonymisointi tai arkistointi tutkimuksen päättyessä. <https://tietosuoja.fi/aineiston-havittaminen-anonymisointi-tai-arkistointi-tutkimuksen-paattyessa>

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli. (2018). Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Kustannusosakeyhtiö Tammi

Usher, Nikki. (2018). Re-thinking Trust in the News. *Journalism Studies* 19 (4): 564-578. doi:10.1080/1461670X.2017.1375391.

Van der Wurff, Richard & Schönbach, Klaus. 2014. Audience Expectations of Media Accountability in the Netherlands. *Journalism Studies* 15 (2): 121–137. doi:10.1080/1461670X.2013.801679

Vodanovic, Lucia. (2020). Aesthetic Experience, News Content, and Critique in Live Journalism Events. *Journalism Practice*, 20.7.2020. <https://doi.org/10.1080/17512786.2020.1796763>

Väliverronen, Esa (toim.) (2009). *Journalismi murroksessa*. Helsinki: Gaudeamus.

Wahl-Jorgensen, Karin. (2012). Subjectivity and storytelling in journalism. *Journalism Studies*, 14:3, 305-320, DOI: 10.1080/1461670X.2012.713738

Wahl-Jorgensen, Karin. (2019). An Emotional Turn in Journalism Studies? *Digital Journalism*. DOI: 10.1080/21670811.2019.1697626.

Westergaard, Per & Jørgensen, Søren. (2018). 54 newsrooms, 9 countries, and 9 core ideas: Here's what two researchers found in a yearlong quest for journalism innovation. Nieman Lab, <https://www.niemanlab.org/2018/07/54-newsrooms-9-countries-and-9-core-ideas-heres-what-two-researchers-found-in-a-yearlong-quest-for-journalism-innovation/>

Whats New in Publishing. (2018). How live journalism is gaining traction and engaging audiences around the World. Artikkele. Haettu osoitteesta <https://whatsnewinpublishing.com/how-live-journalism-is-gaining-traction-and-engaging-audiences-around-the-world/>

Zamith, Rodrigo. (2019). Transparency, Interactivity, Diversity, and Information Provenance in Everyday Data Journalism. *Digital Journalism*. doi:10.1080/21670811.2018.1554409.

Zuckerman, Ethan. 2013. *Rewire: Digital Cosmopolitans in the Age of Connection*. New York: W.W.Norton.

LIITE 1: Suostumuslomake

Suostumus haastattelututkimukseen osallistumisesta

Tutkimus Livejournalismin voima -tutkimushanke.
Vastuuhenkilö Tutkimusryhmän koordinaattori, Aalto-yliopiston viestintäpäällikkö Riikka Haikarainen, (yhteystiedot poistettu)
Haastattelututkimuksen tekijä Tutkimushankkeen projekti- ja Pro gradu -tutkijat Esa Lilja Jyväskylän yliopistosta ja Tarja Vilén Helsingin yliopistosta.
Aika Haastattelut järjestetään Helsingissä maaliskuussa 2020.

Tutkimuksen kuvaus

Haastattelu on osa Helsingin Sanomien säätiön rahoittamaa tutkimushanketta, jonka tarkoitus on selvittää livejournalismin ominaispiirteitä ja niiden sovellusmahdollisuuksia journalismissa. Haastattelu kuuluu osaksi tutkimuksen toimittajatutkimusosiota, jossa kartoitetaan toimittajien kokemuksia Helsingin Sanomien Musta laatikko -livejournalismiesityksiin osallistumisesta. Hankkeen kotiyliopisto on Turun yliopisto.

Haastattelu

Haastattelussa kysytään kokemuksiasi Musta laatikko -esitykseen osallistumisesta. Haastattelu tallennetaan äänitallentimella.

Haastatteluaineiston käsittely

Tutkimus noudattaa Tutkimuseettisen neuvottelukunnan määrittelemiä hyviä tieteellisiä käytäntöjä. Haastattelussa saatua tietoa käsitellään luottamuksellisesti. Kaikki haastatteluissa kerätty tieto anonymisoidaan. Vastaajan henkilötietoja ei tallenneta tutkimusaineistoon. Henkilötietoja säilytetään tutkimusprojektin ajan korkeintaan 31.12.2021 saakka. Rekisterinpitäjä on Livejournalismin voima -tutkimushanke. Anonymisoitu haastatteluaineisto arkistoidaan Yhteiskuntatieteelliseen tietoaarkistoon ja sitä voidaan hyödyntää myös muissa tutkimuksissa.

1. Olen lukenut ja ymmärtänyt tutkimuksesta yllä annetut tiedot. Minulle on kerrottu antamani tietojen käytöstä, luottamuksellisuudesta ja arkistoinnista. Minulle on annettu mahdollisuus kysyä tutkimuksen toteutuksesta ja haastattelututkimukseen osallistumisesta.
2. Osallistun haastattelututkimukseen vapaaehtoisesti.
3. Ymmärrän, että minulla on oikeus jättää vastaamatta yksittäisiin kysymyksiin tai keskeyttää haastattelu syytä ilmoittamatta. Voin peruuttaa suostumukseni missä vaiheessa tahansa, eikä siitä koidu minulle seuraamuksia.
4. Ymmärrän, että haastattelusta kerätään aineistoa tutkimuskäyttöön. Haastattelu tallennetaan äänitallenteena ja arkistoidaan anonymisoidussa ja kirjallisessa muodossa äänitallenteen litterointina.
5. Ymmärrän, että otteita haastattelusta voidaan käyttää tutkimusjulkaisuissa niin, että minua ei voi tunnistaa.
6. Annan suostumukseni siihen, että haastattelusta kerättyä anonymisoitua aineistoa voi säilyttää tulevia tutkimuksia varten.
7. Allekirjoitan tämän suostumuslomakkeen kahtena kappaleena yhdessä haastattelijan kanssa ja saan toisen lomakkeen mukaani. Haastateltavan allekirjoitus ja nimenselvennys

Haastattelijan allekirjoitus ja nimenselvennys Päiväys ja paikka

LIITE 2: SAATE

TERVETULOA OSALLISTUMAAN TUTKIMUKSEEN!

MISTÄ ON KYSYMYS?

Teemme tutkimusta Musta Laatikko -livejournalismiesityksiin osallistuneiden toimittajien kokemuksista ja näkemyksistä. Tutkimuksemme on osa laajempaa Livejournalismin voima -tutkimushanketta, jonka rahoittaa Helsingin Sanomain säätiö.

Hankkeen tavoitteena on selvittää, mihin Mustan laatikon yleisösuosio perustuu, ja voisiko livejournalismi uudistaa journalismia. Jos kaipaat tutkimuksesta lisätietoja, ole yhteydessä meihin tutkijoihin (yhteystiedot alla).

KUKA TUTKII JA KETÄ?

Kumpikin tutkija tekee pro gradu -tutkielmaa, Esa Lilja Jyväskylän yliopistoon ja Tarja Vilén Helsingin yliopistoon. Sinua haastattelee Esa Lilja.

Toimittajien yksilöhaastatteluissa selvitämme esimerkiksi, miten olet toimittajana sekä esiintyjänä kokenut Musta laatikko -tuotantoon osallistumisen, ja onko sillä ollut vaikutusta journalistisen työsi käytäntöihin myöhemmin.

MITÄ HAASTATTELUSSA TAPAHTUU?

Pyydämme sinua kertomaan haastattelussa avoimesti ajatuksistasi. Olemme kiinnostuneita nimenomaan sinun näkökulmastasi ja mielipiteistäsi, joten kysymyksiin ei ole oikeita tai väriä vastauksia. Haluamme haastatella sinua kevään 2020 aikana ja haastatteluun on hyvä varata aikaa noin 2 tuntia.

Haastattelu on luottamuksellinen ja siinä kertomasi asiat on tarkoitettu vain tutkimuskäyttöön. Tutkimusraporteissa ei kerrota nimeäsi ja aineistosta pyritään poistamaan kohdat, joista sinut voisi tunnistaa. Osallistumisesi tutkimukseen on vapaaehtoista.

Haastattelu voidaan tehdä missä vain rauhallisessa paikassa ja voit ehdottaa itse paikkaa. Haastattelun aluksi pyydämme suostumustasi sen äänittämiseen ja tallentamiseen tekstimuodossa nimettömänä yhteiskuntatieteelliseen tietoaarkistoon. Nauhoitetta ei tallenneta arkistoon.

TÄYTYYKÖ HAASTATTELUUN VALMISTAUTUA?

Haluamme tutkimuksella tuoda esiin Mustassa laatikossa esiintyneiden toimittajien kokemuksia, joten palauttele ennen haastattelua mieleesi esiintymiskokemuksesi ja pohdi, onko osallistumisella ollut myöhemmin vaikutuksia sinuun tai työhösi. Tiedätkö sinä, mihin perustuu livejournalismin voima?

Kiitos, että lähdet mukaan!

Ystävällisin terveisin, Esa ja Tarja Esa Lilja (yhteystiedot poistettu) & Tarja Vilén (yhteystiedot poistettu)

LIITE 3: KYSYMYSRUNKO

Livejournalismin voima -tutkimushanke: Toimittajien teemahaastattelujen kysymysrunko

Ääninauhalle tiedot:

- Haastattelijan nimi
- Haastatteluaika ja -paikka
- Suostumuslomakkeen läpikäynti

Vastauksia käsitellään anonymisesti. Anonymisoitu aineisto tallennetaan

Yhteiskuntatieteelliseen tietoaarkistoon ja se on käytettävissä myös muihin tutkimuksiin.

*Rekisterinpitäjä on Livejournalismin voima -tutkimushanke. Hankkeen kotiyliopisto on Turun yliopisto ja hankkeen koordinaattorina toimii Aalto-yliopiston viestintäpäällikkö Riikka Haikarainen. (Yhteystiedot poistettu)

Assosiaatiot:

Sano ensimmäinen mieleen tuleva asia, sana tai lause:

- Livejournalismi
- Musta laatikko
- Toimittajan yleisösuhte
- Objektiivisuuden ihanne
- Journalismi

Perustiedot:

- Ikä ja sukupuoli
- Kuinka paljon työkokemusta toimittajana
- Mikä tämän hetken työnkuva ja nimike?
- Milloin esiinnyit Musta laatikko -tuotannossa ja kuinka monessa tuotannossa olet ollut mukana?

Kysymykset kokemuksesta yleisesti:

- Kerro aluksi omin sanoin, minkälainen kokemus Musta laatikko -esitys oli?
- Kerro vielä, mistä aiheista puhuit?
- Onko joku journalismin muoto/media/mediatuote, joka on samantyyppinen kuin Mustaa laatikko tai johon voi verrata Mustaa laatikkoa?

1. TEEMA: Toimittajan suhde yleisöön

(Tutkimuskysymys 1: Miten esiintyjät eli Mustassa laatikossa puhuneet toimittajat rakentavat läheisempää suhdetta yleisönsä kanssa?)

Seuraavaksi on tarkoituksena käydä läpi toimittajan yleisösuhdetta ja mielipiteitäsi sekä kokemuksiasi sen suhteen.

1. Miten kuvailisit Musta laatikko -esityksien aikana muodostunutta suhdetta yleisön kanssa?
  - Millaista palautetta sait yleisöltä?
2. Millä tavoin rakensit esityksissä suhdettasi yleisöön?
  - Mitkä asiat mielestäsi olivat tärkeitä yleisön mielenkiinnon saavuttamiseksi ja ylläpitämiseksi? Voit miettiä sekä omaa esitystäsi että koko ML-tuotantoa.
  - Ajateltiinko yleisöä mielestäsi enemmän kuin muussa journalismissa?
  - Mitkä asiat mielestäsi tekevät hyvän ML-esityksen?
  - Millaisia tunteita käytit lavalla? Miten niitä rakennettiin tekstiin ja esitykseen?
  - Mitä ajattelet ylipäätään tunteiden käytöstä journalismissa?
3. Mitkä asiat toimittajan ja yleisön suhteessa ovat mielestäsi juuri nyt tärkeitä?
  - Onko oma yleisösuhteesi muuttunut vuosien varrella?
4. Onko suhde yleisöön Mustassa laatikossa jollain tavalla erilainen kuin työssäsi toimittajana/tuottajana ? Jos on, niin miten?
5. Muuttuiko yleisösuhteesi tai sen rakentamisen tavat työssäsi Mustan laatikon jälkeen?
  - Voisiko Mustan laatikon yleisösuhteen rakentamisen tapoja hyödyntää työssäsi jotenkin?

2. TEEMA: Toimittajan suhde objektiivisuuteen ja subjektiivisuuteen

(**Tutkimuskysymys 2:** Miten toimittajan subjektiivisuutta hyödynnetään tarinankerronnassa, miten toimittaja tasapainoilee henkilökohtaisuuden ja toisaalta perinteisen objektiivisuuden vaatimuksen välillä?)

Seuraavaksi kysyn journalistisen objektiivisuuden ja subjektiivisuuden eli henkilökohtaisuuden yhdistymisestä sekä erottamisesta.

1. Mitä mieltä olet journalistisesta objektiivisuudesta?
2. Mitä mieltä olet subjektiivisuudesta eli henkilökohtaisuuden esiin tuomisesta journalismissa?
  - Mihin se mielestäsi sopii tai ei sovi?
  - Onko henkilökohtaisuudessa jotain hyötyä journalismissa, ja jos on niin mitä?
3. Onko Musta laatikko -esityksissä erilainen suhtautuminen objektiivisuuteen tai subjektiivisuuteen eli henkilökohtaisuuteen kuin työssäsi? Jos on, niin millä tavoin?
  - Käytitkö Musta laatikko -esityksessäsi subjektiivista kerrontaa: toitko esiin omia ajatuksia, esiinnytkö omana itsenäsi?
  - Mitä ajattelit siitä?

- Miten tasapainoilit subjektiivisuuden ja objektiivisuuden välillä? Millaista se oli?
  - Oliko se erilaista kuin jutuissa tai kolumneissa?
  - (Harkintaan: Oliko Mustassa laatikossa esiintyminen jotenkin läpinäkyvämpää kuin normaali journalismi? Trust & transparency)
4. Voisiko Mustassa laatikossa käytettyjä subjektiivisen kerronnan tapoja hyödyntää muussa työssäsi?

3. TEEMA: Työtapojen muutos ja kokemuksen hyödyntäminen sekä käyttäminen (Tutkimuskysymys 3: Miten livejournalismissa käytettyjä immersiiivisyyden ja yleisön sitouttamisen keinoja voisi käyttää journalismissa yleisemminkin? Tutkimuskysymys 4: Miten Mustan laatikon tuotantoryhmän työtavat uudistavat journalismin tekemistä?)

Seuraavaksi kysyn ajatuksiasi Musta laatikko -esitykseen osallistumisen vaikutuksista käytännön työhösi tai näkemyksiäsi journalismin tekemisestä.

1. Oliko Mustan laatikon tekemisessä jotakin sellaista, mistä erityisesti innostuit tai yllätyit? Tai mitä jäit esitysten jälkeen miettimään?
2. Mitä taitoja ylipäättään tarvitsisit työssäsi tällä hetkellä eniten?
  - Kerronnan taitoja, teknisiä taitoja jne.
3. Mitä opittavaa Mustan laatikon työtavoista - editoinnista, sparrauksesta tai ideoinnista - voisi olla työillesi laajemmin (sanomalehteä ja verkkoa tehdessä - tai muuten)?
  - Tuleeko mieleesi joitakin taitoja tai oppeja, joita veisit Mustasta laatikosta mukaasi?
  - Otitko työssäsi käyttöön uusia työtapoja Musta laatikko -esitysten jälkeen?
4. Muuttiko Mustaan laatikkoon osallistuminen sinua tai näkemyksiäsi journalismista?
  - Onko Musta laatikko jotenkin muuttanut omaa asennettasi tai ajatteluaasi journalismia kohtaan?
5. Mihin livejournalismia mielestäsi tarvitaan?
6. (Miten näet journalismin kehittyvän tulevaisuudessa ja ilmentääkö Musta laatikko jotenkin tätä muutosta? Pystytkö mainitsemaan jonkin tai joitakin kehityskulkuja, jotka vaikuttavat siihen millaiseksi journalismi kehittyy?)

Kiitos, tässä olivat varsinaiset haastattelukysymykset. Tuleeko vielä mieleesi jotakin, mitä haluaisit sanoa? Tai onko jotain mielestäsi tärkeää, mikä ei tullut näissä kysymyksissä esiin.